UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00636204 0

10 СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 10

ПЕСМЕ

ЈОВАНА ИЛИЋА

PG
1418
I48A17
1894

ПРАВИЛА СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ

1. У намери да потпомогне правилније ширење одабраних дела из лепе књижевности и из опште корисне поуке и тако да ствара књижницу за све редове народа, оснива се друштво, које ће се звати: „Српска Књижевна Задруга“ са седиштем у Београду.

2. „Српска Књижевна Задруга“ стараће се: да критички приређује издања старијих и новијих књижевника српских; да издаје одабранија дела из савремене лепе и опште корисне књижевности; да предњачи избором у превођењу и позајмици из словенских, иностраних и класичних књижевности; да у опште припомогне ширем развићу народне књижевности, олакшавајући издавање и ширење књига свима средствима, која јој буду на расположењу.

3. „Српска Књижевна Задруга“ вршиће свој задатак издајући сваке године по једно коло књига према својим средствима. Једно годишње коло ипак не може обухватити мање од шест књига ни мање од шесет штампаних табака.

4. Друштвена су средства: улози чланова оснивача и улагача, добит од проданих књига, поклони и завештања, на то одређени, и камата од сталног капитала. Али се од свега овога, одређенога за годишњи трошак, одбија 5% и прилаже сталном капиталу.

5. Стални друштвени капитал чине: улози чланова добротвора и поклони и завештања, на то одређени.

6. „Задруга“ ће примати и нарочита завештања, намењена на издање дела појединог српског књижевника или на издавање какве засебне врсте корисних књига, које у њен задатак спадају.

7. Према томе: друштвена су издања *редовна* и *засебна*. Редовна су издања, која се чине по чл. 3, а засебна по члану 6.

8. „Задруга“ има чланове: *добротворе*, који плаћају најмање сто педесет динара једном за свагда, или седамдесет и пет форината; *осниваче*, који плаћају десет динара на годину, или пет форината; *улагаче* који дају годишњи улог од шест динара, или три форинта.

9. Чланови добротвори и они, који су петнаест година редовно били чланови оснивачи, добијају друштвену повељу, и њихова ће се имена објављивати на друштвеним издањима.

10. Сви чланови добијају сва редовна друштвена издања. Чланови, који дају годишњи улог, не могу добити књиге, за ту годину издане, ако своју обавезу не испуне до дана, који ће управа одређивати.

11. У управу може бити изабран члан добротвор или оснивач. Управу састављају: председник, потпредседник, тајник, књижничар, благајник и пет одборника

12. Управа се дели на два одсека: *књижевни* и *економни*. У одсек књижевни долазе: председник, тајник, књижичар и два одборника, а у одсек економни: потпредседник, благајник и три одборника.

13. Знатнија се питања расправљају у седници целокупне управе.

14. Сваке друге године иступа из управе коцком трећина чланова, а њихова се места попуњују скупштинским избором. Тајник је стални члан управе, који не иступа по овим одредбама.

15. Свако, у течају изборне периоде, упражњено место у управи попуњује сама управа.

16. Управа бира у народу друштвене поверенике, преко којих стоји у вези са члановима, шаље књиге, прима улоге итд. Повереници не плаћају никакав улог, а добијају сва редовна друштвена издања и 2% од новца, који прикупе, у име трошкова преписке. Веће издатке управа посебно накнађује. Имена се повереника објављују преко новина и на друштвеним издањима.

17. Управа може поједине поверенике, који се буду за дуже време живље заузимали за „Задругу“, предложити годишњој скупштини за одликовање особитим признањем или избором за чланове добротворе (без обвез у чл. 8).

18. Управа одлучује о престанку права и дужности појединих повереника,

19. Скупштина се „Српске Књижевне Задруге“ састаје редовно сваке године о Ђурђеву дне. На скупштину долазе и одлучују чланови добротвори и оснивачи. Управа је дужна објавити сазив скупштине двадесет дана раније.

20. На скупштини се врше ови послови: управа подноси извештај о свом књижевном раду и имовном друштвеном стању за минулу годину заједно са извештајем раније изабраних прегледача; бирају се два члана за преглед друштвених рачуна у текућој години; попуњује се управа; бирају се на предлог управе друштвени повереници за чланове доброворе; одлучује се о измени ових правила на предлог управе или педесет чланона добротвора и оснивача; одлучује се о поднесеним предлозима.

21. Предлози за скупштину редовно се подносе управи тридесет дана пре скупштине, и управа их на дневни ред ставља. Преко овог правила на самој скупштини учињени предлози примиће се на претрес само онда, ако тако одлучи две трећине присутних чланова. Предлози за промену правила објављују се у дневном реду у целини.

22. Друштвена је рачунска година од првог јануара до тридесет првог децембра. Управа ће прописати за свој рад пословник и одредити пословне дужности својим члановима, одборима и друштвеним повереницима, а тако исто и сталну или привремену годишњу награду тајнику.

23. Ако би се „Српска Књижевна Задруга“ растурила, њено се имање поверава на чување Српској Краљевској Академији, а она ће бити дужна предати га оном друштву, које буде радило на задатку, на коме је „Српска Књижевна Задруга“ радила.

Srpska Književna Zadruga
[Redovna izdanja]

17 ~~16~~ СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА ~~16~~ 17

ПЕСМЕ

ЈОВАНА ИЛИЋА

У БЕОГРАДУ

ШТАМПАНО У ШТАМПАРИЈИ ПЕТРА К. ТАНАСКОВИЋА

1894

584778
2.7.54

PG
1418
I48A17
1894

ПРЕГЛЕД

	СТРАНА
Предговор.	V
I.	
Ох!	3
Кад ја видех очи твоје...	13
Да су мени очи твоје...	14
Кад? Сад!	15
Ој ружо мила...	16
Кад је шта боље	18
Поскочи, моло...	19
Зло!	20
Под јавором...	21
Јутро	22
Сватови	24
Дилбер-Ана	25
Лов ловила...	26
Видим и сам да за пјесму нисам	28
Под ђулом.	29
Љељо	30
Пембе-Ајша	32
Абасах.	34
Алмазонка.	36
Мејрима дјевојка и Драгиша Сердар	38
II	
Једином	51
Сјећање	52
На ново љето	56
О премила...	58
Слава.	60
Вјерујј свијету	62
Ој за гором...	65
Своме побру	67
Ој Даворе	72
Сова	74
Славуј	75
Спомен	76

III

СТРАНА

Ноћ 81
Мисао у ноћи 83
Десет заповиједи Божјих 85
Прометеј. 87
Постање људи 90
Авет 97
Жишка 98
Москва 103
Истамбул 106
Рим стрепи 108
Акциум 110

IV

Силно Туре 113
Абдул хан. 116
Синђелић 119
Разговор Кадри-паше на оном свијету . . . 122
Хасан Пенељар 125
Коња јаше... 129
Бен Сахибу, Абиба 132
Слијепац 140
Провалија 143
Бој на Сутјесци 151
Свети Сава 159

V

Пастири
I Космај 169
II Поглед. 173
III Сан 176
IV Лов 181
V Гозба. 186
VI Бура 192
VII Ивањ-дан 197
VIII Видјеније 203
IX Прстен 206
X Свадба 210
Речник 15

ПРЕДГОВОР

Песмом богате четрдесете године овога века дале су нашој књижевности и **Јована Илића**. Прва песма којом се јавио била је *Гедином* (стр. 52), и од то доба (1843 год.) па до данас он не испушта перо из руку, и — што је значајно — последње му песме не уступају ни песничким полетом ни углађеношћу стиха песмама испеваним пола столећа раније!

У том дугом низу година Илић је објављивао своје песме у многим књижевним листовима и алманасима, који су се јављали на свет и ишчезавали. Четири пута су се појављивале његове песме и у засебним збиркама. Прва свеска изишла је 1854 године[1], у којој је прикупљено тридесет и осам дотле испеваних песама. Четири године доцније изишла је друга свеска у Новом Саду[2] са тридесет и

[1] Пѣсме Іована Илійћа. У Београду правительственомъ кньигопечатньомъ 1854. 8⁰ 70.

[2] Песме Јована Илића. Друга свеска. У Новом Саду, у печатньи д-ра Дап. Медаковића 1858. 8⁰ 98.

пет нових песама. Тек после тридесет и три године изишла је трећа збирка *Дахире*[3]. У дугом размаку између друге свеске и Дахирâ Ј. Илић је испевао доста песама, али је у Дахире унео врло мали број. Од двадесет и једне песме које су ту објављене само је једна трећина нових, а две трећине припадају добу до 1858 године. Као четврту свеску могли бисмо узети *Пастире* штампане у засебној књизи 1868 године[4].

Али све ове књижице, и кад не би (осим Дахира) давно биле библиографска реткост, нису потпуно огледало поезије Илићеве. Многа лепа песма остала је забачена у листовима, до којих је још теже доћи него и до ових књига. То је може бити узрок, што је Ј. Илић данашњем појасу мање познат него што би требало. И Српска Књижевна Задруга, пружајући широком кругу својих читалаца не све скупљене песничке радове Илићеве, него већину бољих песама његових отклања тај узрок, јер ће у овој новој збирци и ако не исцрпно а оно ипак све страно бити представљен ђеније Илићев Велика већина читалаца наћи ће у овој збирци доста новина, а то ће им у толике милије бити што је праве поезије данас тако мало.

*

Педесет година живота, и ако се још не зову старошћу, свакојако је доба када је старост на прагу, и кад човек рече: много прошло, мало остало. Али

[3] Дахире Ј. И. Забрањено је прештампавати. У Београду. Штампано у штампарији краљевине Србије 1891. 8⁰ 103.

[4] Пастири Ј. И. У Биограду у државној штампарији 1868. 8⁰ 60.

педесет година јавнога рада на буди ком пољу код нас је велика реткост, која се обично обелеважава свечаношћу у ком било облику. Један такав радник који је претурио педесету годину књижевног рада, а која није ничим обележена, јесте **Јован Илић**. Нека ова збирка његових песама буде од стране Српске Књижевне Задруге успомена на његову педесетогодишњицу, са жељом да га Бог још дуго поживи, и и да муза његова остане и у другом полустолећу исто тако весела и ведра, као што је била и у првом.

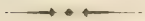

ΠΕΣΜΕ

I

О Х!

I

Кажи мени, дивна селе!
Окле ли си, од кога ли града?
Како с' зовеш по имену млада?
Куда ми те ноне заницјеле?

Кажи мени, мој анђеле!
Да л' и другом ти задајеш јада,
Кано мени што зададе сада,
Кад ми прође мимо дворе б'јеле?

По твом лику и по твоме стасу
Рекао бих, вила си на гласу,
Што зорицу из сна буди клету!

А те очи — црне очи твоје,
Кâ да срце понесоше моје,
Тако тужан блудим по свијету!

II

Кажи мени, душо красна!
Гдје си расла? гдје л' су твоји двори?
Да л' на небу, ил' у чарној гори?
Те си тако дивна, милостасна?

О кажи ми, зв'јездо јасна!
Да л' и тамо огњем срце гори?
Да л' и тамо чуда ова твори
Мила твоја р'јечца слаткогласна?

Ил' си анђео, ил' бијела вила,
Немој лутат' по свијету сама,
Ходи к мени, голубице мила!

Зли су људи, а зли обичаји,
Спопашће их тама и помама,
Ухватиће тебе у потаји.

III

Ну, како се злато моје см'јеши,
Кô сунашце кад кроз гору сине!
Кано чедо у шикали беши,
Кад га жеља за мајчицом мине!

Амо брже, злато моје, спреши,
Споредницо небесне милине!
Амо спреши, душе не гријеши,
Да ми срце од севда' не гине!

Ах! гдје ли ћу да се скријем тужан,
Од присјева муње огњевите,
Од погледа моме поносите?

Нав'јек роб ћу твој остати сужан,
Сажали се, драга душо моја —
Заклони ме у њедарца своја!

IV

О љубави, рајска пријатности!
О љубави, искро огња жива!
Има л' игдје оваке сладости,
Кано моја голубица сива?

Срце моје плива у радости,
Кô сунашце што по небу плива!
Што ја већма гинем од милости,
То ми она све милија бива!

Не знам како — али чим је виђе',
Учини ми с', кâ да с неба сиђе,
Кано да ми у срце униђе.

Њено лице румено и б'јело,
Ведро чело, бистро и весело,
Мени младом памет занијело!

V

Ах! да су ми крила соколова,
Да се винем под небо високо,

Да с' наслушам анђелских гласова,
Да ја видим што не виђе око.

Да с' нагледам тих рајских цвјетова,
Па да кликнем кано сиви соко:
„Ам'дер, круно Божјег благослова!
„Амо, злато моје милооко!

„На част св'јету сва љепота мајска,
„Овдје в'јенац за тебе се вије,
„Гдје је вјечна слава обасјала!

„Ту ми цвјетај, кô ружица рајска,
„Јера слике на земљици није,
„Која би се с тобом поравнала!“

VI

Лети, лети, пјесмо моја мила,
Глас твој нек се до неба извија!
Носи жељу на љубавна крила,
Да си драгој слађа и милија!

Ја каква је, жалосна не била!
Кад је видјех — сунце ме огрија!
Та љепша је, него б'јела вила,
Него алем драги кад засија.

Оно око — око соколово,
Оно грло — грло лабудово,
Она уста — ах, жељице драга!

Сам анђелак да с неба заблиста,
И небеса да с' отворе иста,
Не бих љепшег ја видио блага!

VII

Залуд вила у гори поп'јева,
Када она гласом зажубори!
Сунце јарко љепотом огр'јева,
Ал' Бог у њој сунце љепше створи!

Муња иста из очи јој с'јева,
Огањ живи у грудима гори,
Зора јој се на лицу осм'јева,
Из уста јој сама љубав збори!

Па како је стаса умиљата,
Кано да је низом унизата,
Од бисера и од суха злата!

О, када бих тако сретан био,
Кад бих само пољубит' је смио
Чини ми се, смрт бих надживио!

VIII

Ај, ви б'јеле из горице виле,
Гдје сте јако на криоца лака?
Слатки поглед драге моје миле,
Устр'јели ме слаба и нејака!

Амо брже, у јаду не биле!
Понесите биља свакојака.
Чаролиске ви удвојте силе,
Те видајте рањена јунака.

Хабер дајте по ц'јеломе св'јету,
Стражу став'те на све четир' стране
Да вас како чин'ма не омане!

Ухватите утворицу клету,
Метните ме на њезино крило,
Чини ми се лакше ми би било!

IX

Што ћу тужна ја чинити сада,
Гдје ми драга одзива не даје?
Устр'јели ме стр'јелом изненада,
Па се чини, кô да и не хаје!

Ал' је драга адамија млада,
Можда љубав моју не познаје;
А можда се другом коме нада,
Па се мени смије из потаје?

Ако љубав моју не познаје,
И то вр'јеме за дуго не траје,
И она ће знат' за миловање!

Ако ли се другом коме нада,
Зан'јемила од тешкијех јада,
Убило је моје уздисање.

X

Драга моја, срце из њедара!
А што си се расрдила на ме?
Да ли ми те мајка твоја кара,
Те не мариш и не хајеш за ме?

Ако ми те мајка твоја кара,
Бјежи, душо, ти код моје маме!
Л'јепог ти је наспремала дара,
Слатке смокве и неранџе саме.

А ја сам ти мјесто учинио,
Насред срца пр'јесто саградио,
И ружичним в'јенцем окитио.

Испод в'јенца питомих ружица
Да се дичиш као преходница,
Кô поносна стамболска царица!

XI

Да ли ми је, кано штоно није!
Да сам, Бог дô, низа од дуката
Да се вијем, кô што с' ђердан вије,
Драга моја, око твога врата!

Да ли ми је, кано штоно није!
Да сам бурма од сухога злата,
Да ти с' вијем, кô што с' мерџан вије,
Испод лакта, гдје с' ручица хвата!

Ах! да ми је, кано штоно није,
Да сам лептир крила шареније',
Или голуб, што с' под небо крије —

На крилу б' ти љето љетовао,
У њедрима зиму зимовао,
На уснама вијек вјековао!

XII

Да знаш, драга, како срце горе,
А са твога лица бијелога,
Ти би твоје оставила дворе,
Па до двора дошетала б' мога!

Да знаш, драга, како стр'јеле море,
А са твога ока пламенога,
Сваког јутра прије б'јеле зоре
Ти би драгог походила свога!

И ја б' чуо слатке р'јечи твоје:
„Болуј, драги, ал' немој умр'јети,
„Ја ћу теби понуде дон'јети:

„Трњинице — црне очи моје,
„Јагодице — на лицу узреле,
„Поморанџе — двије дојке б'јеле!“

XIII

Чујеш драга, чујеш злато моје!
Ти не буди врло поносита,

И ако је б'јело лице твоје
Господскога соја племенита!

Чујеш, драга, чујеш, злато моје!
Ти не буди плаха ни срдита,
И ако су црне очи твоје
Потајница муња огњевита!

Већ ми буди питома и блага,
Јер ће тужан данак осванути,
Кад ће младост твоја увенути!

Ако ли ми не вјерујеш, драга,
Ти погледај како цвијет вене,
Па пожали и себе и мене!

XIV

Ох, жалост је мени превелика,
Гдје не могу срцу одољети!
Са њенога вилинскога лика
Морам јадан пре смрти умр'јети!

Ал' кад мр'јет' је суђено меника,
Волим једном, нег' вазда мријети!
Барем ће ме ожалити дика,
Од мог гроба не ће с' понијети.

Гробак ће ми цв'јећем посипати,
Сузама га росним заљевати,
Свога драгог име спомињати.

Тужна мисли, мој варљиви наде!
Ко зна, на ког мисли она саде,
А за мене можда и не знаде!

XV

Да си, драга, румена ружица,
Ласно бих се тобом закитио;
Да си златна у води рибица,
А ја бих те јунак уловио.

Ал' мајкина ти си мезимица,
Па ја не знам што бих учинио!
Да превијам кано ластавица,
Не бих тебе с мајком раставио.

Ал' ћу чинит' чини свакојаке,
Покренућу зв'језде и облаке,
Учинићу што сам наумио.

Још ћу набрат' траве од помаме,
Мамићу те, док не пођеш за ме,
Ма да бих се јунак помамио!

1848

КАД ЈА ВИДЕХ ОЧИ ТВОЈЕ....

Кад ја видех очи твоје,
Јарко сунце мени сину,
Кроз срце ми стрела мину,
Кад ја видех очи твоје!

Кад ја видех очи твоје,
Кô у небо да се вину',
Сав се стопих у милину,
Кад ја видех очи твоје!

Кад ја видех очи твоје,
Извор слатких уздисаја,
Ја помислих: ето раја!

Пред очи ми зора свану,
А душа ми огњем плану,
Кад ја видех очи твоје!

1848

ДА СУ МЕНИ ОЧИ ТВОЈЕ...

Да су мени очи твоје,
Звездама бих пркосио,
Нит' бих сунца пожелио,
Да су мени очи твоје!

Да су мени очи твоје,
Ма с' у њима растопио,
Ја бих опет сретан био,
Да су мени очи твоје!

Да су мени очи твоје,
Волео бих нег' све благо,
Нег' камење сјајно драго!

Рај бих сами прегорео,
У њима бих слатко мрео
Да су мени очи твоје.

КАД? САД!

Ах, веруј Богу,
Живети не могу
Без тебе, љубезна,
Нек сваки зна!
Нек јарко сунце сја,
Не марим за то ја,
Дражи је поглед твој,
Анђеле мој!

—

Мирисно цвеће
Пчелица облеће,
И пије медну сласт,
Премилу част!
Твоје су усне рај,
О драга душо, знај!
Слађи је њихов цвет,
Нег' цео свет!

—

По вездан тужан
Уздишем кô сужан
За тобом, љубезна,
Нек' сваки зна!
Не питај, драга, кад?
Дођи ми, дођи сад!
Пољубац дај ми твој,
Анђеле мој!

ОЈ РУЖО МИЛА...

—<>—

Ој, ружо мила,
Ружице моја!
Што тако вене
Лепота твоја?

Зар тебе, мила.
Роса не роси,
Да ми те мома
За фесак носи?

Или те окце,
Устрели жарко,
Што њиме светли
Сунашце јарко? —

Ах, душо драга!
Не питај мене,
Што моје лице
Млађано вене.

Сунце ми сија,
Роса ме роси,
Ал' немам драгог,
Кој' да ме носи.

Која б' ме драга
Носила, јадна,
Њу ми сад крије
Земљица хладна!

Који б' се драги
Дичио мноме,
Тај сада лежи
У гробу с њоме.

КАД ЈЕ ШТА БОЉЕ.

Ој, на ове дуге ноћи,
Хоћеш ли ми, драги, доћи? —
Како ћу ти, драга, доћи,
Кад не могу јунак проћи,
Од мириса љубичице,
Од мјесеца издајице?
Љубичица миром мири,
По срцу ми јаде шири;
Сјајан мјесец с неба гледа,
Твоме двору дођ' ми не да!
Ој, ви јади, вељи јади,
Пожал'те нас двоје млади'!
Младост нашу погледајте,
На срце нам не падајте.
Сјај-мјесече, за облаке
Сакри твоје бледе зраке,
Тавна ноћ је за нас двоје,
Миловање за обоје!
А када нам дођу свати,
Онда ћеш нам л'јепо сјати!

ПОСКОЧИ, МОМО..

„Поскочи, момо, поскочи,
„Рујно ми винце наточи,
„Даћу ти пуце сребрно
„И вито перо злаћено!“ —
„„Не могу, момче, не могу,
„„Братац ми стао на ногу!““
Ој јагње бело, пребело,
Поведи коло весело.

„Поскочи, момо, поскочи,
„Рујно ми винце наточи,
„Даћу ти низу дуката
„И мога коња ђогата!“ —
„„Не могу, момче, не могу,
„„Татко ми стао на ногу!““
Ој јагње бело, пребело
Поведи коло весело! —

„Поскочи, момо, поскочи,
„Рујно ми винце наточи,
„Поволим тебе, нег' себе,
„Даћу ја мене за тебе!“ —
Три плота мома прескочи,
Момчету винца наточи;
Ој јагње бело, пребело
Поведи коло весело!

З Л О!

Јахах коња бедевију
Кроз ту земљу Семберију,
Однесе ме на далеко,,
На далеко, упријеко,
Преко Кома, вратолома,
Преко Дуге, моторуге.
А кад бијах у Косову,
На злу мјесту Јадикову,
Гдје бауци дању ходе,
Гвоздензубе коло воде,
Баук викну: „Хозајдени!“
Гвоздензуба: „Дај га мени!“
Па се на ме загонише
Низ поље ме погонише:
„Стан', курвићу, хоћеш стати?
„Мораш пола срца дати,
„Што си драгој обећао,
„Кад с' пољубац излагао?“ —
„„Ах, не могу јадан стати,
„„Не могу вам срце дати!
„„Да је драга она иста,
„„А у мене срца триста,
„„Да бројите на четверо,
„„На четверо и петеро,
„„За пољупце дали све би,
„„Мен' остало ништа не би!““

ПОД ЈАВОРОМ...

Под јавором, крај потока, трава зелена,
Ту долази млада мома, бјела, румена:
„Да л'јепо ти јарко сунце под јавором сја!
„Још да ми је коло овдје, играла бих ја!“
Јавор с' вије и повија, вјетрић лахори,
А поточић младој моми тихо жубори:
„Не брини се, млада момо, велимо ти сви,
„Биће кола и сувише, нек си жива ти!“

Под јавором крај потока, трава зелена,
Ту долази млада нева скоро вјерена:
„Да л'јепо ти јарко сунце под јавором сја!
„Још да ми је драгог овдје, пјевала бих ја!“
Јавор с' вије и повија, вјетрић лахори,
А поточић младој неви тихо жубори:
„Не брини се, млада нево, велимо ти сви,
„Биће пјесме и сувише, нек си жива ти!“

Под јавором, крај потока, трава зелена,
Ту долази стара баба, баба згурена:
„Да л'јепо ти јарко сунце под јавором сја!
„Да сам сада кô некада, царовала б' ја!“
Јавор с' љуља из кор'јена, хоће да пане,
Вјетар дува, кô помаман, неће да стане,
Поток шушти и прôтиче, ништа не вели,
Већ оставља стару баку, нек се нажели!

ЈУТРО

Л'јепо ти је оком погледати,
Како цвијет у горици цвати,
Како трава зелени се красно,
Прије сунца у прољеће јасно.
Све је поље дивно окићено
И росицом раном орошено,
Птице поју, а небо се плави,
Свака тварка свога Творца слави.
Ох, дивно ли цвјетићи миришу,
Кано двоје кад млади уздишу!
А птичице поп'јевају тијо,
Благо оном, ко је коме мијо!
И листак се с листком разговара,
Од милине рај на земљи ствара.
Лаки вјетрић крилима лахори,
А поточић потихо жубори,
Ту ми сједи младо нежењено,
Нежењено, ал' скоро вјерено;
Да одоли својој жељи благој,
По талас'ма поручује драгој:
Ој таласи, хитро похитајте,
Слатки поздрав Милој мојој дајте,
Кадно стане умивати лице,

Прије сунца и рујне зорице,
Огледа л' се на бистром студенцу?
Радује л' се зеленоме в'јенцу?
Је л' дарове наспремала млада?
Да л' се скоро сватовима нада?
Ето иду свати окићени,
Окићени, скоро невићени,
Сваком свату злаћену јабуку,
Мени, војну, под прстеном руку!

СВАТОВИ

Шта се сјаји кроз гору зелену,
Да л' је, мјесец, јал' сунашце јарко?
Није мјесец, ни сунашце јарко.
Но су оно кићени сватови,
Дивни јесу, ал' су несуђени.
Пред њима је ђувегија млади,
Диван јесте, ма је несуђени.
Они иду двору бијеломе,
Б'јелу двору Ружице дјевојке.
Кад су били близу двора б'јела,
Угледа их Ружица дјевојка,
Хитро скочи кано горска вила,
Од себе је ђерђев отурила,
Двије му је ноге саломила.
Њој говори остарјела мајка:
„Нуто, шћери, дивнијех сватова!
„Благо двору, у који ће доћи,
„Благо мајци, која ће их поћи,
„Видиш, шћери, оног коња врана.
„И на њему прел'јепа јунака?
„Оно ти је ђувегија млади!“
Кад то зачу Ружица дјевојка,
Она плану кано ватра жива,
Па говори својој старој мајци:
„Мајко стара, на мало ти хвала!
„Јер си мене за недрага дала.“
То изусти, лаку душу пусти.

ДИЛБЕР-АНА

Море, Ано, дилбер-Ано,
И бисерна вита грано,
Душо моја медена!
Ти си, Ано, лепо цвеће,
Нема оног, кој' те неће.
Твоје лице — назли-бело,
Твоје чело — алт'н-чело,
Твоје очи — алем драги,
Твоја уста — мелем благи!
Чујеш, Ано, чујеш злато,
Чисто злато одабрато.
У башчици извор тече,
Извор тече, земљу сече.
Ту ми цвета ружа бела,
Ружа бела и весела.
Кад у јутру зора свану,
И румено сунце грану,
Извор-вода усанула,
Бела ружа увенула!
Море, Ано, дилбер-Ано,
И бисерна вита грано!
Ти си, Ано, ружа бела,
Ружа бела и весела.
Увенуће лице твоје,
Кô што вене срце моје!

ЛОВ ЛОВИЛА...

Лов ловила млада мома,
По језеру зеленоме,
Ваздан лови, док улови
Једну утву златокрилу,
И та утва проговара:
„Боље б' било, млада момо,
„Да си ђердан утопила,
„Но што с' мене уловила!
„Ја нијесам утва златна,
„Веће драга несуђена.
„Превари ме младо момче,
„Превари ме, обљуби ме,
„Па отиде преко мора,
„Преко мора на далеко,
„Ја му јадна поручујем:
„„Дођи, драги; дођи, злато!
„„Пред двором ти ружа пупи,
„„Нема никог да је бере.““
„А он мени одговара:
„„Не брини се, драга моја,
„„Скоро ћу је јунак брати,
„„До године која дође.““
„Ја га чеках за годину,
„И за другу половину,

„Па му јадна поручујем:
„„Дођи, драги; дођи, злато!
„„У башчи ти зумбул цвјета,
„„Зумбул цвјета мирис сипље,
„„Вр'јеме га је мирисати.““
„А он мени одговара:
„„Не могу га мирисати,
„„Драга моја, још годину.““
„Ја га чеках и дв'је и три,
„Па му јадна поручујем:
„„Хоћеш ли ми, драги, доћи?
„„Ружа ће ти прецвјетати,
„„Зумбул ће ти увенути!““
„А он мени одговара:
„„Нека цвјета, нека вене,
„„Ја имадем гонче лале,
„„Не могу ти, драга, доћи!““
„Оста драги преко мора,
„А ја јадна усред двора,
„Тужим, венем и уздишем,
„Дневи ноћи сузе лијем,
„И лијући грозне сузе
„Језеро сам начинила,
„Утвом сам се прометнула
„Од жалости превелике!“
Кад то зачу млада мома,
Баци утву у језеро,
Па отиде своме двору.

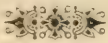

ВИДИШ И САМ, ДА ЗА ПЈЕСМУ НИСАМ

Узех гусле јаворове,
Да с' напјевам златна в'јека,
Попуцаше струне нове,
Одазва се тужна звека!

Запех жице тамбурове,
Мишљах наћи срцу л'јека; —
Празне жеље Танталове,
У једаред чу се јека!

Насмија се б'јела вила:
„Ао, момче, лудо ти си,
„Што соколу ломиш крила!

„На што ти је младост пуста?
„Ви'ш за пјесму ти да ниси,
„Већ да љубиш медна уста!“

ПОД ЂУЛОМ

Ја пођох сам,
У лијеп стан,
Ђулистан,
Ђулмидер, ђул!
Туј Љељо спи,
Под ђулом спи, спи,
Санак ми сни.
Проћи не могу,
Стах му на ногу.
А Љељо сад,
Несташко млад,
Скочи па стр'јелу запе, јад.
„Ој,
„Бого мој!
„Зашто ме згуби,
„Уби?
„Тко ће да за мном плаче?“ —
„„Драгче!““ —
„Тко ће ме видат' бона?“ —
„„Она!““

ЉЕЉО

„Авај мене, и до Бога!
„Што ће ово са мном бити?
„Од зулума големога
„Морам јадан сузе лити.

„Ето немам ни стрјелице,
„Чим ја браних младост своју!
„Нејмам брата ни сестрице,
„Да им кажем тугу моју.

„Клети залци разабраше,
„Гдје боравим лаки санак,
„Мене млада похараше,
„Освану ми тужан данак!“

Тако тужи Љељо мали,
Ја мнидијах истина је,
Занијех се и ражалих,
На толике уздисаје.

Па погледах ником доли,
А он к мени ближе, ближе,
Насмија се ђетић голи,
Па криоца лака диже.

Испод крила стр'јелу вади:
„Још ми — вели — ова оста!
„Ако знадеш што су јади:
„И она ће бити доста!“ —

Па стријелу на ме запе,
Звизну, пуста, врх тетива!
Љуту стр'јелу он одапе,
Сред ме срца згоди жива.

„Аох... помагај.... избави ме,
„Не остав' ме, Бого, јако!
„Лудо дијете превари ме,
„Голо, босо и нејако!“ —

Тако, ето, запомагах,
Ма тко јаде да покаје?
Бар да ми је 'вође драга,
Да пришапће, да прибаје!

Не била вас жеља пуста!
Однес'те ме у ње дворе,
Да ја чујем дивне зборе,
Са њезиних медних уста.

Драга ми је милостива,
А на срцу жалостива,
Док погледа на ме оком,
Одлетиће јади скоком!

У драге је црна сурма[1]),
А на руци златна бурма,
Док ручицом драга махне,
Хоће срцу да одлахне!

---

[1]) Некака црна боја, којом Сарајевке и Београтке масте веђе и трепавице, да су лијепе.

ПЕМБЕ-АЈША

Протужила Пембе Ајша:
„Дертлија сам него паша!
„Откуд нећу дертли бити
„Кад на срцу јад ми гори?
„Како нећу сузе лити,
„Кад ме тешка туга мори?
„Акшам иде, ноћ се спрема,
„А за мене санка нема;
„Хоџа виче: Саба зора!
„А ја дремам крај прозора.
„Јад јадујем, не казујем,
„Бона нисам, а болујем;
„Кога хоћу, не дају ми,
„Кога нећу, намећу ми.
„Ал' тако ми свеца мога,
„Не имала дина свога!
„Боловаћу и умрећу,
„Наметника љубит' нећу!
„Волим с гором друговати,
„Нег' с недрагим живовати.
„Волим с листа воду пити,
„Нег' недрагом љуба бити!“
Па од дерта, тешке муке,

Оде млада у хајдуке.
Мало вр'јеме дуго, не би,
Добар ловак уловила,
Баш пашина сина мила,
Младо момче према себи.
Мајка стара поручује.
Ајшу кара и свјетује:
„Врат' се амо, куд се тепаш,
„Те свилено рухо ц'јепаш!“
Ајша мајци одговара:
„Не брини се, мајко стара!
„Не ц'јепам га четујући,
„Већ с пашићем севдишући!“
Паша сину поручује
По својему вјерном аги:
„Врат' се амо, сине драги!
„Ко ће с бабом да пашује?“ —
„Доста ага ти имадеш,
„Пашуј, бабо, како знадеш;
„Волим моје Пембе драго,
„Нег' све твоје силно благо!
„Милија је мени Ајша,
„Него да сам царев паша!“

А Б А С А Х

На пр'јестолу калиф сједи,
Харун-ал-Рашид,
До њег' сједи млад везире,
Џафер Бармекид.

„А чу ли ме, млад везире,
„Знаш ли тко сам ја?“ —
„Ти си калиф, сунце јарко,
„Што над св'јетом сја!“ —

„Кажи право, млад везире,
„Амана ти твог!
„Тко ти даде златне кључе,
„Од харема мог?“ —

„Дала ми их сеја твоја,
„И пољупца два,
„А до зоре колко бјеше,
„Не знам Богме ја!“ —

„А знадеш ли, млад везире,
„Не знао те јад,
„Да ће џелат главу твоју
„Укинути сад?“ —

„Св'јетла круно од Азије,
„Да л'јепо ти сјаш!
„Мој калифе, господару,
„Да мало ти знаш!

„А да знадеш, мој калифе,
„Што ја знадем сам,
„По̂ Багдада ти би дао
„И Мисир и Шам!

„А да знадеш, мој калифе,
„Гдје ја ноћас би,
„Сто живота да имадеш,
„Халалио б' ти!

„О Абасах, ружо рајска!
„Л'јеп је мирис твој!
„Слађа ми је душа твоја,
„Него живот мој!"

То изрече млад везире,
Оде без гласа,
Мртва глава проговара:
„Збогом.... Абасах!"

АЛМАЗОНКА

Свадиле се двије султаније,
Једна с мора, друга преко мора,
Поручује с мора султанија:
„Султанијо, преко мора пријо!
„Тебе зову млада Алмазонка,
„Кажу, е си љевша од алмаза,
„Не било ти хрза ни образа,
„Ак' не смједнеш мени на мегдана,
„Да јуначки мејдан под'јелимо,
„Да видимо на коме је царство,
„Царовати обје не моремо!“
Кад то зачу млада Алмазонка,
Она крете двије силне војске,
Токалију и Анадолију.
А срете је с мора султанија,
И у ње су двије силне војске,
Све шех'рлје, младе емшерије,
Од Банлије и Урменлије,
Пред војском јој синак, сиво перје,
Челебија, Асо Стамболија.
Но да видиш чуда големога.
Ја каква је Алмазонка млада!
На глави јој калпак и челенка,
За челенком девет перјаница,
И десето од бисера крило;

Махну главом Алмазонка млада,
Окрете се од бисера крило,
Сину лице, кано сунце јарко:
Под грлом јој три низа ђердана,
Бјеље јој је грло од лабуда;
Испод грла двије б'јеле дојке,
Поникле јој дојке на завојке;
На њојзи је дивно одијело,
До појаса токе и јечерме,
Од појаса гаће сандалије,
На усперку царев делибаша
Око њега триста јаничара,
Наоколо вуци и бауци!
Но да видиш чуда големога,
Ја каква је Алмазонка млада!
Коња јаше, демир-сабљу паше,
Преко плећа сабљу претурила,
Па на војску хршум учинила.
Препаде се с мора султанија,
Побјегоше младе емшерије,
Од Банлије и Урменлије.
Ал' бесједи Алмазонка млада:
„А немој се препанути, пријо!
„На част теби обје царевине
„И на част ти моје Токалије,
„Токалије и Анадолије,
„Токај с њима, како теби драго,
„Нек је посад твоје царовање,
„А ја одох у ашиковање:
„Дај ти мени твога милог сина,
„Челебију, Аса Стамболију,
„Нек ми дракче по криоцу скаче!“

МЕЈРИМА ДЈЕВОЈКА И ДРАГИША СЕРДАР

Храни мајка јединицу шћерцу,
Вјерна љуба Омера везира,
У Мостару граду бијеломе,
Хранила је медом и шећером,
Умива је студеном росицом,
А утире руменом ружицом.
Лијепо је мајка његовала,
Још јој љепше име надјенула,
Л'јепо име, Мејрима дјевојка!
Кад је Мејри дван'ест љета било,
Сину Мејра кано сунце јарко,
Зачуди се Мејримина мајка:
„Ао, Мејро, л'јепа ти си, злато!
„Расти, Мејро, моје чедо драго,
„Те дорасти мајци до рамена,
„Кад дорастеш мајци до рамена,
„Даћу тебе за Драгишу млада,
„За Драгишу Иванбеговића,
„Што га љепшег у свој Босни нема,
„У свој Босни и Херцеговини!
„Није лошиј' синак од бабајка,
„А јунак је кано и бабајко,
„Што на сабљи стече бегованье,

„Кадно султан бјеше заратио,
„С Арбанијом, крвавом крајином!“
То говори л'јепе Мејре мајка,
То говори, да се разговори,
То говори, да је жеља мине,
Е се када ашик учинила
За младости, за љепоте своје,
На Ивана Драговог бабајка.
Чуди с' Мејра, што говори нена,
Не зна Мејра што је мушка глава,
Е је Мејра у харему расла,
У харему, у кавезу златном.
Чудила се три године дана,
Кад четврта наста годиница,
Ев' падишах ситну књигу пише,
На кољено Омеру везиру,
Царев ферман царски бесјећаше:
„Хај, Омере, моје сиво перје!
„Деде крени твоје Мостаране,
„Мостаране до мора јунаке,
„Да си брже цару у индату,
„Аџем се је љути одметнуо,
„Ваља нама на Аџема поћи!“
Кад је Омер књигу проучио,
Те он виђе што му књига каже,
На Омера нека мука дође;
Жао му је дворе оставити,
И у двору злато непрошено;
Ма не бива образ потурити,
Ни царева хљеба погазити;
Није шала, моја браћо драга,
Царев ферман, царева јазија!
Оде Омер на цареву војску,

Оста Мејра у харему с мајком,
Броји дане, кад ће који проћи,
Кад ли ће јој бабо с боја доћи.
Једно јутро бјеше поранила,
Па излази на горње чардаке,
Гдјено јој се бабо прохођаше,
Па погледа сунцу на истоку,
Сехир чини бијела Мостара.
Но је младу очи занесоше,
Те погледа низ б'јелу чаршију,
(У зô час га мајци погледала!)
Угледала млађахна јунака,
На ђогату коњу помамноме,
Вас у срми и у чисту злату!
Поносито главу уздигао,
На глави му калпак и челенка,
За челенком девет перјаница,
И десета грива позлаћена,
Под калпаком чело повисоко,
А под челом очи соколове!
Јесте лијеп кано и ђевојка,
Вита стаса, румених образа,
Црних вођа, мрких наусница,
Господскога соја и погледа,
Куд погледа, очима стријеља,
У Мејри је срце устр'јелио,
Помрча јој пред очима сунце.
Оста Мејра кано укована,
Нит' се креће, нит' јашмака мође!
То је јунак једва дочекао,
Па чардаку коња догоњаше.
Боже мили, чуда големога!
Кад је Мејри сагледао лице,

Ја каква је Мејрима дјевојка!
Какве ли су очи у Мејриме!
Сажегле би пô Стамбола града,
А некмоли срце у јунаку!
Плану јунак како огањ живи,
Колико се бјеше раздрагао,
Толико му коњиц подиграва,
Упропнице по три копља скаче,
Те јунака ближе примицаше.
Док је Мејри селам учинио,
Три уздаха, три пољупца драга!
Па бесједи незнан добар јунак:
„О Туркињо, љепото дјевојко!
„Прими селам Драгише сердара,
„По чему ћеш мене познавати,
„По селаму, по поздраву моме!“
Оде јунак уз б'јелу чаршију,
А Мејрима низ горње чардаке,
Право оде мајци у сараје,
Својој мајци пада на криоце:
„Мајко моја, мене боли глава!“
А мајка је дивно разговара:
„Тјепа Мејро, моје чедо драго,
„Немој ми се, душо, раскарити!
„Ако ти је жао баба твога,
„Скоро ће ти бабо с боја доћи,
„И донијет' сваког тезјината,
„Ђул-мерџана, дробнога бисера,
„И аџемске свиле и кадиве!“
Бесједи јој Мејрима дјевојка:
„Мајко моја, умријети хоћу!
„Већ ти зови Росанку дјевојку,
„Нек ми стере мекане душеке!“

Препаде се Мејримина мајка,
Па дозива Росанку дјевојку:
„Росо моја, танка робињице,
„Простри Мејри мекане душеке,
„Нешто Мејру забољела глава.
„Находи се око Мејре, Росо,
„Немој ми јој санак покварити,
„Нека Мејра сладак санак спава,
„Не би ли је глава пребољела!“
То говори л'јепе Мејре мајка,
Па остави Мејриму дјевојку,
Остави је с Росом у сараје.
Кад то виђе Мејрима дјевојка,
Хитро скочи на ноге лагане,
Пак се вјеша Роси око врата:
„Росо моја, танка робињице!
„До сад си ми била робињица,
„А од сада Богом посестрима,
„Немој мене мајци проказати!
„Слатка Росо, не боли ме глава,
„Већ ме боли срце у њедрима,
„Са онога Драгише сердара,
„Росо моја, умријети хоћу,
„Казуј л'јека, ако Бога знадеш?“
Бесједи јој Росанка дјевојка:
„Л'јепа Мејро, госпојице драга!
„Да ли не знаш, гдјено пјесма каже:
„„Од севдаха горег јада нема!““
„А севдах се са севдахом вида?“
Мејрима јој ријеч прихваташе:
„Знадем, Росо, како не би знала!
„Ну отиђи у Драгине дворе,
„Казуј Драгом како боље знадеш,

„Ако му је селам од истине,
„Нека ноћас по мјесецу дође
„На потајна, на малена врата,
„У ђул-башту, под жуту неранџу,
„Нека дође, да му селам вратим,
„Чини ми се, лакше би ми било!“
То је Роса за Бога примила,
Па одлази у Драгине дворе,
Све му Роса по истини каже:
„Г'јепо те је Мејра поздравила,
„Мила шћерца Омера везира,
„Ако ти је селам од истине,
„Да јој ноћас по мјесецу дођеш,
„На потајна, на малена врата,
„У ђул-башчу, под жуту неранџу,
„Да ти селам са селамом врати.“
Бесједи јој Драгиша сердару:
„Хоћу, Росо, а да како нећу?“
Па се маши руком у џепове,
Те извади тридесет дуката:
„Нај ти, Росо, тридесет дуката,
„Па ти спремај везене дарове,
„Ако Бог да и срећа јуначка,
„И боље ћу тебе даривати!“
Оде Роса Мејри у сараје,
Оста Драги у бијелу двору.
Кад је вр'јеме по вечери било,
Опреми се Драгиша сердару,
Па он оде на потајна врата,
Алком куца тихо на вратима,
То у двору нитко не чујаше,
Разма једна Росанка дјевојка.
Па Драгини врата отвараше,

Одведе га у зелену башчу,
Одведе га под жуту неранџу,
Крај водице бистра шадрвана.
Мало вр'јеме за тим постојало,
Стаде шкрипа места и папуча,
Стаде звека дробнијех ђердана,
Зажубори свила и кадива,
Ето иде Мејрима дјевојка,
Љепша Мејра него што је била!
Угледа је Драгиша сердару,
Колико је млађан пожелио,
Не може је с миром дочекати;
Заигра му срце у њедрима,
Затрепташе токе на прсима,
Учини му с' часак кô година,
Пред Мејриму јунак истрчао.
Боже мили чуда големога!
Да је коме послушати било,
Како двоје у глас један зборе:
„Гдје си, Мејро, моја круно златна?"
„Гдје си, Драги, сунце огријано?"
И сјајан се мјесец пригибâше,
Те њих двоје младих прислушкује;
И водица жубор устављаше,
Те њих двоје младих прислушкује.
Нејма краја милом разговору,
Ни хесапа пољупцима драгим!
Тко ће сјајне исхесапит' зв'језде?
Тко л' пољупце њихне пребројати?
Нојца тиха драгог миловања,
Кô да пуста на крилима лети!
Проведоше ону нојцу тиху,
У грљењу и у миловању,

У љубљењу и у уздисању,
Да не бјеше зора похитала,
Још се млади миловати шћаху;
Зорица их б'јела раставила.
При растанку Драги проговара:
„Када ћу ти, Мејро, опет доћи?“
А она му ријеч прихваташе:
„Дођ' довече под жуту неранцу!“
Оде Драги свом бијелом двору,
А Мејрима горе у сараје.
Кад у јутру јутро освануло,
Мезул стиже и бијела књига,
Од Стамбола града царевога,
На кољено Драгиши сердару,
Б'јела књига, црна слова пишу:
„Хајде, Драги, на цареву војску!
„Скоро ти је бабо преминуо,
„И сердарство на те оставио,
„Ваља теби притврдит' сердарство!“
Кад то виђе Драгиша сердару,
Мило му је, и жао му бјеше:
Мило му је мејдан дијелити
Јуначке се игре наиграти;
Жао му је Мејру оставити!
Но се њему на ино не море,
Већ опрема помамна ђогата,
А кад сунце на заходу бјеше,
Сунце зађе а мјесец изађе,
Оде Драги у Мејрине дворе,
У ђул-башчу, под жуту неранцу,
Невесело главу потурио.
Пита њега Мејрима дјевојка:
„А што си ми, Драги, невесео?

„Да се ниси на ме расрдио?“
Бесједи јој Драгиша сердару:
„Л'јепа Мејро, моја круно златна!
„Како бих се на те расрдио?
„На свијет бих прије омрзнуо,
„Но што бих се на те расрдио!
„Већ ја јесам, јунак, невесео,
„Мезул стиже и бијела књига,
„Од Стамбола града царевога,
„Мене царе на војску позива.“
Кад то зачу Мејрима дјевојка,
Проли сузе низ бијело лице,
Пак се вјеша Драгом око врата:
„А мој Драги, моје сунце јарко!
„Немоj мене, Драги, препадати,
„Немој мене младу остављати!“
Њу ми тјеши Драгиша сердару:
„А што би се препадала, душо?
„Ја ћу отић' код баба твојега.
„А кад види, да сам добар јунак,
„Он ће тебе мени поклонити,
„Одвешћу те у Приморје, Мејро!“
Вели њему Мејрима дјевојка:
„Све је тако, Драгиша сердару!
„Но ми срце нешто друго каже,
„Бог ће дати, те ће добро бити!“
Сажали се Драгиши сердару,
Па са руке златан прстен скида:
„Нај ти прстен, драга душо моја!
„Па кад мени суђен данак дође,
„Помени ме по прстену моме?“
Узе прстен Мејрима дјевојка,
Па са руке златну бурму скида,

Сузама је бурму оросила:
„Узми, Драги, ову бурму златну,
„Па кад чујеш да сам преминула,
„Помени се нашег миловања!“
Драги Боже, на свему ти хвала!
Кад вријеме растајању дође,
Тешко им се бјеше растанути!
Растану се, пак се и састану,
Једно друго и грли и љуби!
Мјесец сјајан лице закљањаше,
Да не гледа њихно туговање!
Оде Драги на цареву војску,
Оста Мејра у харему сама,
Па процвиље кано љута гуја:
„Црни гласе, да те Бог убије!
„Боље да сам преминула млада,
„Него што сам тебе дочекала!“
Кад у јутру јутро освануло,
Ал' је Мејра сјетна невесела,
А пита је њена мила мајка:
„Шта је, Мејро, ако Бога знадеш?“
Бесједи јој Мејрима дјевојка:
„Не питај ме, моја мила мајко!
„Нешто ми је на срдашцу зима.“
Леже Мејра у меке душеке,
Нит' што једе, ни водице пије.
Тако траја три бијела дана,
Кад четврти данак освануо,
Поранила Мејрима дјевојка,
Па одлази у зелену башчу,
Право оде под жуту неранџу,
Па неранџу и грли и љуби:
„О неранџо, моје дрвце златно,

„Под тобом ми мој Драги стајаше!“
Па се напи хлађане водице:
„О водице, мој бисере драги,
„Крај тебе ми мој Драги сјећаше,
„Бог ће дати, мој ће Драги доћи!“
То говори Мејрима дјевојка,
Па се враћа натраг у сараје,
Леже млада у меке душеке.
Мало вр'јеме за тим постојало,
Књига дође преко мора сиња
Вјерној љуби Омера везира,
Црнијем је жигом жигосана,
Црна књига грдно проговара:
„Давран', кадо, ти не рони суза!
„Ако ти је Омер погинуо,
„Ал' се Омер дивно осветио,
„Освети га Драгиша сердару,
„Загони се на Аџема краља,
„Погуби му великог рицала,
„И четири паше учтуглије!
„Још да не би пусте бедевије,
„У онога краља аџемскога,
„И краља би жива ухватио!
„Ту смо чудан шићар задобили.
„И аџемску војску погубили.
„Од нашијех мало тко погибе,
„Од Аџема мало тко остаде.
„Но се рани Драгиша сердару,
„Устр'јели га стр'јела татаранка,
„Бог зна, кадо, да л' ће пребољети!“
Кад је када књигу проучила,
Она кука кано кукавица,
А пита је Мејрима дјевојка:

„Оклен књига, пуста останула!“
Мајка Мејри право казиваше.
А кад Мејра р'јечи разабрала,
Обнезнани с', па на земљу паде.
Препаде се Мејримина мајка,
Колико јој Мејра мила бјеше,
Заборави на Омера свога,
Па бесједи Мејримина мајка:
„Л'јепа Мејро, разбери се, злато!“
А Мејра јој ријеч прихваташе:
„Не могу се разабрати, мајко!
„И ако би баба прежалила,
„Ја не могу Драгишу сердара!“
Зачуди се Мејримина мајка:
„Л'јепа Мејро, моје чедо драго!
„Отклен ће ти Драги мио бити?
„Ти си, Мејро, у медресе била,
„Да ли не знаш, што инџијел каже:
„„Грјехота је гледат' у каура.
„„А некмо ли за каура поћи?““
Збори њојзи Мејрима дјевојка,
Тужно збори, а с душом се бори:
„Прођ' се, мајко, књиге инџијела!
„Добро знадем што инџијел каже:
„Инџијел је, што на срцу пише!
„Драгино је име уписано,
„Уписано насред срца мога;
„Не могу га, мајко, прежалити,
„Не могу га млада преживјети!“
То изусти, лаку душу пусти.

II

ЈЕДИНОМ

Оче небесни!
Ти, који сједиш врх зв'језда горе,
Анђели кога бесмртни дворе,
Коме се клања свијет чудесни!

Небо се топи у рајској пјесни,
Благост Ти поју земља и море,
О Твојој слави све твари зборе,
И мравак слаби, кâ и лав б'јесни.

Ријеч гдје Твоја божанска влада,
У Тебе једног све живо с' нада.
Твоју и мени дај милост стећи:

На сињем мору, у ноћи тамној,
Вихору б'јесном, бури помамној,
Не клонут' духом, Тебе славећи.

СЈЕЋАЊЕ

Љ'јепо ти је, драги брате!
Кад се чоек сјећат' стане,
На в'јекове негда злâте,
И прошлости срећне дане.

Кадно стари оци наши
За дом свети крвцу лише,
И десницом неустраши
Змајевити бојак бише.

Кадно љубав племенита
Свијетљаше Србу красна,
Кô лијепа, поносита
Преходница зв'језда јасна.

Нудер кликни, б'јела вило!
Те нам браћу развесели,
Од старине што је било,
Нека знаде свијет б'јели.

Пјесму ону над пјесмама,
Каж' свијету, вило б'јела!
Што ј' љепотом свијем нама,
Живо срце понијела.

Са поносне Шар-планине,
Сјајном круном окрућени,
Под облаке у висине,
Подиже се Змај огњени!

Од мегдана ђорду паше,
Што му даде дједе стари,
Дивно ли је огледаше
Франки, Скодри и Авари!

Прелијеће брда, горе
Од Истока до Запада,
Да обиде златне дворе
Сред бијела Цариграда!

За њим храбри витезови,
Хитри кано муња иста,
Кано сиви соколови,
Поврх којих Слава блиста!

И у миру, и у боју,
Вазда св'јетли и гласити,
На три мора коње поју,
Витезови поносити!

Там' Обилић јунак лети,
Бојно му се копље сија,
Залуд пропаст њем' пријети,
Залуд бездан на њег' зија.

Та за правду крв пролити,
Род избавит' зла опака,
У помоћи своме бити:
Је л' што слађе за јунака?

У Косово јунак гази
Су два своја побратима,
Да некрста ногом згази
На срамоту душманима.

Нек с' орјатска крвца точи
Под шатором турског зв'јера,
Нек Косово посвједочи
Тко је вјера, тко л' невјера?

О Косово, тужан створе!
Кол'ко те се сјећам пута,
Толико ме стр'јеле море,
Ал' та рана није љута.

Јер виш' тебе, гробе свети,
Вјечносјајна трепте слова:
„Е 'вако му ваља мр'јети,
„Тко је вољан живјет' снова!“

Кнез-Лазара судба гони,
Не зна ком ће царству прије?
Стари Богдан сузе рони,
Ма божја се пореч' не смије:

Девет сина спрема роду,
И десети он полази
На бој свети за слободу,
Гдје се љути кољу врази.

Боже мили, каква слава
Бјеше тада међ' Србима?
Е братинска љубав права
Сагр'јеваше срце свима.

Гдје сте сада, о времена
Српске дике, српске славе?
Гдје сте, драга ви имена
Од љубави к роду праве?

НА НОВО ЉЕТО

Гонеће у незнан муку и биједе,
Златни на пр'јесто кћи Сатурна сједе,
Уфања драгог сунце нам ограну,
Дан св'јетли свану!

Радосни гласи на све стране звоне,
У слави св'јетлој васиона тоне,
Пјесме поп'јева и старо и младо
Творцу свом радо.

Он јер Преблаги с небесних висина,
Цвијет нам посла рајскијех милина,
С веселим срцем поздравит' и ову
Годину нову.

Нек свете химне до неба досежу,
Кимвали јасни нека се разлежу,
Нек вишњем Цару милиуни творе
Умилне хоре.

Анђелском лику радости небесне
И Србин храбри удружује пјесне.
Оре се гласи звучнога јавора
Божјег до двора.

О Оче свети, љубави бескрајне!
Ти, који срца испитујеш тајне,
Погледај на нас са висина доле,
Срби Те моле.

Затвори двери од прошлости тавне,
Завјесу открн будућности славне,
За урнек стави новоме животу
Српску диводу!

Свемоћна власт Ти у рукама стоји.
Учини да смо сви синови Твоји;
Не дај да стадо растржу ти вуци,
Злобни хајдуци!

У Теби нек смо град тврди и јаки,
Свето нек Твоје позна име сваки,
Ехидни пород истреби, умори,
Боже, ускори!

Идоле сруши, нек безбожник стрепи,
На што нам они, кад не виде сл'јепи?
Ти нас предводи, стазу нам објави
К вјечитој слави!

Улиј нам Твога животворног духа,
Штит нек нам буде моћна Твоја рука.
О, дај нам познат' чим заслужит' треба
Благослов неба!

С љубави скиптром Ти над нама царуј,
Крепост и мудрост свим Србима даруј,
Мир и слобода нек нам мило цв ета
Многаја љета!

О ПРЕМИЛА....

О премила горице зелена!
И цвркутни ви лузи рођени,
Давно, давно жељном невиђени:
Здравствујте ми љета небројена!

Здравствујте ми љета небројена!
Јер на ваши свијетли тјемени,
И у њедри смиљем обастрени,
Примасте ме често усхићена.

Нуто стазе, коју сам ходио,
И студенца, гдје сам боравио,
Пак и липа! и лозица медна!

Под вашијем лијепијем хладом
Да је мени вјековати младом,
В'јек био б' ми годиница једна!

*

Србија је моја постојбина.
Саморасна вилогорка красна,
Св'јетла лицем кô звијезда јасна
Те нам трепти с небеских висина!

Што је бутун земље од старина,
Међ' њима је виђена и гласна,

Племенита и простотом часна.
Кô лик руже ил' бијела крина!

Анђели те дивну окитише,
Бесмртија в'јенац ти је с више,
Глас ти даде посестрима вила!

Усред оних зв'језда небројених,
Твој је пр'јесто круном окрањени:
Напр'јед, мила, тако сретна била!

*

Напр'јед, напр'јед, ено зора свану,
Знак вишњега благослова то је!
Та Бог нигда не оставља своје,
С тврдом вјером када му припану!

На мегдану, на св'јетлом дивану,
Гдје се слава у бесмртност поје,
Нек се име преузноси твоје,
Кâ поносит кедар на Ливану!

Славна шћери л'јепе Славе старе,
Вјерна мајци, која те одгаји,
Прими ове свесрдија даре!

Да зли дуси не поткну те злобом,
И не свете срца у потаји,
Но да слава нав'јек буде с тобом!

СЛАВА

На престолу сјајном у надземној слави
Слава, кћи небесна, свијету се јави.
Небеса јој поју, облаци је носе,
Ровијојле виле њоме се поносе.
Слав-јунац'ма храбрим она дивна збори.
Силан јој се гласак по свијету ори:
„А мој лијеп роде, дјецо моја драга!
„Гдје је мишца ваша? гдје ли ваша снага?
„Од кољена славног еда ви нијесте,
„Витезови славни, који негда бјесте?
„Земан вас је данас видјет' на мегдану;
„На ноге, јунаци, бијел данак свану!
„Та мач Самов јоште зарђао није,
„Са Косова страшног још се барјак вије,
„На Витковом брду крв је усахнула,
„Али није Славска слава увехнула!
„Еда ће Слав дат' се у вериге спети,
„Ком грјехота бјеше на постељи мр'јети?
„Пл'но га је Слава одњихала мајка,
„Да срамотом брука својега бабајка,
„Да ни братац брата свога не познаје,
„Тер му скврном ногом душман за врат стаје?
„Не, то неће бити, вишњега ми Бога!

„Док је мене с вама, и имена мога.
„Пожарскога ја сам млјеком одојила,
„Собјескога славног славом напојила,
„Жишку осветника на бој сам позвала,
„Карађорђу ја сам гром у руке дала!
„Што је свијем драго, и нама је свето,
„Устаните, дјецо, вријеме је ето,
„На орјашкој дањи, на свјетском вијећу,
„Ваља вама уждит' мртвијем свијећу,
„Нек им грјешне душе једаред се смире,
„На бруку свијета нек се не вампире!
„Та ја сам се с вама вав'јек поносила,
„Осим свијех вас сам на срцу носила,
„Од искон свијета, откад сунце сија,
„Словени су моја дјеца најмилија!“

ВЈЕРУЈ СВИЈЕТУ

Не вјеруј свијету:
Свијет је чудан!
Камо срећа, да ја ни десету
Не погодим, што снијевам будан.

Ама што јесте, не море се крити,
Прије ил' после, одати се мора,
Што је криво, тешко ј' исправити,
А брез муке и велика зора.

Ја знам да ће повикати мнози:
„Шта ти гаташ, кад је нàма добро?“
Но колико има вас у слози,
Дед', кажи ми, ак' умијеш, побро?

Коме срећа лажне пружа руке,
Онај вели: „Свијет је благо право!“
А да какве спопану га муке,
Завијукô б' кâ репати ђаво!

Но ти, брате, не чуди се томе,
Што су људи свакојаке ћуди,
А најбоље, не вјеруј никоме,
Већ сам собом разбирај и суди.

Ако на те св'јет осмјехне с' игда,
Захвали му на доброти лијепо,
Ма утврдо не вјеруј му нигда,
Да у амбиз не одеш слијепо.

Тешко оном лаковјерном брату,
Те се у св'јет нагло поуздава!
Несретан је у сваком сахату,
Боље б' било, да у гробу спава.

Је с' видио море у свом в'јеку?
Е 'накав је свијет ови ц'јели,
Издаће те у најбољем јеку,
Биће с тобом, што нитко не жели.

Св'јет је ови стара варалица:
„У в'јек лаже, тко једаред слаже!"
Шта је свијет? стакло од два лица,
Једно гледаш, друго ти се каже.

Са човјеком пиј и јђи вазда,
Ма у њега не уздај се много,
Та он није ни од себе газда,
Нек'мо л' другом да би што помогô.

Човјек исто кано вјетар лети,
На све стране памет га заноси.
И да хоћеш, не мореш га клети,
Слаб је, јадан, кано и сам што си.

А такав је по готову сватко,
Док те види, е си у несрећи,
Прије ће ти с' насмијати слатко,
Но што ће ти у помоћ притећи.

Зато боље у себе се уздај:
„Сваки у се и у своје кљусе!"
Имаш ли га? — добро га зауздај;
Немаш ли га? — и не клањај му се.

Та ти ниси роб овог свијета,
Да ти свијет ногом за врат стаје!
Бога вјерујь, створитеља света,
Бог ће дати, што ти не достаје!

ОЈ, ЗА ГОРОМ...

Ој, за гором, за зеленом,
Гдје се мрки орли вију,
Гдје се јеле поносите,
За облаке тамне крију:
Тамо, тамо, б'јела вило,
Там' је мени живјет' мило!

Гдје једнакост братска влада,
Откад свијет ови поста,
Гдје природе, мајке миле,
Самотворан пр'јесто оста:
Тамо, тамо, б'јела вило,
Там' је мени живјет' мило!

Гдје слобода вјечносјајна
Поносито главу диже,
Загоркиња гдјено млада
Пјевајући в'јенце ниже:
Тамо, тамо, б'јела вило,
Там' је мени живјет' мило!

Нашто мени ланци тешки
Сјајним златом окићени!

Волим вољан простак бити
Него власник заробљени!
Гдје слобода шири крило,
Мен' је само живјет' мило!

Ој понес' ме, вило б'јела,
Там' у оне дивне дворе,
За горицом, за зеленом,
Срце моје давно горе!
Там' гдје орô гн'јездо вије,
Живјет' ми је најмилије!

СВОМЕ ПОБРУ

Ти ме питаш, мој лијепи побро!
Какве путе удесити треба,
Овог св'јета да поживиш добро,
А по смрти да с' дочепаш неба?

Да те ув'јек прати добра воља,
Мир у твоме срцу да овлада,
Да не имаш триста главобоља,
И кијамет којекаквих јада?

Добро питаш' и да си ми здраво!
Ја ти у том помоћи не могу;
Нисам анђео а нисам ни ђаво,
Шта ће бити, да прорећи могу.

Ет' и мени то би било драго,
Кад би како могô да пронађем,
Волио бих нег' царево благо,
Волио бих нег' да брадву нађем!

Ма је тешко негубљено наћи,
Празна врећа не пуни се сама,

Тко то тражи, море ласно заћи,
У пô дана спопашће га тама!

И тешко ја кроза живот проћи
А брез јаде и брез муке каке,
Још је теже у дом Божји доћи
Брез свјетлице кроз мутне облаке!

Паметан си, 'вала Богу, и сам,
Да толико расудит' си кадар,
Ако ниси а ја крив ти нисам,
Што уз брдо ти наврћеш Јадар!

Нуто, сад ми нешто на ум дође.
Вјерује, побро, ово шала није!
Кад баш хоћеш, да с' олакше прође,
Раку спремај, па умири прије.

Шта се чудиш? шта ли ти је жао?
Гробница је све намирит' кадра!
Ниси ваљда на уроке пао,
Да без вјетра ти распињеш јадра.

Какав ли је оно војник тужан,
Који жели задобити славу,
А једнако брине се кô сужан,
Да сачува своју мудру главу?

Ако ли се башкарити надаш,
Не сакри се ни у козјем рогу,
Снаћи ће те, откуд се не надаш,
Зло ће бити, вјерује једном Богу!

Није сваком Господ дао благи,
Да брез муке љуте штуке двора,

Суђено је, побратиме драги,
Да све знојем заслужит' се мора!

„Ах, тешко је живјети у св'јету,
„А још теже одрећи се св'јета,
„Тко ће бездну зајазити клету,
„Без окрша и без сијасета?

„Јеси л' храбар? — погинућеш лудо,
„Јеси л' добар? — појешће те вуци,
„Мудар ретко да не прође худо,
„А богатог вребају хајдуци!

„Јеси л' зао? — зло и наопако,
„Боље да се ни родио ниси,
„На тебе ће устат' гром и пакô,
„Душу твоју однијет' ће б'јеси!

„Зло на селу, а горе у граду,
„Зло на мору који куша срећу,
„Међ' људ'ма си вазда у инаду,
„За пустиње ни зборити нећу!

„Нигдје станка, да с' по ћефу смиришн,
„Трње ниче, гдје се и не сади,
„Свуд биједа, куда год завиришн,
„Труд, невоља, кијамет и јади!

„Од свог мораш зазирати гласа,
„Ако желиш достојит' се раја,
„Трпјет' мораш до самртна часа,
„Ма трпљењу и не било краја!“

„Стој, не вичи! немој да се једниш,
Протри очи, па погледај свуда,

Добро мотри, што очима гледиш,
А не зијај, кано дјеца луда.

Ви'ш и томе разлога имаде,
Кô и свему, што у св'јету бива!
Во издире а лисица краде,
Луд се топи, вјешт по врху плива.

Само треба намазати кола,
Па да видиш, как' возе лијепо!
Кад магарца, кад коња, кад вола,
Сватко ће те послушат' слијепо.

Зар баш мора све онако бити,
Кô што слијеп у гуслице гуди?
Тко ће свему св'јету угодити,
Боље својој нег' свачијој ћуди.

А за они . . . ха, за они свијет!
Тко ти мари сад за такве ствари?
Сватко прти, што море понијет',
Да на овом св'јету не прцвари.

Ти си, добро, соја господскога,
На теби је ђузел-одијело,
Од хоће си научио свога,
Од црнога оградит' бијело.

Црне вране нек около гачу,
Шта је стало такоме соколу?
Нека гачу, нек по плоту скачу,
Нек по твоме не кљуцају столу.

Кљуц... кљуц... Ето, баш ништа не оста,
Гавран јаде однесе у кљуну!

Паметан си, и учеван доста,
А лијеп си, кâ Ружу у чуну.

Чун је готов: вози, веслај, побро,
Сиње море док није с' затресло!
Нудер, побро, причувај се добро,
Да на леђа не упртиш весло!

ОЈ ДАВОРЕ....

Ој Даворе, мој Даворе,
Што си скуте обросјео,
Црном крвцом и црљеном? --
„Ја сам био на далеко,
„Преко мора у Инђији,
„Гдје два сунца дању грију,
„Ноћу сјају два мјесеца.
„Ал' јој залуд сва љепота,
„Кад је клета и проклета!
„У Инђији, земљи клетој,
„Ни брат брату не вјерује,
„Син на оца руку диже,
„А кум кума на суд гони;
„А судије све митници,
„Све митници бездушници,
„Криво зборе, горе суде,
„С крвницима благо д'јеле
„Неправедни сербез ходе,
„А праведни сузе роне!
„Што су земљи старјешине;
„Не слушају господара,
„А господар старјешине,
„А када се потјерају,
„Душманина за суд моле!

„Душмани им л'јепо суде:
„Лажу, лажу, док замажу,
„Пуне егбе с дукатима,
„А товаре с тал'јерима,
„Још под кућу огањ стакну,
„Нек им кућа боље гори,
„Да им с' види путовати!
„Ту сам скуте обросјео,
„Црном крвцом и црљеном.“

СОВА

Поноћ... глуво доба, свуд тишина н'јема,
Кано да се свијет у гроб вјечни спрема!
Све изумре живо, небо с' тамом мути,
Сном природа ц'јела успавана ћути,
Блијед мјесец само кад и кад се јавне,
Па и он нам зађе за облаке тамне!
Нигдје зв'језда јасних, нигдје зрачак пусти,
Горе, луке цвјетне мрак обузе густи,
Облачине црне над нама се вију,
Тавне сјенке трептеђ' страх у срце лију,
Гдје баука мраци у њедрима таје,
Глас поноћни сове још се чути даје.
О тајности чудна, ти страшило св'јета!
Докле ли ће трајат' сила твоја клета?
Докле ће нам срца дрхтати у мраку,
Ћуд подносеђ' твоју срамну и опаку?
Зар код Богом даних нам дарова л'јепих,
Бит' морамо н'јеми, и глуви и сл'јепи?
Ноћи, тавна ноћи, хоћеш скоро проћи?
Сунце наше јарко, да ли ћеш нам' доћи?
О дођи нам, дођи, грани св'јету б'једном,
Да свјетило твоје угледамо једном!

СЛАВУЈ

Сред зелене горе
Славуј тица поје,
Ситно жубори:
Благо мени, благо,
Пјеват' ми је драго,
Цвјетној у гори!

А кад цвијет прође,
Студна зима дође,
Авај жалости!
Онда збогом пјесне,
И ви горе љесне,
Збогом радости!

СПОМЕН

Нека чами, чамуњати тко ће,
Ја ћу пјеват', што ми срце хоће,
Запјевећу пјесму од истине,
Хвалећ' Бога на његовом дару!
А ти, вило, љепоте ти твоје,
Штоно пловиш по златном облаку,
И зорицу љупком пјесмом будиш,
Де придружи грло поносито,
Нек се брда и долине оре,
Разлијежу све дубраве љесне,
Ни у здравље цара ни ћесара,
Већ у здравље родољуба дивних,
Полубоштвом теби подобнијех!
Па нек чује, тко је чути вољан,
Откако је свијет постануо,
Није љевши цвијет процватио,
Од славскога, од српскога рода:
Ил' ти воља парству царовати,
Ол, јуначки међан дијелити,
За крст часни, за слободу златну.
Шта је Сцевол према Обилићу?
Шта л' Пријамус према Југовићу,
И Херкулес према Краљевићу?

Ви, светиње свеславија српског,
Да ли вам је стати и видјети,
Како Србин закликтава јасно,
Спомињући име ваше красно!
И ти стара од Србије мајко,
Утри сузе, не рони их више,
Јер још Србин духом за те дише,
За те живи и умире вазда,
А у славу, који све нас сазда!
Та поживјет' један за другога,
И умријет један за другога,
Има л' веће радости у Бога!
Драги Боже, на свему ти хвала!
Србин-брату вјечна буди слава!
Србадијо, Бог те поживио,
Није слава твоја угинула,
И ако је на час нестанула,
Сунце зађе, да се љевше роди,
Цвијет вехне, да процвати текар,
Што су зв'језде на небу ведроме,
То су твоји витезови стари,
Што љубави пламен огњевити,
То су твоји соколови сиви,
Све дјетићи, Страхин-бановићи,
Те на своје угледају с' старе.
Има л' тога, који пренут' неће,
А српскијем срцем благодарним,
Рајачића сјећајућ' се врсна,
Јер он Србу као сунце сјаје,
Оживљава зраком животворном,
И брани га од напасти сваке,
Снова л' стару васкрсава славу,
Остављајућ' спомен вјековити,

И позније да с' потомство сјети,
С благословом, срећнијег времена,
Ко му претци, тко л' оци бијаху.
Сјећаће се и памтит' га вазда,
Кô премилог добротвора свога,
И кô вјерног Израиља стаду,
Што га сл'јепој не оставља судби,
Већ га чува, кано пастир добри! *
Спомињат' ће у светој радости,
Свету лозу Петровић-Његуша,
Нит' ће икад заборавит' моћи,
Славску врлост, родољубје л' дивно,
Племенитог Људевита Гаја,
Од лијепе, од крајине миле,
Баш Рватске, крви наше братске!
А по горам' и лукама цвјетним,
Ориће се и узнашат' славом,
Дичног Наке име поносито,
Златним мачем, огњем родољубја,
Синџир-алке што прес'јеца тврде,
Летјет' пушта соколове врсне,
Да кликтањем свијет раздрагају,
И огласе славу рода свога!
С пламеним ће с' уписати слов'ма,
Српском срцу предрага имена,
Вук Караџић, Томазео, Светић,
И Срб дивни, Чубро Чојковићу,
Штоно громким, та уздражја пуним,
И небеса устрептава гласом,
Да и звјезде ослушкују саме,

* Види бесједу на дијети мађарској у Пожуну 1844 год., тада бив. митрополита Рајачића. А ова пјесма наштампана је у Народном Листу, за вријеме катанске буне 1845. год.

Штано Ђоко, шта л' Вељко бијаше!
Кад и својим, вјечно неумрлим,
Дјел'ма св'јету показује јавно,
Колик' Срб се и у томе ц'јени,
Водит' срца и потезат' ума,
У виспрено л' духова владарство,
Да и камен оживотвори се,
И прочује, што не чуло досле!
Но је л' смртним ц'јену бесцјености
Дат', ал' славу овјечит' могуће?
Не! врлости и заслуге праве,
Једно небо наградит' је кадро!
На жртвеник народности миле,
Кô на олтар вјечите љубави,
Дична слава тек се обасјава:
Добрим дјелим', поступцима л' нравним,
И насљедним срцем родољупца!

III

НОЋ

Ноћ се дивна блиста, мјесец сија красно,
А свјетила триста ките небо јасно.

По небесном двору кано бисер, злато
У пламеном мору зв'језда трепти јато.

Ту, милине свете гдје се вјечно баве,
Творцу в'јенац плете кћи небесне славе!

Злаћенога њедра и лијепа стаса,
Весела и ведра небом се таласа.

Лети мила, лети по бескрајном плавну,
Летом да прелети сву пучину равну.

И криоца лака док пружи и склони,
У милијун зрака прелива с' и тони!

Сад над море стане и лице огледа,
А сад огњем плане, и згледат' се не да.

Час кроз гору сине, поносна и красна,
Час се хитро вине под небеса јасна.

И рекô би оде на вратôца горе,
Гдје анђели ходе у Божије дворе.

На танани крили игра, игра, игра.
Кано зефир мили, кој' се с листом сигра.

Виле смјерно језде, на сусрет јој хите,
Да јој бисер-зв'језде по њедрима ките.

Славуј у сну, мио, шапуће и збори,
А поточић тијо, жубори, жубори!

У надземном сјају св'јетла кола плове,
Небесном је рају глас анђела зове.

О, не хити, мила! стани, не заходи!
На бисерна крила сна ми не одводи.

Вас од жеље гинем у срдашцу своме,
Тихо да починем на њедарцу твоме.

Да с' насладим санка на твом дичном
крилу.
До б'јела осванка грлећи те милу!

А кад зора блага ступи рујном ногом,
Онда, нојцо драга: збогом, збогом,
збогом!

МИСАО У НОЋИ

Красно мјесец земљу обасјава,
Зв'језде коло дивно окитиле,
Играјући поврх неба плава,
Кô танане у горици виле!
Свуда благост, свуд милина рајска,
Небо, земљу и дивотне горе
Дивно нојца наткрилила мајска.
Красом љепша и од саме зоре!
Ох, како ми душа моја пламти?
Каква радост на срцу ми гори?
Да, Преблаги, Тебе оно памти,
Теби једном нек вавијек двори!
И све, што год рука Твоја сазда,
И све, штоно духом Твојим дише,
Тебе, Оче, прослављаће вазда,
Е благост је Твоја и сувише!
Боже, Боже, Твој постанак гдје је?
И крај вјечној Твојој слави гдје је?
Непочетни Ти с' почетак свега,
Васиоиој средина безмјерна.
Ти си, Ти си алфа и омега,
Крај бескрајни, сила беспримјерна!
Куд погледам, све је дјело Твоје,
Па ко Тебе да измјерит, може?

Милијуни милијуне броје.
Ал' Ти један над свјема си, Боже!
Ко ће славу Твоју прегледати?
Ко л' достојну Т'еби хвалу дати?
Свуда, свуда слава Твоја блиста,
Силно звони име Твоје свуда,
Прол'јећући кано вјечност иста,
Кроз в'јекове и безбројна чуда.
Самоздани! Мудри! Благи! Свети!
Кад подножју Ти допусти твоме,
'Ваком славом себе заодјети,
Да како л' је на пр'јестолу Твоме?

ДЕСЕТ ЗАПОВИЈЕДИ БОЖЈИ

На Синај, свету гору,
С пр'јестола сиђе свог
Кâ облак у вихору
Ехова Господ Бог.

У грому гром се хори,
Св'јетли се огњен плам,
Тресу се неба двори,
И Сион, свети храм.

Купина горјет' стаде,
Задркта свијет вас,
Израиљ к земљи паде:
„Господе, спаси нас!“

Не дркћи, горо света!
Што стрепи бр'јег и дô?
Не идол овог св'јета,
Аврамов Бог је то.

И кле се Господ тада,
Кле се у Сину свом,
Из свога рукосада,
Узвисит' вјерни дом.

Мојсеју сада ето,
  Запов'јест даје Он,
Нек хвали име свето,
  И Сихем и Сион!

Запов'јест прва гласи:
  „Ја јесам Господ твој!
„Нек Божје име краси,
  „Избрани народ мој!“

Пред Богом шта су бози,
  И Ваал истукан?
Телету златном рози,
  Ероган, Магохан.

Идоли ено бјеже,
  Господ је жив и јак!
Длијетом Мојсеј реже,
  На плочи свети знак.

Купина горјет' преста,
  Зан'јеми свети збор,
Облака сјајног неста,
  Јехова оде гор'.

А Мојсеј с горе сиђе,
  Захори с' неба свод,
С трепетом Мојсеј виђе
  Аспидин, змијин род.

Израиљ танце води,
  Дигô се пљес и јад,

Телету златном годи
  Невјера стар и млад.

„Ах, маррон ата!“ јекну,
  Па удри плочом гад,
О главу плоча звекну,
  Телету златном сад.

И неста игре клете,
  До б'јеса оде све,
Од једне плоче свете,
  Осташе плоче дв'је.

ПРОМЕТЕЈ

У бл'јеску Олимпа светог
Пред збором богова силних
Кô црна ноћ
Трепти сјен.
„Тко си ти, о смртни?“
Срдито Громовник викну.
„Ја,
„Син смрти,
„Прометеј!
„Чујте, богови силни,
„Очајног грјешника чујте:
„Силан кад небом грмну
„Бог над свима,
„Зевс,
„Кад гњевом силног
„Ускипје сиње море,
„Потамњеше небеса сјајна,
„Занијеми ад,
„И јеком јекну,
„И у прах паде
„Св'јет б'једни,
„Мрав:
„Тад, безумни ја!
„Слушајућ' хук грома

„Зацимљен остах сам,
„И чух глас славе,
„И видјех небесних свјетила
„Огањ свети...
„О!
„На Олимп, не знам како,
„Силно ме жеља диже.
„Кô див, оснажен мишцом,
„Зграбих
„И бацих б'једном св'јету
„Огња искру.
„Удивљен св'јет прену,
„Умукну гром,
„На лицу смртних сину радост.
„Ах!
„На челу мом оста,
„Вјечни жиг.
„Праведни бози, чујте:
„На Олимп свети,
„Кô силна жеља негда,
„Сад ме
„С кајањем догна
„Гр'јех страшни!“

ПОСТАЊЕ ЉУДИ

I

Адова врата звекнуше звеком,
Залаја Цербер пас,
Тартар одјекну грозним јеком,
Задркта свијет вас.
С димом и треском грома пада,
Диже се, на земљу стаде,
Прометеј, Уранов син,
Црн као пањ, кô паклен џин.
„Гдје сам ја?
„О мајко мила, земљо света!
„Твоје ми цв'јеће цвјета,
„Твоје ми сунце сја.
„Кô силна брда твоја,
„Зевса осветна рука
„В'јекове тешких мука
„Сурва на плећа моја.
„Проклество у ад ме прати,
„Благослов теби ме врати,
„Мила мати!
„Нек стрепи, нек бјесни ад,
„Слободна ево ме сад.
„Здравствујте, горе свете,
„Извори драги!
„Зефири мили, благи,
„Летите, лет'те!

„Пјевајте, пјте, горске виле,
„Пјесме миле,
„Одзив вам шаље с сињег мора,
„Рујна зора!
„О сестре, о браћо моја, гдје сте?
„Чујете л' диван славопој?
„Еда л' се санком занијесте,
„Роде мој?
„О, како дивно звони!
„Слушајте, чујте милиони!
„Нема вас? гдје сте?“
И б'јесно крочи... стаде,
Зачуђен гледа, слуша,
На јад му рођа јаде
Бона душа!
Црне му с' мисли роје,
Сотона хитно спреши,
Фурије спремне стоје,
Демон се с'мјеши,
Злобно се свети:
Он, помамљен, скаче, лети,
Огњем гори,
Химера страшна под њим се створи!
Лети кроз силне метеоре,
Прел'јеће брда, горе,
Језера, р'јеке море,
Прометеј, Уранов син,
Кô паклен дин!

II

Ноћ тамна земљу крије,
Над врхом Химаваје,
Сотона црни танце вије,

Двороги мјесец сјаје.
Химера пламти, с'јева,
Бауци буком буче,
Тетријеб кликће, пјева,
Јејна хуче;
Демон звијезде скида с неба,
На земљу тама сађе,
Небеса покри мрак Ереба;
Мјесец зађе,
И јека преста,
Хавети црне неста,
И санком тавна гроба,
Уснуше св'јета оба.
Кô дим, кô маглен прам,
Прометеј оста сам,
Обзире с', звјера, гледа,
Хавет се згледат' не да.
„О Хироне!
„Ви'ш, како ме фурије муче, гоне?
„На братском крилу,
„Шћах загрлит' брађу милу:
„Они ме бјеже, они се крију,
„Ха!
„Луцифер, Велзевул, Демон,
„Утвора Камелеон,
„Смију се, смиу:
„Ха!
„Ходите бар ви,
„О, јадни!
„Сотоно, Демоне гадни,
„Сви, сви:
„Ходите... јаох, немојте,
„Стојте!

„У далек, у незнан св'јет,
„Управ'те лет,
„Ја сам... проклет!“
И силно гром јекну: „Проклет!“
И небо хором звекну: „Проклет!“
Прометеј земљу грли, сузе рони,
Небесне са висине
Божански глас звони:
„Не чај, Уранов сине!
„Не тавни име славно:
„Устани! Усправи ход!
„У морске вале давно, давно,
„Утону људски род.
„Атена тебе зове:
„Иди, и створи људе нове!“
И св'јетла, и красна небом се вину,
Гора сину:
Гле, како се блиста, и сјаје!
Астриде смјерно за њом ходе,
Кô крилат змаје,
Прометеј оде.

III

Демонска сила, сотонска моћ,
Умину тамна ноћ,
Над чарном гором,
Небо се кити рујном зором.
Прометеј к мору стиже,
Из мора сјајан Феб се диже,
Плану;
По тихом океану,
Ено је плови... ај, ај!
Филира у лијеп крај,

У земни рај.
Прометеј ником ниче:
„Тако ти зоре и б'јела дана!
„Тко си ти?“
Она му кликом кличе:
„Филира ја сам,
„Кћи силнога Океана!
„Сирене мене дворе,
„Нимфе ми служе свете,
„Пода мном трепти сиње море,
„Таласи лете!
„Очи ми муње пале,
„Са мојих груди,
„Силан се вихор буди,
„Помамне диже вале!
„Сатурну моје крило,
„Одњиха чедо мило,
„Злаћаних власи.
„О, ти, који си, да си!
„Или си смртан, ил' си Бог,
„Хирона знаш ли сина мог?
„С Олимпа сјајног иде ли амо?
„Камо га, камо?“ —
„О, зв'јездо јасна
„Филиро красна!
„Послушај мене:
„Не питај, тко сам? шта сам?
„Уранов син и Климене,
„Прометеј ја сам!
„Синак ти неће доћи,
„У паклу ено га оста,
„За нав'јек син ти поста
„Роб тамне, адске ноћи!“ —

„Шта... тко си ти? Јакреп? Скорпија?
Горгона?
„Јеси ли ти Демон? — б'јесно повика
она, —
„Хирона сина мог мртвој сјени,
„Гласниче, предајем тебе: куку мени!“
И јекну страшним гласом,
Небо се ставни часом.
Грми. Облаци лете, вјетри ује,
Сјевнуше муње, љуте гује,
Вихор одгони таласе лаке,
С сињег мора,
Кô чарна гора,
Океан силан диже се под облаке:
Гле, како му чељуст зјапи!
Прометеј планине фура,
Брда му, ст'јене гура
У грдне слапи.
Атена с неба сиђе,
Гром звекну,
Она, свијетла, к мору приђе,
Гранчицом мира море текну...
Океан назад се трже.
По гипком блату брже, брже,
Прометеј везе, плете,
По харфи канда звучној прсти му
лете!
Кипове ствара,
Божанског лика, св'јетла дара,
Радостан дркће, стрепи
У срцу своме.
Ха! како су красни, л'јепи,
Мужеви, жене, момци, моме,

Дјечица драга,
Мила, блага:

Имерос, Ирос, Ариши. Миши,
Онихос, Икос, Илмира. Ира,
Тофион, Хион, Антеа. Еја,
Амиштас Иштас Елика, Евридика,
Итилос, Филос, Ирха, Мирха.

О, како су красни они!
Ено их... гле, милиони!
Прометеј сузам их роси,
Облак се сјајан над њима носи.
См'јеши се Зевс, дахну,
Свемоћном руком махну,
Кô рајски цв'јет,
Оживи красни св'јет,
Захори с' гласом варвитона,
Васиона:
„Кирије елејсон! Зевсу слава,
„Слава, слава!“

АВЕТ

Ако се пак уфаш, бане, в помоћ нимску
Веруј Нимцу, да знаш, кô сунцу зимску!
Сирена Мора Јадранскога.

Нојца ће проћ' тамна!
Авет бијесна и помамна
Злобу ће стишат',
Свануће дан,
Над гробом мојим гракнуће црни вран,
Алеман.
Нек гракће,
Узаман бит' му неће,
Тако ми Бога!
Врх гроба мога
Ниђи ће невен-цв'јеће,
Понић' ће спомен лијепих дана
Зриновић бана.
Јадранског мора зв'језда ми св'јетла сјаше,
Швед позна буздован мој перни,
Преда мном б'јесне дрхтаху паше.
Ој, роде, мој роде вјерни:
Збогом.
Навијек: збогом!
Бог нек те стазом славе води.
Ти гракћеш?
Не гракћи, црни вране,
Готов је бане:
Ево ме! целате, ходи!

ЖИШКА

Ај ти, враже, бјес в' те!
Чему ж' ти нашу крв пијеши?
Кралодворски рукопис.

Над лијепим Златним Прагом
Црни се облак вије,
Небеса хуком хуче,
Земља се тресе.
Није ли то живота трубни глас
Над гробом мртвих?
Ил' је то страшни божји суд
Над Златни ı Прагом?
Не, није!
Освете глас то је
Сотоне црног.
С пр'јестола, крвљу окаљаног,
Цар Жигмунд уста,
И рече:
„Проклети Хус!
„Проклет нека је Чех!
„Чујте, Аламани храбри,
„Војводе и господо св'јетла:
„На светом огњу вјере,
„Ми,
„Вјерна дјеца
„Римпапе светог,
„Сажегосмо Хуса,
„Е Славјанску вјеру,

„Славјанску ријеч
„Чесима рече!
„Сажегосмо Хуса; но дух му оде,
„Оде с пламеним огњем у срца
„Невјерних Чеха,
„И сваки Чех
„Поста Хус!
„Три пут три стотин' барјака војске,
„Војводе силне од двадесет краља,
„Љутом устр'јели стр'јелом,
„Убојним поби копљем,
„Мачем погуби оштрим,
„Лубардом страшном сатр
„Бијесни Чех,
„Огњени змај,
„Слијепи војвода Жишка!
„Слијепцу окат
„С мејдана морадох бјежат',
„Ја,
„Цар ваш,
„Цар свијета,
„Жигмунд.... Ха!
„Срамоту ову
„Никад заборавит' нећу.
„Дв'је царске круне,[1])
„На бојном пољу,
„На оштрој ђорди,
„Прадједи задобише моји:
„Обје ћу јунак дати
„За освету свету,
„И седам краљевина мојих,
„Грдан по свијету ходити нећу!

[1]) Цар ђермански, император римски.

„На врху крвавог мача мог,
„Послењи нек издахне Чех!“
Цар рече,
И гњевом запламтје збор.
Повадише огњене маче,
Повикаше Алемани љути:
„На врху крвавог мача твог,
„О, св'јетли царе!
„Пошљедњи нек издахне Чех!“
И с краја на крај св'јета,
Одјекну освете глас.
Силна се војска диже
Из б'јела св'јета,
Пред њоме силан цар Жигмунд
На б'јесноме хату.
Градове силне поробише,
Огњем попалише Алемани љути,
Под мач ударише и старце, и жене,
И дјецу луду!
Јаук се до неба диже:
У крви дјеце своје,
Заплива земља Чешка!
„Где сте, јунаци храбри?
„Огњени змају, гдје си?“
Све је зан'јемило живо,
Муком замукнула брда
И поља равна!
Преко глухих поља,
Преко гаришта црних
Бат за батом коњским
Тужно јечи!
Кâ вихор пусти
Одлеће војска

Златноме Прагу,
Пред њоме силан цар Жигмунд
На б'јесноме хату,
У зубима бојно копље,
У руци крвав трепти му мач.
„Не, даље!“
Кà гром загрми с Витковог брда
Бијесни Чех,
Огњени змај,
Слијепи војвода Жишка:
„Безумни царе, куд ћеш?“
И тресну златним штитом,
Бојним копљем.
О, Боже мили!
Боже свети!
Кад ли се двије
Сукобише војске,
Два силна змаја,
Од вриске хатова б'јесних,
Од звеке оружја св'јетла
Праг звони!
Небеса хуком хуче,
Земља се тресе.
Гребу огњени мачи,
Отровне стр'јеле лете,
Бојна се копља ломе,
Сабље цокћу,
Лубарде страшан тутњи јек!
Затрубише бојне трубе,
Халакнуше Алемани љути,
На двоје чешку војску
Пресјекоше силну,
Опколише огњеног змаја,

Крилатог под њим погубише ждрала,
Ал' се љути змај
Златним заштитио штитом!
У вис подиже бојно копље
Слијепи војвода Жишка,
Долетјеше љути лави,
Повадише огњене маче,
Запјеваше божанску пјесму,
Жишкову пјесму,
„Kdož jste boži bojovnici!
„Јуриш, браћо, витезови!“
О, Боже мили!
Боже свети!
Препаде се силна војска
Из б'јела св'јета,
Побјегоше Алемани љути,
Пред њима цар Жигмунд
На б'јесноме хату.
Кâ гром загрми с Витковог брда
Бијесни Чех,
Огњени змај,
Слијепи војвода Жишка:
„Не тамо,
„Безумни царе!
„Овамо је Златни Праг,
„Свети Праг,
„Светога дома Славског!“

МОСКВА

„Москва је моја!“
Повика европски Цингисхан:
„Да л' је истина?
„Да л' је сан?
„Херкулска ст'јена
„Пригла је охолу главу,
„На златном Кремљу стојим ја:
„Москва је моја!“
И чудна радост с'јевну у очима
Силнога цина.
Мјесец тихо св'јетли на ведроме
Московском небу,
Зв'језде трепте,
У сињем мору чадора б'јелих
Стоји Москва!
Свуда тишина н'јема... он један
Снијева будан:
„Зашто ме тако срдито гледаш,
„Љепото красна?
„Дијанин поглед је то,
„Марсовом пољупцу драг.
„Да нав'јек тобом заробљен будем,

„Заробих тебе,
„Робињо красна!
„Царице св'јетла!
„Не туђин,
„Не чудњак из св'јета мрски:
„Цар васионе женик је твој,
„Дијано моја!
„С Атланског до Тихог Океана,
„Удивљен св'јет славиће име твоје!
„Пред твојом славом потавњеће слава
„Зевсова сина!
„Од алема драгог
„Створићу пр'јесто на њедарцу твоме,
„Инђија нека му двори,
„Стамбул нек му се клања горд!
„Херкулска ст'јена пригла је
„Охолу главу,
„На златном Кремљу стојим ја:
„Москва је моја!“ —
„Хура!
„Да живи мађушка Москва!“
И Москва плану,
Потамњеше чадори б'јели,
Мјесец зађе,
На златном Кремљу задркта
Силан џин.
Ај, како је лице у робиње дивно?
Како је красно?
Како ли се румени жаром
Младости вјечне?
Очи јој муњом трепте,
Она,
Од силног бл'јеска згледат' се не да,

Царица св'јетла!
На челу њеном плам огњен ґори,
Пламен је то
Освете драге!
Освете миле!
„Хура,
„Да живи мађушка Москва!“
И врисак врисну,
Помам се до неба диже,
У крв огрезнуше зв'језде
На ведроме московском небу.
Над златним Кремљем крваве
С'јевнуше муње,
Посрну цин,
Сотонин брат
Оде у сломоврат!

ИСТАМБУЛ

Пријесто св'јета паде
Потоком крв се лије,
Над тобом бл'јед се м'јесец вије,
Стамболе граде!

К Софији цркви шеће
Мусломан клети,
Халед пророков мач свети,
Гордо се креће.

И ста помаман пред олтаре
На б'јесном хату,
У сјајном трепти злату,
Махомед силан царе.

Бојно му копље сија:
„Један је Бог!“ викну,
И б'јесан цикну,
Кô љута змија.

„Ил Алах!“ глас се ори,
Диже се хука, бука,
Од силног звука,
Јекнуше божји двори.

Потамње крст часни,
  Падоше кандила света,
  Зан'јеми радост св'јета,
Анђелски хор красни.

И наста мрак тавни,
  Заигра враг,
  Синак му сједе драг,
На пр'јесто царâ славних,

И гордо пружа прстом,
  Љута змија!
  Бојно му копље сија,
Над часним крстом.

Облаци тавни лете,
  Муња с'јева,
  Небесни хор пјева,
Пјесме свете:

„Ти газиш крст часни, о звјере!
  „Тако ће те згазит' Бог!
  „Згазит' ће демона твог,
„— — — — — —

„Над твојим гробом клетим,
  „Кô звјезда јасна,
  „Софија, црква красна,
„Засјаће крстом светим.

„И слово свето,
  „Појат' ће: *алилуја!*
  „*Алилуја!*
„Тебе ће нестат'!.....

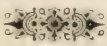

РИМ СТРЕПИ

Над сјајним Алпом силан се орô диже,
Над гордим Римом помамљен вихор бјесни
Од Алпа већи
Тврђи од ст'јене тврде,
Осветне Картаге син
Ето га иде:
Дркћи, о горди Риме!
Од гњева силног у мору гр'јеха свог,
Грјешниче, тони!

*

„Видите л' Талију красну,
„Земни рај?
„Тамо је слава ваша,
„Јунаци храбри!
„Видите л' орјатско гн'јездо,
„Грозни Рим?
„Тако ми Хрона светог!
„Ханибал, Баркасов син,
„Завјет ће испунит' свој.
„О, Дидо:
„Смрт Риму!
„Картага зове вас:
„Јунаци, за мном!"

И бурним гњевом Етне страшне,
Силна се војска креће,
Ведро се небо ломи,
Планине, бр̑да јече,
Ори се до̑,
Стење и дркће стари Алп.
Пред силном војском, ко̑ вито сноп̑ље,
Падају горди легиони!
Тако стољетни пада храст
Пред вихром пустим.
Талија пламти:
Квирити, гдје сте?
Гдје ти је орјатска моћ,
Риме?
Тичино, Требија, Тразимена,
Ено те зове!
Поздрав ти шаље Кана!
Над гордим Римом помамљен вихор бјесни,
Ври земља,
Небо трепти,
Јаук и лелек у један грме глас:
„Hanibal ante portas!“
Рим стрепи!
Дркћи, о горди Риме!
Од гњева силног у мору гр̑јеха свог,
Грјешниче, тони!

АКЦИУМ

Кимвали звоне!
На лаки крили
Лахори лете мили,
Морем се гоне.
Аполо сјајан ступа ближе,
Акциум гордо с' диже,
И с мрамор-горе
У сиње гледа море.
На лаки крили
Лахори лете мили,
Морем се гоне,
Кимвали звоне, звоне:
Ето је... не, није!
Ти дркћеш, Октавије?
Робови, легиони, ко сте?
Херкулу преслицу нос'те,
На бој се спрема Антоније!
На сјајном штиту нека се снажи,
Нек проспе дражи
Пламено око њено:
„Ено је, ено!“
Ори се трубни глас,
Кроз свијет вас.
У злату трепти галијета,

Огањ, ватра,
На њој се вози царица св'јета,
Клеопатра!
Бисерне вале броји,
На лицу сја јој поглед благ,
Алем драг;
Амор, удивљен, мирно стоји.
О, красан рајски цв'јете!
Нимфе, устав'те пјесме клик!
О Венус, о бози, гле'те
Диван лик!
Марс плану.
На бојном морском стану
Бродови лете.
Еол силан се креће... бруји,
Море струји,
Ври, ври:
„Антоније куда ћеш ти,
„У страшне регионе?
„Врати се! О, не:
„Пакленим огњем теби нек слава сја,
„Одох ја!
Љубимац Марса клону:
„Богови, видјесте л' жену... ону?
„Она ме уби! Она...
„Оде, гле!
„За њом ми оде живот, слава, све,
„Оста ми душа бона:
„О како је без ње пусто све!
„Живота немам,
„Моћи немам,
„Да живот себи узмем ја.
„Мач овај... гле'те како се сја!

„За мене није више;
„На њему Клио пише:
„*Атина, Мисир, Галија!*
„Акциум... проклета змија!
„Однесе све.
„О жено, жено!“
О, жено!
Робови, легиони... ко сте?
Преслицу и вретено,
Херкулу нос'те!

IV

СИЛНО ТУРЕ

Силно Туре коња јаше,
Златна му се чалма вије,
Мора да је синак паше,
Јали каква серхатлије;
О бедри му сабља звечи,
А од рахта гора јечи!

На њему се токе сјају,
И оружје св'јетло блиста,
А очи му стријељају
Кô громовна муња иста;
Хамајлија сја о врату,
А долама сва у злату!

Јаше Туре, не зна куда?
Јаше сјетно невесело,
Погледује мрко свуда,
Кано да је пут помело;
Б'јесно коњиц пјену баца,
А у шуму дубље гаца.

Шкрипи Туре од бјеснила!
Ал' у шуми изненада,
Намјера га намјерила,
На чобана на Ненада;
Ненад б'јело стадо пасе,
Своме јаду не сјећа се.

Викну Туре кâ помаман:
„Ај ти, море, каурине!
„Да ли не знаш што је аман,
„Крмски један динсузине?
„Брже амо, казуј пута,
„Да т' не печи гуја љута!"

Јадан Ненад препаде се,
Па бијело стадо махну,
Још једаред обазре се,
Из очи му суза кану:
Жао му је стада свога,
Кано брата рођенога!

Ал' Турету није жао,
Већ нагони б'јесна хата:
„Крсту један, што си стао?"
Па џилитом иза врата!
Паде Ненад и не маче,
Преко њега Туре скаче.

Опет Туре заоколи,
Да Ненаду жао врати,
Л'јепо му се Ненад моли:
„Немô, ага, амана ти!"
Ама шејтан, шејтан оста,
Не зна Туре што је доста.

Прескочи га два три пута,
Па под ноге коњу врже,
Па се маша испод скута,
Те канџију љуту трже;
Ја како га б'јесно бије,
Из Ненада крвца лије.

Грохотом се смије Муја,
Још га једном шинут' хтједе,
Писну Ненад кано гуја,
Кâ зв'јер љута из засједе:
„Ој, тако ми вишњег Бога,
„Нећеш више ни једнога!"

Па на страну ногом лаком,
Кâ јеленче младо скочи,
Удара га чворноваком,
Међ' јуначке обје очи:
Носом Туре земљу љуби,
А Ненад му главу руби!

А када му главу смаче,
И оружје св'јетло прими,
На б'јеснога хата скаче,
Горског вука он братими:
„Ој, тако ти вјере твоје,
„Не гони ми стадо моје!"

Па се ломне горе маша.
Не би краја ни години,
Млади Ненад харамбаша
Огласи се на крајини:
Гдје гоћ које Туре шчепа,
Тај не диже више репа!

АБДУЛ-ХАН

Над чадором Абдул-хана
Мјесец св'јетли, зв'језде сјају,
Те заносе мусломана
Пророковом дивном рају.

Пророк свети што обећа
На свијету оном гори,
То Абдулу даде срећа
Да на земљи силан створи.

Згодна пл'јена е задоби,
Што Стамбола вр'једи града,
Б'јеле дворе кад пороби
Облачића јадног Рада.

Св'јетли мјесец, Абдул кипи,
Од радости вас се топи,
Па на ноге јунак ђипи,
Те чадору врата склопи.

Нашто мјесец, нашто зв'језде?
Коме сија сунце рајско?
Нек милине небом језде,
Милије је цв'јеће мајско.

Св'јетли мјесец, ал' не дуго,
  Притиште га ноћна тама,
Све потамње.... клета туго!
  Црна нојца оста сама.

А кроз нојцу црну, мрку
  Из далека тутњи, брује,
Гром се ломи у свом трку,
  Кô да огњен пакô струји.

И све ближе, ближе хити
  Ка чадору Абдул-хана,
Сјајном муњом да окити
  Зелен чадор мусломана.

Хај облаци, ближе, ближе,
  Посв'јетли де, муњо сјајна!
Ма чадору ко 'но стиже,
  Није л' стража то потајна?

Ништ' не хаје Абдул за то,
  Јарко сунце њему сија,
На кољену њиха злато,
  Љевше злато од хурија!

Па бесједи Абдул-хане:
  „Злато моје, душо моја!
„Мој лијепи ђулистане,
  „Открн мени њедра твоја!

„Какав Раде? какво псето?
  „Што помињеш каурина?
„Такво злато, дивно, клето,
  „Таман за ме хак Турчина!

„Та да имам благо цара,
„Све бих, душо, за те дао,
„Твоме Раду врх ханџара,
„Нек кауру није жао!“

„Врх ханџара!“ глас заори,
Муња засја, ханџар сину,
Са душом се Абдул бори,
Кроз срце га стр'јела мину.

„Каурине, зар баш тако?“ —
„Тако, псето!“ кликну Раде,
Абдул трену наопако,
И на црну земљу паде.

Над чадором Абдул-хана
Гром за громом муњу срета,
А кроз чадор од свих страна
Страшно хији глас: „освета!“

СИНЂЕЛИЋ

Пред градом, Делиградом,
Вије се ст'јег,
Под ст'јегом, под барјаком
Синђелић бег.
Кô мрки вуци
Око њег' лете Турци:
Тресе се силан град,
Делиград!

Синђелић хабер нема,
Бег-сердар,
Турчину ханџар спрема,
Лијеп дар!
С бедема турске клете
Ђелаве главе лете:
„Умметти....
„Аллах ил Аллах!“
Хахаха!

Синђелић хабер нема,
Бег-сердар,
Џевердар Турком спрема,
Лијеп дар!

На чибук турској али
Лубарде огњем пали,
Тресе се силан град,
Делиград!

Ведро се небо јежи
Од силног пра',
У ценем Турчин бјежи
Од тешког стра'!
Љути се бојак бије,
Пуста се чалма вије:
„Умметти....
„Аллах ил Аллах!“
Хахаха!

„Соколе сиви, стани,
„Устави лет,
„Клетог се боја махни,
„Не мори св'јет!“
Синђелић хабер нема,
Душмане у ад спрема:
Тресе се силан град,
Делиград!

На земљу тама сађе,
И наста мрак,
Крваво сунце зађе
За облак!
Лубарде страшно јече,
Огњени мачи звече:
Тресе се силан град,
Делиград!

„Отвор'те граду врата!“
Зачу се глас,
„Нек Турчин нагна хата,
„Проклети пас!
„Ваља му поћи спати,
„Ваља му авдес дати:
„Скоро ће, скоро дођ'
„Крвава ноћ!“

И Турчин наже као мрав,
Кô б'јесан лав,
На бедем гази,
Часном се крсту плази;
Синђелић к земљи паде,
Џебани огањ даде:
Диже се силан б'јес,
Урнебес!

Гле како Турчин скаче:
Ај, ај, ај!
Црни му гавран гаче:
Вај, вај, вај!
„Врати се, Туре, твога ти поста,
„Ка́да ти оста!“
Не слуша, оде гор',
Кô зелен бор:
„Умети....
„Аллах ил Аллах!
Хахаха!

РАЗГОВОР КАДРИ ПАШЕ НА ОНОМ СВИЈЕТУ

Валлах, биллах, Егдурула!
Лијеп ли ти сан снијева,
Кано да ми вјерна була
Танко, гласно попијева:
„Сив соколе, Кадри паша,
„Сјај мјесече у поноћи,
„Мој стамболски аскјербаша,
„Хоћеш ли ми скоро доћи?
„На јад ли ми оде, војно,
„У то пусто поље бојно!
„Да те није занијела
„Бритка сабља убојница?
„Јали танка и бијела
„Карадагли робињица?“
Аллах, Аллах, добра санка,
Прије зоре и осванка?
Белли када једва чека,
Да јој војно с боја дође,
Дову учи за менека
Код нашега мулах хоће!
Ма тко оно амо гази,
На кога ли језик плази?
Ну, та то је Јусуф драги,
Добре гласе носи аги.
Хеј, Јусуфе! куда идеш?
Да ме нећеш да обидеш?
Ја сам овдје, казуј шта је,
Мој крилати љути змаје?

Да л' већ једном у прах лѐже
Карадагли Карабеже?
Је л' темена учинио,
Љута змија и аждаха,
И скуту се поклонио
Силенога падишаха?
Ху... какав си, добар чоче!
Тко те тако грдно доче?

Јусуф

Ах, не збори, драги ага!
Бог зна н'јеси кô што треба?
Што помињеш Карадага
У трећему кату неба?
Куд ћу, шта ћу, што ме питаш,
Кад се ето и сам скиташ?
Куд сви Турци, и ја тамо,
Немам куда натраг амо!
Ја какав сам, да сам, нек сам,
Ма тко тебе наопако
Међ' хурије посла тако
И брез уши, и брез носа,
Брез ћулава, гола, боса?

Кадри паша

Шта... гдје смо ми? шта је ово?
Да нијесмо нагазили,
И у коло загазили,
Клето коло шејтаново?
Дур, Јусуф бе, казуј брже,
Који бјес нас 'водје врже?
Камо бритка ђорда твоја?
Камо силна војска моја?

Јусуф

Каква војска? каква ђорда?
Све хајдучка сломи хорда!

Кадри паша

Све хајдучка сломи хорда!
То учини црни камен.
Ах, да ми је Халед пламен,
Пророкова света ђорда!
Вај, сад виђу тужан гдје сам.
Бар да 'вако шут нијесам,
Отишô бих и ја право
У то седмо небо плаво!
Ма шта оно оздо брујн,
Рекао бих ценем струји?
Ђаур! ђаур! црни ђаур
Ни 'водје нам не да мира,
Спрема путо од синџира
Да нам душу спута ђаур.
О, Фатимо, о, хазрети!
Ви'ш, како нам ђаур пр'јеће?
О, смилуј се на ме роба
У проклето ово доба,
Притакни ми крила лака,
Да се винем врх облака!

*

То говори Кадри паша,
Па се седмог неба маша,
Осврте се и обрну,
Мухамеду под скут прну.

ХАСАН ПЕПЕЉАР

Ја сам хроми Хасан,
Хасан пепељар,
Лијеп ми и красан
Бог уд'јели дар!
Ја путњу носим,
И пепела просим,
С једном ногом ходим,
А са другом бродим;
Ноге су ми босе,
Ал' ме добро носе,
А димлије старе
Посô ми не кваре;
Тко те пита, глава
Што је пепељава?
Пепела! пепела!
Нек су дјеца весела!

Шта је мени стало,
Што ће рећи св'јет?
Ком је на ум пало,
Нек се чини свет!
Нек по ваздан пости,
Нека глође кости,
Нек ништа не ради,
Нека мре од глади;

Кисело, ил' медно,
Мени је све једно,
Пепела је доста,
Не бојим се поста,
Од глади не з'јевам,
Весело поп'јевам:
Пепела! пепела!
Нек су дјеца весела!

Ви мислите ја сам
Горд, кô Менчиков,
А не знате, да сам
Прави философ!
Моје бистро око,
Не гледа високо,
За славом не чезнем,
У крви не грезнем,
Не тражим бастаја,
Ни ратних белаја,
Сабље се не страшим,
Топа се не плашим,
Ордене не вјешам,
Већ пепео м'јешам:
Пепела! пепела!
Нек су дјеца весела!

Све, што год се сјаје,
Што с' допада нам,
Зар не знате да је
Прах и пепео сам?
Љепота и младост,
Овог св'јета радост,

Кадива и свила,
Госпоство и сила,
Све, што мами очи,
Мед са неба точи,
Сребро, злато, благо,
И мило и драго,
Све је магла сама,
Пепео, прах и тама:
Пепела! пепела!
Нек су дјеца весела!

Брже, дјецо, хајте,
Што стојите ви?
Пепела сипајте
У путању сви!
Ви текнета само,
Повуците амо,
Ја ћу вам помагат',
У путању слагат',
Ондај ћемо сјести,
По пепелу вести,
Пепела имате
Што се церекате?
Зовите ме даба,
Само дајте џаба:
Пепела! пепела!
Нек су дјеца весела!

Нут', како се лупа
Трговачки брод,
А холуј черупа
Грдног двора свод!

Моја кућа мала
Не боји се ала,
Под кућу се скријем
Па се бури смијем; ,
Хиљаде не бројим,
Ничег се не бојим,
Ни водених штука,
Ни горских хајдука;
Једва чекам зору,
Да викнем по двору:
Пепела! пепела!
Нек су дјеца весела!

А кад зора сине,
О, како сам рад!
Сва ме жеља мине
За путуњом тад;
Путуњу намичем,
Кроз сокаке вичем:
„Дјечице, устајте,
„Пепела ми дајте,
„Брже што тко море,
„Путуња изгоре!
„Помозите Хаси,
„Да путуњу гаси,
„Биће вама ћара,
„Кад добијем пара!“
Пепела! пепела!
Нек су дјеца весела!

КОЊА ЈАШЕ....

Коња јаше млад делија,
Ђиди, папаз, бре!
Коњиц му је бедевија,
Ђиди, папаз, бре!
Није оно млад делија,
Нит' је коњиц бедевија,
Ђиди, папаз, бре!

Већ је оно стар владика,
Ђиди, папаз, бре!
Крсти попа Калиника,
Ђиди, папаз, бре!
Топузом му ребра лупа,
А ноктима браду чупа,
Ђиди, папаз, бре!

„Камо јаспри, камо пари?
Ђиди, папаз, бре!
„Окје, кондрос, да превари,
Ђиди, папаз, бре!
„Кад говорис сос владика,
„Засто пасес оно лика?“
Ђиди, папаз, бре!

Л'јепо му се попо моли,
Ђиди, папаз, бре!
„Ах, до коже сви смо голи,
Ђиди, папаз, бре!
„Све узесте роду нашем,
„Морам ликом да се пашем.“
Ђиди, папаз, бре!

„Лазес, лазес, сто говорис,
Ђиди, папаз, бре!
„Тон дјаволон да се сторис,
Ђиди, папаз, бре!
„Пари, пари, кјем те бијем,
„Окјем брада да ти бријем.“
Ђиди, папаз, бре!

Јадан попо нема куда,
Ђиди, папаз, бре!
Води њега редом свуда,
Ђиди, папаз, бре,
Па узима луч у руке,
Отвара му све сандуке,
Ђиди, папаз, бре!

Луч припуца.... аох, јада!
Ђиди, папаз, бре!
Упали се старцу брада,
Ђиди, папаз, бре!
Старац скаче и јауче,
Кâ из горе мрки вуче,
Ђиди, папаз, бре!

„Хоћеш пара, Грче стари,
Ђиди, папаз, бре!
„Ето, попо како пари.“
Ђиди, папаз, бре!
То Калиник попо збори,
Па утече ломној гори,
Ђиди, папаз, бре!

БЕН САХИБУ, АБИБА

ТРИ НОЋИ

Ноћ прва

I

Мајка чедо њиха у шикали беши,
Чедо руке пружа, чедо се смијеши,
Чаврља, гугуче, вије се, кô чигра,
Не воли да спава, хоће да се игра.
И поноћ је прошла, мајка санка нема,
Док у беши мило чедо не задр'јема.
Мрак је и тишина, ни вјетра ни буре,
Ама очи клете не могу да жмуре!

„Додајде ми копље, буздована перна,
„Припаши ми мача, моја љубо вјерна!
„На теби су златне гривне и обоце,
„Притегни ми, душо, пуце под гроце!“
И поноћ је прошла, љуба санка нема,
Војно јој се млађан на Косово спрема.
Мрак је и тишина, ни вјетра ни буре,
Ама очи клете не могу да жмуре!

Црни гавран гракће двору на шљемена,
Крвава му, побро, крила до рамена:

„Кукај, мајко стара, до суђена дана,
„На твоме је чеду седамнаест рана!
„А кад сунце јарко гране од запада,
„Вјереница љуба нека му се нада!“
Мрак је и тишина, ни вјетра ни буре!
Таман како ваља, очи да зажмуре!

II

Узех књигу стару, што в'јекове броји,
Да ја вићу тамо, шта у књизи стоји.
Књига добро каже: Од бирден земана,
Бјеше султан неки иза Ђурђистана,
Из ког вилајета, из кога санџака,
Од кога ли града и од ког оџака,
Да л' 'но шехит бјеше, или свијет лаже,
То књига не каже.

Одкуда је био, не мора се знати,
Можда то у књизи није могло стати,
Ама добар бјеше и побожан здраво,
Сваког петка он би у џамију право!
Па нека би винца помало и пио,
Сиротињи он је прави отац био,
Гонио би кривду... тако књига пише:
Е, па шта ћеш више?

III

Једноч хтједе поћи — не каже се куда, —
А срете га једна дервишина луда:
„Аман, св'јетли царе! шта то може бити,
„Да л' је боље шербе или вино пити?
„Реци нека дођу хоџе и ваизи,
„Па нек право кажу, како је по књизи:

„Ето, у Корану написано није,
„Да се вино пије!“

И дођоше, бива, хоџе и ваизи,
Да бап право кажу, како је по књизи.
Хајде, што му драго! ма људи, кô људи,
Како који знаде, онако и суди,
Подиже се граја... а мој вељи јаде!
Један другом намах почупаше браде,
И пребише ребра Шеих ил Исламу,
Тамо у Шааму.

Тада Султан рече: „Дођ', дервишу, амо,
„Да се и нас двоје сад накусурамо,
„Да ти за пут платим, колико је право,
„Па из мога двора нек те носи ђаво!“
То тек Султан рече... на табане, побро,
Отуз дегенека прил'јепи му добро,
Па му бакшиш даде и кафтан од абе,
Нек му није џабе.

Ноћ друга

I

Мрак је и тишина ни одкуда јава,
Све штоно је живо, мртвијем сном спава,
А ја књигу штијем, што в'јекове броји,
Да ја вићу тамо, шта у књизи стоји.
Док нетко на врата: „Брс отварај, стари,
„Ево књиге нове, ту јами, батали!“
А књига од побре... да лијепе згоде!
Кано магла дријем с очију ми оде.
Добра књига, бива, а у добри часак,
Из књиге ми побрин проговара гласак:

„Прими књигу ову, и да си ми здраво!
„Почујде ме мало, да ти кажем право:
„Свака срећа залуд оном срећу спрема,
„Тко у себи самом праве среће нема!
„На доброме седлу, на хату звијезди,
„У свили и злату нек властелин језди,
„А ти, побро драги, јаши на самару,
„Не мјери се, бива, срећа на кантару!
„Са ћушетом прије е' на стијену стиже,
„И кад се претуриш ти си земљи ближе.

„Мудрије је ћуше, вјеруј побру своме,
„На хату се ђипа, вратови се ломе,
„А гдје врата није, ту није ни главе,
„Па нашто мудроват' код памети здраве?
„Ето, кад ја бијах баш на Карадагу,
„Да ћушета не би, отишô бих к врагу.
„Читао му Тајмса... он, ушоња, леже,
„Над ждријелом, бива, репину отеже!
„Пребих једно плеће, и би муке доста,
„Ама глава оста.

„Тако и ти, побро, угледај се на ме,
„А махни се Буде и маторог Браме!
„Па кад се претуриш, скоч' на ноге горе,
„Немо' воде пити, да т' не буде горе,
„Већ се напиј винца, па да видиш чуда,
„Пред тобом ће клекнут' и Брама и Буда!
„Јест, тако ми дина и хаџикурана.
„И лијеног нашег поста рамазана,
„Од дртине намах постаћеш делија,
„Кô рахметли бива, Ђерзелез Алија!

„Паре! какве паре? нек се само пије,
„И Марко је пио а плаћао није!
„Нашто злато, сребро, кад је празна глава?
„Живјети без пара, то је мудрост права!
„Нек у злату лудак тражи своју срећу,
„А ти пиј једну, па другу, па трећу!
„Вјера, љубав, нада, тврђа од камена,
„Без вина су, побро, цвијет без корјена,
„На ружици славуј љепше попијева,
„У вину се боље о св'јету снијева!“

II

Тако књига каже. Па зар није тако?
Слушаћу те, побро, слушаћу, да како!
Ја ћушета немам, од хата ни трага,
А пјеше не могу преко Карадага,
Ма како ме нешто у плећима жига,
Драга ми је, побро, ова твоја књига,
Лијеваћу вино а на моју душу,
Све у твоје здравље, а у своју гушу!
Та вино је радост, уапит' се не да,
А за воду, бива, знају и говеда.

Ноћ трећа

I

„Махни се књига старих, још за нас није касно,
„Наточи чашу вина, па пјевни, пјевни гласно!
„Без вина (то свак знаде) земља би била пуста,
„Још коју, побро драги, док су нам жива уста!“

Лијепо велиш, хаџо! Тако је, тако, бива,
Још коју ваља мући, док су нам уста жива.
И кадно ура дође, да твоје очи склопи,
Опет наточи чашу, насмиј се па је попи!
Нађ' ће се, тко ће рећи: „Сн'јевô је, пјевô
дости,
„Бен Сахиб овдје лежи: Бог да му душу
прости!“

II

Сјутра — Шта је сјутра? шта у њему бива?
То је тврда тајна, коју вјечност скрива
То не знамо ми,
Тако велиш ти.
Ама добро знамо ону стару причу,
Како квочка квоче, а пилићи вичу:
„Пи, пи, пи!“
То ми знамо сви,
То ми знамо сви:
„Пи, пи, пи!“

III

Ништа — Шта је ништа? то зна наша хазна,
А за друге ствари то је ријеч празна.
И та ријеч празна каква чуда ствара?
То је хавет црна, што свијет обара!
Једно је на св'јету, чег' се она страши,
Од празнине бјежи, од себе се плаши.
Зато, благо оном, ком је ћеса празна,
Не смије на њега звијер та опасна!
Да у хазни, бива, не буде ни миша,
Нек се о том брине, наш министар Миша.

IV

Да л' ће свијет изгорјети?
Ил' га море прождријети?
Тко зна, шта ће сјутра бити,
Зато треба вино пити;
Тко не игра, тко не пије,
Марковога соја није!
Од нечега мож' бит' ишта,
Од ничега, нема ништа.
Вино, то је она ср'једа,
Из које се све испреда!
Вино, то је извор среће,
Око ког се св'јет окреће!
Вино, то је жива згода,
Друго све је лук и вода!
Зато треба вино пити,
Тко зна шта ће сјутра бити,
Мријет' нам је свакојако,
Боље 'вако, нег онако!
Дед још ову, не дријемај,
Па се, побро, на пут спремај!
Торбицу си упртио,
Невеном се закитио,
Дв'је буклије биће доста,
Док не пр'јеђеш преко моста,
Док не дођеш до свог Буде,
А већ тамо како буде!
Тамо има крушка једна,
Крушка једна ма вриједна,
Око ње су р'јеке двије,
Р'јеке двије бујуклије,
Једна р'јека јогурт мл'јека,
Друга р'јека татли мл'јека!

Ма гдје ти је штака она,
Са којом си путовао,
Кад си младост младовао,
Преко Рајне? преко Рона?
Мислиш, у рај дођ' је лако?
Узми штаку, хајд' полако,
Све ногом, за ногом,
Кано риба за водом!

V

Тко удеси гусле, тај боље и гуди,
Тако веле људи.
Ал' би било части,
Да је откуд брашна ко што није масти!
Тешко сл'јепцу без гусала,
И гуслама без гудала,
И занату без алата,
И алату без заната,
Дулугџији без дудука,
Чибугџији без чибука!
Тешко свијем без пазара,
И пазару без кантара!
Па нек дјеца брбоћу,
Нек се на нас љуте,
Када јаја какоћу,
Кокоши нек шуте!

СЛИЈЕПАЦ

Слијепац иђе од врата до врата,
Те помоћи по селима проси,
Не зна, јадан, другога заната,
До гуслице што уза се носи,

А када је обредио села,
Он се слази у градове равне,
Па долази у двориштa б'јела,
Пуковника и господе славне:

„Дарујте ме, о господо драга!
„Бога ради милости имајте,
„Од вашега големога блага
„Мен', слијепцу, који динар дајте.“ —

„А каквијем бавиш се занатом?“
Смијући се, питаше га они. —
„Гудим, рече, овијем алатом,
„Те ми когод који дар поклони.“ —

„Богме, то је невоља голема!
„Нити гуди, ни гудала вади,
„Вође нитко ни хабера нема
„Шта пјан Марко по свијету ради.

„Какве гусле? какви урнебеси!
„Дођ' довече ти на бал, пријане,
„Па да чујеш, што чуо нијеси,
„Ја какве су наше далбулане?

„Кад нам банда трамблето засвира,
„Подаскоче госпојице младе,
„Да ти видиш нашега сехира,
„Разбио би гусле у комаде!“ —

„Е, тако је!“ рече сл'јепи на то:
„Кажу људи: „Од кмета бесједа!“
„Бар немојте кривити ме за то,
„Те нијесам господскога реда!“

Па жалостан он отален оде,
Међ' војнике и грађане просте,
И они га питаше од моде:
„Шта радите?“ и: „молимо, ко сте?“

„Ја сам онај, те уз гусле гуди!
„Хоћете ли, да вам пјевам штогод?
„Тек, молим ве, (ви сте добри људи)
„Да ми неће замјерити когод?“ —

„А, Бог с вама! и ми ваљда знамо,
„Да човјеку пјесме живот сладе,
„И ми доста сл'јепаца имамо,
„Који нам их ув'јек тазе граде.

„Де, пјевајте, што најбоље знате:
„Умијете л' пјеват *лепу Мацу?*
„И дјевојке како ноћи крате,
„И Анчица како љуби Ацу?

„Или ону пјесму од мегдана,
„Гдје се јунак све једнако брине,
„Полазећи на бој, на душмана,
„Да, сиромах, како не погине?“[1]

Зачуди се том слијепи јако:
„'Вала Богу, да чудне чељади!
„Та 'вође је зло и наопако,
„Ја б' морао умријет' од глади!“

Па опанке за ноге притеже:
„Идем, рече, отклен сам и дошô,
„Ет'. овуда и пси на ме реже,
„Док нијесам још и гôре прошô!“

[1] **Збогом, драга, љубезна!**
Небуд' срца жалосна:
Ја сад у бој полазим, — — —
И све сам у бризи,
Да не погинем?

Нар. лира.

ПРОВАЛИЈА

или

ДЕСПОТ ЂУРАЂ и СИЛАН ДЕЛ-АХМЕТ

(Гази Бали-бег)

'Вала Богу 'вала јединоме!
Чадор пење силан Дел-Ахмете
Наспрам б'јела града Смедерева,
Виш' б'јелијех Ђурђевијех двора.
А када је чадор разапео,
Он удара намет на вилајет;
Још се, курва, грдно посилио,
Не боји се никога до Бога,
Сабљом с'јече, ког јунака нађе,
Па он љуби младе и дјевојке,
На срамоту Ђурђу Бранковићу!
Мало вр'јеме за дуго не било,
Пропиштала јадна сиротиња
Од зулума силна Дел-Ахмета,
Љуто пишти, до Бога се чује,
Па дозива свога господара,
Господара Ђурђа Бранковића:
„Св'јетла круно, наш деспоте Ђурђе!
„Да ли чујеш? да л' не хајеш за нас?
„Ево нам је зулум додијао,
„Од Турчина силна Дел-Ахмета,

„Избављај нас, ако Бога знадеш!
„Ако ли нас избављати нећеш,
„Хоћемо се, богме, истурчити,
„Е 'вако се живјети не море!“
А то слуша Ђурђе Бранковићу
Са бијела града Смедерева,
Па он шаље тридесет делија,
И стотину мађарских катана,
Не би л' Туре живо ухватили.
Ал' је Туре соја јуначкога,
Не даде се оком сагледати,
Већ потјера тридесет делија,
И стотину мађарских катана,
Како кога сабљом дохваташе,
Са црном га земљом састављаше!
А то гледа Ђурђе Бранковићу,
Са бијела града Смедерева,
На жао се њему учинило,
Па прољева сузе низ образе:
„Авај мене, до Бога милога!
„Има л' игдје каквога јунака,
„Да погуби силна Дел-Ахмета?
„Даћу њему пола мога блага,
„И пô б'јела града Смедерева,
„Турићу га себи уз кољено,
„И даћу му Токај земљу равну!“
Но се јунак наћи не могаше,
Тко б' арслану на мегдан изишô,
Бијесноме и помамљеноме.
То се чудо на далеко чуло,
По свој Босни и Херцеговини,
По Мађарској и по Алеманској,
То дочуше двије земље равне,

Каравлашка, и Карабогданска,
Долазише из св'јета јунаци,
Нетко жељан да мегдан дијели,
Нетко силно да добије благо;
Но је њима лоша срећа била:
Како који јунак долажаше,
Он се натраг више не враћаше!
Ну да видиш чуда и горега!
Једно јутро бјеше освануло,
Освануло и грануло сунце,
Поранио силан Дел-Ахмете,
Па излази чадору на врата,
Грлом виче а топузом туче
У капију Смедерева града,
Капија се из темеља креће,
„Излаз' амо, Бранково копиле!
„Доста си се љубе наљубио,
„И јуначке наносио главе;
„Данас ћу ти главу укинути,
„Твоју вјерну обљубити љубу!
„Ако ли ми не см'јеш на мегдана,
„Пошљи мени пола твога блага
„И Марицу твоју мезимицу,
„Што је, курво, у кавезу храниш,
„Не даш видјет' сунцу ни мјесецу!
„А чуо сам, гдје казују људи,
„Да је љевше у свијету нејма,
„Е се о њу краљи отимају!
„Ти је не даш краљу ни једноме,
„Већ је море за Султана спремаш.
„Не би ли се њему додворио,
„Што си њему земље одметнуо,
„Арбанију и Караманију!

„Ако ли ти Бог и срећа даде,
„Те погубиш мене на мегдану,
„Огради ми тулбе више главе,
„Ја ћу теби цркву начинити!“
То говори силан Дел-Ахмете,
Па он баца перна буздована,
Сасу Ђурђу стакла у пенцере.
Плану Ђурђе, како огањ живи,
Па дохвата мача зеленога,
А опрема помамна дората,
Дората је л'јепо опремио,
На њег мење седло веденичко,
С десне стране тешку топузину,
А с лијеве копље убојито,
Па се њему на рамена баца,
Вас је дорат у сухоме злату!
Ијетко се Ђурађ наљутио,
Самур калпак на очи намиче,
А почесто засукује брке,
У крви му очи сијевају,
Страхота је у њег' погледати!
Па долази ка чадору б'јелу,
Ка чадору силна Дел-Ахмета;
„Гдје си, море, Турски јарамазе,
„Да те грђег у свијету нејма?
„У што си се, море, поуздао,
„Када си се тако посилио?
„Ходи мени на мегдан јуначки,
„Да ја вићу, који је копиле?
„Жена био. тко ти побјегао!“
То је Турчин једва дочекао,
Па узјаха вранца од мегдана,
Што га, кажу, на далеко нема,

Утекô би тици ластавици!
Своме вранцу пустио дизгине,
А потеже сабљу димишћију,
Па на Ђурђа хршум учинио,
Замало му не одс'јече главу!
Но је Ђурђе соја јуначкога,
На топуз му сабљу дочекао,
Сасу му је карли у балчака,
Те је Туре у травицу баца,
Па узима копље убојито,
А зло га је Ђурђу нам'јенио,
У повије, међу очи двије!
Бог поможе и срећа јуначка,
Виш' Ђурђа је копље претурило;
Махну Ђурђе руком и мишицом,
У руци му копље ухватио.
Зачуди се силан Дел-Ахмете:
„Бе аферим, Ђурђе Бранковићу!
„Добро те је спремила госпођа,
„Чинима је тебе опасала,
„Кад те мени на бој опремала!
„Ја нијесам млада аџамија,
„Већ ја јесам стара мегданџија,
„И досад сам мегдан дијелио,
„Ал' ми копље промашало није!
„Причекај ме још за који часак,
„Да огледам тешку топузину,
„Не би л' она за те уисала!“
Ал' бјеседи Ђурђе Бранковићу:
„О Турчине, један муртанине!
„Гдје научи мејдан дијелити?
„Зар је така вјера у јунака?
„Ти не гледаш реда ни хадета,

„Већ ти море о пр'јевари радиш?
„А нек знадеш, змијо од Турака,
„Да је ово ђетић од мегдана,
„Кој' је кадар стати на биљези
„И бољему од тебе јунаку,
„Некмо л' теби, рђо анадолска!
„Удри прије, нек ти жао није!"
Кад то зачу силан Дел-Ахмете,
Бре како се Турчин придрнуо,
То се њему стидно учинило,
Е се томе није научио,
Па потеже тешку топузину,
Колико је силан замахнуо,
Пробио би града Варадина.
Но да видиш помамна дората!
Он се пови по земљици црној
Кано гуја по стијени хладној,
Виш' Ђурђа је топуз претурио,
Па се силан сломи у планину;
Зајечаше брда и планине.
Кад то виђе силан Дел-Ахмете,
Препаде се, срамота га било!
Па окрете бјежат' са мегдана.
За њиме се Ђурађ натурио,
Но је пусто срце у коњицу!
Лети вранац кано иста вила,
Не море га дорат сустигнути.
Кад то виђе Ђурђе Бранковићу,
Од срца је тешко уздахнуо,
Пак се моли Богу истиноме:
„Ристе Боже и Богородице,
„Помози ми сада у невољи!"
Тек што Ђурађ у ријечи бјеше,

Раствори се земља под Ахметом,
Под њиме се земља утолеже,
Добар коњиц клече на кољена!
То је Ђурађ једва дочекао,
Па потеже тешку топузину,
Те удара силна Дел-Ахмета,
Колико га лако ударио,
На уши га вранцу истурио,
Но је вранац витез од мегдана,
Главом маше, а на ноге скаче,
Те у седло враћа господара.
Бјежи јадан силан Дел-Ахмете,
Нејма с' каде натраг обзирати,
Право бјежи зелену Дунаву!
Кад то виђе Ђурђе Бранковићу,
Мудар бјеше, пак се досјетио,
Окомице копље удесио;
Он не гађа силна Дел-Ахмета,
Већ он гађа вранца од мегдана,
Лоше гађа, ал' добро погађа.
Погоди га посред срца жива;
Паде вранац на земљицу црну,
Па он врисну кано арслан љути,
Жао њему господара свога,
Е му с' чини, би га изнесао,
Да је срце кано што је било!
Сустиже га помаман дорате;
Колико се дорат помамио,
Из рамена искиде му главу.
Насмија се Ђурђе Бранковићу:
„О дорате, зар се тако ради?“
Па потеже мача зеленога,
Дел-Ахмету одсијече главу!

Па је њега л'јепо сахранио,
Виш' главе му тулбе оградио,
Гдјено и сад још клањају Турци,
Позива се тулбе Ахметово,
А крваво њихно разбојиште,
Гдје се црна земља пропанула,
И сада се зове Провалија.

БОЈ НА СУТЈЕСЦИ

Нијет чини беже Али-беже,
Од Гусиња, испод Колашина,
Нијет чини, сузе прољеваше,
За бритку се сабљу прихваташе:
„А тако ми дина и имана,
„И турскога поста рамазана!
„Хоћу диван курбан учинити,
„Диван курбан за бабову душу,
„О барјаму који први дође:
„Окупићу љуте Арнауте,
„Прегазићу племе Васојево,
„Што је мушко, под мач ударити;
„Похараћу Ђурђеве Стубове,
„Погубићу црне калуђере,
„И Мојсила стара игумана,
„Што је мога сактисао баба.
„Ни мртва га пожалити нећу,
„Гробак ћу му јунак бастисати,
„Е он знаде ситне књиге писат',
„Не шаље их цару у Стамбола,
„Већ их шаље краљу московскоме,
„У књигама љуто приклињаше:
„„Аман, краљу, ако Бога знадеш!
„„Рашта орлу ти попушташ крила,

„„Те он бије Туку и Манцуку,
„„„А не видиш јаде пред очима?
„„„Ево нам је зулум додијао
„„Од курвића од Булбеговића,
„„Бијеле нам дворе поробио,
„„Поробио, огњем попалио,
„„Још како се ђида посилио,
„„У цркве нам хате нагоњаше,
„„Па се руга крсту истиноме!
„„То је нама зазор и срамота,
„„А и теби омало је хвале!
„„Ну притегни цара у Стамболу,
„„Нек нас царе опрости биједе!“
„Оде књига од града до града,
„Доклен дође до Москова града,
„Кад је краље књигу проучио,
„Те он виђе, што му књига каже,
„Он притеже цара у Стамболу,
„Цар учини, како краље рече,
„Па он пише сићана фермана,
„Те га шаље на Гусиње равно,
„На кољено мојему бабајку.
„Вако царев ферман бесјећаше:
„„„Мој соколе, Булбегићу стари!
„„Јесам чуо, јесам разабрао,
„„„Е си добар јунак на мегдану,
„„„Ходи к мени цару у Стамбола,
„„„Да ми будеш везир уз кољено!“
„Оде бабо цару у Стамбола,
„Како оде, он више не дође!“
То говори беже Али-беже,
То говори, грозне сузе рони,
Жао њему баба рођенога!

Па он пише ситне књиге б'јеле,
Књиге шаље на четири стране,
По Турћији и по Арбанашкој,
У књигама другу ријеч каже:
„Валах, кардаш, просто ви не било!
„Ако мене сад не послушате,
„Да удримо на Васојевиће,
„Да проклето племе бастишемо.
„Јесу курве, јесу удворице,
„А у кавзи љуте кавгаџије,
„Додијаше цару у Стамболу,
„А некмо ли нама на крајини!
„Кад цар посла Омера везира,
„Да Карадаг под скут царев при ни.
„Ту Омера они преварише,
„Јуначку му вјеру зададоше,
„Да ће дават' царева харача,
„И захире, што је од потребе,
„ А кад љути бојак започесмо,
„Снијег паде, друми западоше,
„Њема хране, не има захире,
„Од харача, гроша ђавољега,
„Већ Омеру пешкеш посилаху,
„По дв'је козе и шугаво јаре,
„И по коју мрцињаву овцу!
„Још се, курве, грдно кунијаху:
„А тако нам хрза царевога,
„И твојег нам живота и здравља,
„Вјеруј нама више не имамо!"
„Ту Омера они преварише,
„И цареву војску погубише.
„Што од пушке паде црногорске,
„Не би нама ни пô јада било,

„Вино пити, а не опити се,
„Бојак бити, а крви не бити,
„Нит' је било, нити море бити!
„Ма од глади шта изгибе, тужан,
„То се лако прегорјет' не море!
„Још када се дома повраћасмо,
„Ну потекар да видиш белаја!
„Западоше у клисуре тврде,
„Бију, клети, и пушкама гађу,
„Док не туна добро проредише,
„Кадуне нам у црно завише,
„Ни десети дома се не врати!
Тако збори беже Али-беже,
За мало је рока оставио,
О барјаму, који први дође.
Ја кад књиге гласе разнијеше,
Јесу кивни и бијесни Турци,
Не чекају рока ни земана,
Прије рока војску сакупише,
Долећеше су четири стране,
Понајприје Бјелај и Рожаје,
Малесија и Гусиње равно!
Пред њима је беже Али-беже,
А за њима Ђоровић Османе,
За Османом Хота Скадранине,
А за Хотом Ђулбеговић Асо,
Мио братац бега Али-бега,
А за њима сва остала војска,
Кажу, брате, дванаест хиљада!
Глас допаде Лакићевић Симу,
Од Будимља, од Васојевића:
„Жље га сјео и вино попио!
„Зар не видиш, њима не видио,

„Е су тебе опколили Турци,
„Живога ће тебе ухватити,
„Васојево племе прегазити,
„Што је мушко под мач ударити!
„Ну подскочи на ноге лагане,
„Брже пали бистра цевердара,
„Дадни хабер на четири стране,
„Нека индат по авазу дође!“
Кад то зачу Симуне војвода,
Хитро скочи на ноге лагане,
Па он пали бистра цевердара,
Хабер даде на четири стране,
На мах паде три стотин' јунака!
Мало вр'јеме за тим постајало,
Ал' ето ти Дедовића Мира.
И он води три стотин' јунака!
Још се браћа и не сагледаше,
Ал' ето ти Миљана војводе,
И он води три стотин' јунака!
Ту се браћа л'јепо цјеливаше,
За јуначко пријиташе здравље.
Па на троје војску под'јелише,
Пред Турцима друме заузеше.
Но су Турци мудри и паметни,
Не хтједоше на бусије поћи,
Но удрише друмом упријеко.
Кад то виђе Симуне војвода
Брже јунак војску размакнуо,
На Сутјесци страже поставио,
На Сутјесци и Повији љутој.
Но су Турци мудри и паметни,
Па на страну с војском одмакнуше,
Улотину огњем сагорјеше,

Попалише Мурино и Луге,
Грачаницу и Мошницу клету,
На Кривачу они халакнуше,
Ту се љути бојак заподједе,
Бојак бише до мрклога мрака!
Јесу кивни и бијесни Турци,
На Сумуна хршум учинише,
Једва Симун изнесао главу,
И Стојана, сина рањенога,
На ђогату коњу великоме.
Кад у јутру јутро освануло,
Поранио Симуне војвода,
Па се моли Богу истиноме:
„Боже мили и Богородице!
„Ну придигни маглу изнад горе,
„Да ја виђу, који соко кликће?“
Бог га чуо, весела му мајка!
Пирну вјетрић, а ограну сунце,
Подиже му маглу изнад горе.
Гледа Симун, вјероват не море!
То не био соко тица сива,
Већ то био Јоле Пилетићу,
И са њиме шест стотина друга,
Све по избор млади Црногорци!
Румено их обасјало сунце,
На грудма им токе одсјајују,
О рамену дуге прекоморке!
Ја кад ли се браћа сагледаше,
Руке шире у лица се љубе,
За јуначко питају се здравље.
Ту се они мало одморише,
По једном се пљоском обредише,
Па на Турке сложно ударише.

Боже мили, и Богородице!
Ја кад ли се Срби изм'јешаше,
Са Турцима, клетим душманима,
Грокћу пушке, ножи сијевају,
Мртве турске главе зијевају!
Намах Турке забун учинише,
Одлећеше без обзира Турци,
Један другог Турчин довикује:
„Стандер, Мујо, причекај ме малко!“ —
„Не могу те, Усо, причекати,
„Дома ће се када раскарити!
Ту не оста Србин у дружини,
Који турске не одс'јече главе!
Од нашијех мало тко погибе,
Од Турака мало тко остаде,
Изгибоше млади агалари,
И погибе Ђоровић Османе,
Погуби га Рајичићу Миле!
И погибе Ђулбеговић Асо,
Мио братац бега Али-бега,
Што Турчина љевшег не бијаше,
Ни љевшега ни јуначнијега,
Вуксан Лека укиде му главу!
Љуто куне беже Али-беже:
„Васојево, гн'јездо јастребово,
„Карадаже, капија на граду,
„Клета стражо на крајини љуто,
„Од Косова, од суђена дана,
„Косовски те јади задесили!
„Вуксан Лека, муња те спржила,
„Што ми уби брата рођенога,
„Убила те мемла од камена!
„Црна Горо, посавиде крила,

„Не налећи на арслана љута,
„Ако си му очи повадила,
„Нијеси му главу укинула!“
Јоште беже јадовати шћаше,
Пуче пушка од незнана друга,
Прекиде му ћефа јадовању.
Кад то виђе беже Али-беже,
Он удара ђога бакрачлијом,
Скочи добар ђого упропнице,
Па одлеће путем низбрдице,
Кô звијезда преко неба ведра,
Однесе га на Гусиње равно
Брез чибука и брез терћилука,
Брез ћулава, на ћелавој глави,
Нека види кадунцика млада,
Каквог љуби војна од мегдана!

СВЕТИ САВА

Боже мили чуда големога!
Сан уснио Неманић-Стјепане,
У својему двору бијеломе,
Градина му цв'јећем уцватила,
Свакојаким цв'јећем мирисавим,
По њој шећу Божји светитељи,
Па говоре Божји светитељи:
„Слуго Божја, Неманић-Стјепане!
„Градина ти цв'јећем уцватила,
„Свакојаким цв'јећем мирисавим,
„А на ср'једи трнак поникао,
„Што ће трнак у питомој башти?“
Пробуди се Неманић-Стјепане,
Мисли краљу мисли свакојаке.
И до сад је краљу снијевао,
Ал' такога санка не видио.
Па дозива светитеља Сава:
„О мој сине, Саво калуђере!
„Ти си света мјеста походио,
„И имадеш књиге староставне,
„Мо'ш ли знати, шта то може бити?
Па је њему санак казивао.
Ал' бесједи светитељу Саво:
„О мој бабо, Неманић-Стјепане!
„Градина је твоја царевина,
„Коју но си с муком подигао,
„Но си многу крвцу прољевао,
„Док си твоје царство подигао,

„И у том си Богу сагр'јешио!
„Већ ти зидај цркву Вилиндара,
„На сред оне ломне Горе Свете,
„Не води јој темељ од мермера,
„Већ од сребра и сувога злата,
„А зидове сребром оковане,
„Нек се сребро по мермеру сјаје!
„Подстреши је драгијем каменом,
„Не би ли се гр'јеха опростио,
„И Божјега додворио лица!“
Кад то зачу Неманић-Стјепане,
То је краљу једва дочекао;
Па он пише ситну књигу б'јелу,
На коњено цару цариградском:
„О чули ме, царе цариградски,
„Св'јетла круно од Морије равне!
„Ево има девет годин' дана,
„Од како се јесмо завадили,
„И међ' собом крвцу прољевамо,
„Бог зна, царе, добро бити неће!
„Већ ак' хоћеш да се помиримо,
„Да ми дадеш пола Горе Свете,
„Да учиним, што сам наумио,
„Да озидам цркву Вилиндара,
„А ево ти хиљаду товара,
„Све сувога жеженога злата,
„И отете земље половину!
„Не дајем ти то големо благо,
„Што је мени, царе, за невољу,
„Већ рад наше љубави рипњанске,
„Да не реку и Грци и Срби,
„Е од цара земљу преотео,
„И на силу цркву сазидао!“

Оде књига цару у Стамболу!
Кад је царе књигу проучио,
Насмија се, и мило му било,
Па он пише другу књигу б'јелу,
На кољено Неманић-Стјепану;
Не пише је кô што с' књиге пишу,
Већ на столу од камена драгог.
'Вако царе у књизи бесједи:
„Здраво да си, од Србије краљу,
„Св'јетла круно, драги пријатељу!
„Одавно се јесмо завадили,
„И међ' собом крвцу пољевамо,
„Није шала, за девет година!
„Рад сам краљу, с тобом друговати,
„Кà што ваља братски и хришћански:
„Ево теби пола Горе Свете,
„Бирај мјесто, које теби драго,
„Зидај цркву, гдје је теби драго!"
Кад је краљу књигу проучио,
Те он виђе што му књига каже,
Право оде ломној Гори Светој,
Па он зида цркву Вилиндара;
Не води јој темељ од мермера,
Већ од сребра и сувога злата,
А зидове сребром оковане,
Нек се сребро по мермеру сјаје!
Подстреши је драгијем каменом.
Док је краљу цркву сазидао,
Строши блага хиљаду товара,
А за друго ни броја се не зна!
Кад је краље цркву сазидао,
Осјети се, гдје му ваља мр'јети,
Па дозива Сава светитеља:

„О мој сине, Саво калуђере!
„Обуци ме у одежде свете,
„Причести ме по закону српском,
„Земан дође, и вријеме ми је
„Да промјеним земно са небесним!“
То је њега Саво послушао,
Обуче га у одежде свете,
Причести га по закону српском,
Надјену му име Симеуне!
Кад је краље жељу испунио,
Вишњему се Богу помолио,
Па он паде крај часне трпезе,
Потресе се црква Вилиндара!
Жао Саву родитеља свога,
Удрише му сузе низ образе,
Па уздахну тужно жалостиво,
Уздах му се до небеса чуо.
Разабра се Неманић-Стјепане:
„Тко то мене из мртвијех виче?“
Ал' га Саво рукам' загрлио,
Љуто цвили, до Бога се чује:
„А мој оче, Божји угодниче!
„Ти полазиш Богу на истину,
„Л'јепо те је народ послужио,
„Благослови земљу и народа!“
Ал' бесједи Неманић-Стјепане:
„У Бога је благослова доста!
„Док је Србу слоге и љубави,
„И лијепог братског договора,
„Ни Бог њега заборавит' неће!
„Но ће црни настанути данци,
„Дуго није, и скоро ће бити,
„Кад се Божја послушати неће.

„Кад ће многе оцрнит' се душе,
„И брат брата прогонити грдно!“
То изрече, и с душом се раста.
Мало вр'јеме за тим постојало,
Глас допаде светитељу Саву:
„Да си брже у земљу Србију,
„Мађари ти земљу прегазише,
„Православну вјеру потурише,
„У црквама хадет поставише,
„Хоће српску земљу да латине,
„А да сашта тко би зажалио,
„Са освете Вука прот' Стевана,
„Гдје брат брату покорит' се неће!“
Кад то зачу светитељу Саво,
Тешко му је, и жао му бјеше,
Љуто цвили, до Бога се чује:
„Гдје си сада, родитељу драги,
„Да ти видиш твоје поуздање?
„Помози ми сада у невољи,
„Ако ли ми сад помоћи нећеш,
„Тешко мени од живота мога!
То говори светитељу Саво,
То говори грозне сузе рони,
Па облачи рухо светитељско,
Службу чини три недјеље дана,
Три недјеље триста калуђера,
И три стара света патријара,
Сам се ћивот с мјеста подигао!
Понесоше мошти светитеља,
У Србију, крваву крајину.
Ал' Србија крвљу огрезнула,
Нит' се знаду цркве православне,
Не познају с' манастири свети,

Ни брат брата свога не познаје!
Кад то виђе светитељу Саво,
У Саву је срце препукнуло,
Па дозива Вука и Стевана,
На гробу их оба саставио,
Баш на гробу родитеља свога,
У сред оне Студенице цркве.
Боже мили, и Богородице!
Ја кад браћа Сава сагледаше,
Како цвили и преклиње љуто,
А на гробу родитеља свога,
То је њима врло жао било,
Руке шире у лице се љубе!
А када се браћа помирише,
Ончас ћивот миром потекао,
Замириса Студеница црква,
Вас се народ миром помазао!
Отален се браћа подигоше,
По Србији народ умирише,
Од нечисти земљу очистише,
И часним се крстом прекрстише,
Нек све буде, ко што је и било,
За живота Неманића славна.
Глас допаде од Мацара краљу:
„Жље га сјео, и вино попио!
„Зар се тако царство задобива?
„Ево тебе Раци преварише
„Силну твоју војску погубише
„И што оста закон промијени!
„Већ ти купи другу силну војску,
„Брже ходи у земљу Србију,
„Не би л' кога жива застануо!“
То је краљу једва дочекао,

Па он купи другу силну војску.
А све тајом да Срби не чују,
Да се томе Срби не осјете.
Добро чуо светитељу Саво,
Право оде краљу од Мађара,
Без оружја и без пратиоца,
Теке штаку што понио своју,
У којојно часно дрво стоји,
А Саво је бјеше задобио,
Кад је света мјеста походио,
Баш из руке од светога Петра!
Како дође у земљу мађарску,
У ордију Саво загазио,
Право оде краљу под шатора,
Божју помоћ краљу називаше,
Њему краље љевше прихваташе:
„Дâ Бог добро, црни калуђере!
„Јеси л' скоро од земље Србије?
„Јесу л' Срби закон пром'јенили,
„Латинској се вјери поклонили?
„Имају ли на окупу војске?
„Колика је војска у Србина?"
Ал' бесједи светитељу Саво:
„Што ме питаш, од Мађара краљу,
„Што ме питаш право да ти кажем,
„Ја сам скоро од земље Србије,
„А тврда је вјера у Србина,
„Прије б' Срби главу изгубили,
„Него што би вјером превернули!
„А што питаш, од Мађара краљу,
„Колика је војска у Србина,
„Шта ће војска коме Бог помаже?
„Већ ме чу ли, од Мађара краљу,

„Окани се силе и зулума.
„У Бога је сила јединога!
„Ти распусти твоју силну војску,
„Нек свак иде свом бијелом двору!“
Кад то зачу од Мађара краљу,
Грохотом се краљу насмијао,
Силан бјеше, пак се помамио!
Па бесједи од Мађара краљу:
„Ид отален, црни калуђере!
„Што будалиш кад будала ниси?“
Тек што краље у ријечи бјеше,
Но да видиш чуда големога!
Гром загрмље из неба ведрога,
Потресе се земља од запада,
А запламће на истоку сунце,
У час небо у крв огрезнуло;
Зађеде се облак страховити,
Кроза њ муње хитро пролијећу,
Мјесто дажда пламен вјетар лиже,
На гори је листак препланyо,
Клону трава кô да и не била!
Узаврјеше р'јеке и потоци,
Усахнуше воде свеколике,
Па у војску вјетар ударио,
Огњем живим војску задахнуо,
Сватко виђе, гдје мријети ваља,
И без стр'јеле и без копља бојна?
Но је краљу жећца додијала,
Па дозива фратре и бискупе:
„А за Бога, фратри и бискупи,
„Молите се Богу по закону,
„Не би ли се Господ смиловао.“
Молише се Богу по закону,

Метанишу до земљице црне,
Не би ли се Господ смиловао,
Ма Бог гр'јеха лако не опрашта
Видје краљу, гдје мријети ваља,
У зло доба беше с' досјетио,
Па дозива светитеља Сава:
„Опрости ми, Божји угодниче,
„Грдно ти сам Богу сагр'јешио,
„У Бога је сила јединога!
„Мол' се Богу по закону твоме,
„Не би ли се Господ смиловао!"
То је Саво за Бога примио,
Прекрсти се по закону своме,
Пак се вишњем Богу помолио,
Махну штаком и десницом руком,
Раствори се облак страховити,
Из облака дажда ударила,
Сву је војску редом напојила!
Кад то виђе од Мађара краљу,
Намах хтједе војску прекрстити,
Не дадоше фратри и бискупи:
„Не за Бога, Андријаше краљу!
„Шта ће нама отац папа рећи?"
Кад то зачу од Мађара краљу,
Он распусти војску свуколику,
Води Сава свом бијелом двору,
Пред њиме се краљу испов'једи,
И причести по закону српском.
Пак је њега л'јепо даривао,
Нек се прича и приповиједа,
Шта Бог може, кад учинит' хоће!

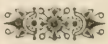

V

ПАСТИРИ

I

КОСМАЈ

Подигô се орô небу под облаке.
Да с' нагледа чуда и љепоте сваке.
С' облацима с' гони, крилима потреса,
Да прелети хоће седмера небеса.
Ој ти б'јела вило, мучи, не ромони!
Није оно орле што облаке гони,
Већ је оно Космај планина висока.
Златну круну прима, сунце од истока,
Маглица га пасом опасала сива,
Зорица га мајска грли и цјелива,
Па се, силан, диже у висину горе,
Као сури орô у небесне дворе,
И ћутећи гледа, кô стијена тврда,
На безбројна поља, планине и брда,
Голе прси пружа и витешко чело,
Рекао би нука оно сунце врело
Да почине часом и мору се спрема,
Нек га море љушка, докле не задр'јема.

Ај како се, побро, под небеса вије!
Сунашце трепери па се тихо смије!
По бедри му росна осула се трава,
По травици љиљан и љубица плава,
А витешко крило, плеће и рамена,
Покрила му дивно горица зелена.
Ту поточић тихо кроз гору се краде,
Да поплаши јањце и пастире младе,
Ама они, клети, за то и не хају,
Преко њега скачу и на пут му стају,
А он, љутит, ђипа, срдито ромори,
Па долином цвјетном жубори, жубори!
За њим у скок лете млађани пастири,
Кô јеленчад млада, кô лаки лепири,
Па у коло вито — а мој Боже благи!
Да л'још игдје створи ваки живот драги?
Од тутњаве пусте игре и пјесама,
Чини ти се, побро, гора се пролама!
Тице цагор дигле по гори зеленој,
Да преотму жубер водици студеној, -
Прелијећу летом вилино корито,
Гдје'но вила купа чедо поносито.
Одавно је било, ал' се и сад памти,
Кад но гњевом Марко на вилу запламти.
И кол'ко се, побро, занио бијаше,
У кориту сина посјећи јој шћаше:
Врисну б'јела вила и Бог јој поможе,
У кориту Марко саломио ноже!
Но је јунак диван спомен оставио,
Те се и сад памти, ко је Марко био,
Пастири се чуде и помињу Марка,
Један другом прича, један другог варка,
Па га брзо гурне у корито доли,

Стоји кикот дјеце, срце да заболи!
А када се игре наиграју пусте,
Онда истом траже хладовине густе,
Па уморни пану по зеленој трави,
У часу им Санко пред очи се стави,
Па им Санко дивне приказује снове.
Алемове горе и златне брегове,
Облаком их вода до сињега мора,
Од сињега мора до сунчевих двора.
Тихи, благи вјетри из горице пире,
Те мирисом поје млађане пастире.
Ја кад из сна прену — ох, како се сладе!
Сир и проху жељно из торбице ваде,
А тко мл'јека жели, ено мл'јека доста,
Стадо спремно стоји дочекати госта,
Па када се мало прихвате и спреме,
Узалуд, дјетићи, не губе вријеме,
Већ јуначке стану заметати шале,
Један другог часом на земљицу свале!
А онамо, ено, одбила се чета,
Кô лијепа, побро, кита од цвијета,
Па стријелом гађа ону виту јелу,
Да ком ли ће в'јенац припаст' на дијелу?
Ен' онамо скачу с високих стијена.
А тамо се међу камена с рамена,
А онамо, побро, играју се мете,
Подскакују скоком па кроз гору лете,
И кô оно вихор када завихори,
Е тако се ваздан витлају по гори!
Западу се клони оно сунце јарко,
Повило се сунце за горицу жарко,
Па санано стере постељу румену,
А сузама роси травицу зелену,

Жао му је, жао, што се растат' мора,
Па још једном пушта зраке одозгора,
Кано да би Космај цјеливати хтјело,
И пастире драге, и стадо бијело.
„Збогом, сунце јарко! збогом, зоро златна!
„Збогом, тице миле и мјеста пријатна!
„До зорице б'јеле, која прва сијне,
„Ето наске, ето, да нас жеља мине!“
Па сложише пјесме уз двојнице свирке,
Млађани пастири и миле пастирке,
Од пјесама красних чарна гора јечи,
Од звонаца јасних равно поље звечи,
Млада телад маче а говеда ричу,
Рекао би, побро, из горице ничу,
Б'јело стадо блеји и дома се креће,
А пред њиме ован витороги шеће,
А онамо гајде на ливади свире,
Те зивкају дома млађане пастире:
„Хајте, дјецо драга, хај пастири млади,
„Мајка стара дома да се не сјади!
Провирује сунце кроз букове гране,
А дигла се врева свуда на све стране,
Ма тко оно стоји, на кога ли гледа,
Кô даница сјајна кад мјесец изгледа?
Није оно, није, звијезда даница,
Већ пастирка млада лијепа Ружица!
Није оно мјесец из зелена луга,
Већ два вјерна, побро, из горице друга:
Милан и Љубинко, срце из њедара,
Е љевши их, богме, нејма до Мостара!
Долећеше летом са Маркова стола,
Побратима оба, кано два сокола,

На Ружицу грле, на је ките младу,
Пјевајући хите бијеломе стаду,
И одоше двору — мјесец сијну јасно,
А звјездама небо окити се красно.

II

ПОГЛЕД

Шта с' оно свијетли зори у прозорје,
Кроз јелове гране, кроз зелено борје?
Да л' је сунце јарко, ил' је мјесечина?
Није сунце јарко, нит' је мјесечина,
Но јутрење часно Спасовоме дану,
У Тресији цркви, у Божјему стану.
Гле, како се гора сјајом окитила,
Од свјетлости јасне злаћаних кандила!
К кроз гору, ето, стазица се дала,
Стазица се дивно сјајом обасјала.
По њој тихо шеће лијепа Ружица,
Под грлом јој, добро, звецка огрлица,
Право оде цркви пребијелој, млада,
Ка лијепом грозду Божјег рукосада.
А кад Ружа цркви пребијелој дође,
Већ и сунце јарко на излазак пође,
Забијели данак, звона зазвонише,
У цркви се Божје слуге поклонише.
На излазе редом на црквена врата,
У рукама носе иконе од злата,
Пред њима се сјају знаменија света,
За њима се крете сила од свијета:

Е данас ће часне крсте проносити,
Благо селу, побро, куд ће пролазити!
Напријед се вију свилени барјаци,
Под њима се купе млађани јунаци,
„Господе помилуј!“ запјеваше гласно,
Зелена им гора одзивље се красно.
Па пођоше тихо крстоноше младе,
Пријеђоше горе, поља и ливаде,
Обиђоше луке и стада бијела,
И питома села, св'јетла и весела,
А кад подне засја бијеломе данку,
Изнесоше крсте гори на пропланку,
Па стадоше, побро, крај дебелог раста,
Гдје но крста стају одкад гора наста,
Под записом чате Еванђеље свето,
Да их с родом красним не омахне љето.
А када су Божји закон савршили,
И лијепо име Божје прославили,
Обасуше крсте бјелицом шеницом,
А заставе ките растовом гранчицом,
Урезаше знаке у коре растове,
Па сједоше редом за софре готове,
У врх совре вргли старца игумана.
Те казује чуда од старог земана,
Е он знаде, побро, књиге староставне,
Од лијепе оне царевине славне!
Па устаде стари те напи у здравље,
Да им Бог помогне и свето преславље,
Да им Господ даде берићета свака,
И оснажи снагом слаба и нејака!
Повикаше: „амин!“ гора се разл'јеже,
Рекао би гора у бездан се сл'јеже,
Зајечаше гајде, окрете се коло,

Поведоше вито коло наоколо:
Једно коло, побро, коло од момака!
Друго коло, побро, коло дјевојака!
На обадва кола л'јепо саставише,
Те вијенцем златну бурму окитише.
Вито коло воде два сокола сива,
Два сокола сива, два банова сина,
То нијесу, побро, два сокола сива,
Два сокола сива, два банова сина,
Но су оно до два побратима драга,
Прежалио б' за њих сва царева блага,
Е не мораш знати од њих обојега,
Да кој' ли је дјетић љевши од којега?
А гледа их Ружа из горе зелене,
Па запламће пламом образе румене,
Заигра јој живо срце у њедрима,
Затрепта јој, побро, ђердан па прсима
На виту се јелу Ружа наслонила,
Сузама је б'јело лице оросила,
Не зна Ружа млада куд јој умље зађе.
Какво ли је чудо изненада нађе:
И досад је Ружа на њих погледала,
Ал' их ниђе, побро, срцем севдисала!
Вјетрић гором дује, листом пољуљује,
А весело коло виком подвикује,
Колико се дивно коло понијело
На виту се јелу скоком занијело!
Од тешкога дерта и големих јада,
Не смједе га Ружа дочекати млада
Но замаче брзо за зелену гору,
Право оде своме бијеломе двору,
Остадоше, побро, крстоноше младе,
(За Ружине јаде нитко и незнаде!)

А када се клета кола наиграше,
На полазак они дивно запјеваше,
Јарко суце пође к мору руменоме,
А пастири млади стаду бијеломе,
Нукају га, побро, водицом студеном,
Па кретоше стадо горицом зеленом,
Засвираше оне свирке свакојаке,
Занесе се граја небу под облаке:
Узаврела блека младих јагањаца!
А дигла се звека јеснијех звонаца!
Сађоше пастири у поље широко,
Над њима се гора надн'јела високо,
Кроз гору им пјесме одјецима јече,
А пред њима дивно спустило са вече!
Најавише стадо свак у своје село,
Па одоше дома здраво и весело.

III

САН

Ућуташе свирке, занијеми јека,
Од звонаца јасних не чује се звека,
Све почива тихо — ноћ покоја нема,
Кано да се вили у сватове спрема,
Окити се златом и бисером драгим,
Осмјехну се лицем и погледом благим,
Па полеће, красна, а за њоме зв'језде,
Преко неба плавог поносито језде.
Сјајан мјесец св'јетли, кô да небом плива,
А Ружица драга лијеп санак снива;

Над Космајем јарко сунце обасјало,
Под Космајем бистро језеро се дало,
Туда она шеће, ситан бисер лови,
По језеру златном плови, тихо плови!
Игра се и гњурка, весела и мила,
Кô бијела, побро, бродарица вила,
Па поп'јева гласно: „Ох да дивне згоде!
„Још да ми је Милан и Љубинко о'де."
Уједаред — јаох, у најгоре доба,
Пред њоме се створе побратима оба!
Препаде се јадна Ружица дјевојка,
Из језера прну, кано тица сојка,
А за њом се вију два сокола сива,
Побратиме драги, кô два змаја жива.
Пробуди се Ружа па се чуду чуди,
Срдашце јој плахо разапиње груди:
Од мјесеца сјајног што но гледа с неба,
Мисли да је Милан и Љубинко вреба!
Па поскочи млада, кано плахо лане.
Једва чека зору да јој б'јела сване.
Потамњеше зв'језде, сјајан мјесец заће,
А зорица б'јела на исток изађе,
Поранила Ружа и дворе помела,
Са извора мајци водице дон'јела,
Па се тихо шеће на Космај планину,
Космају се красном дигла у висину.
Гледа зору б'јелу, гледа сунце сјајно.
Кроз срце јој жеље минуше потајно.
Занесе се млада од веље милоте,
Сама јој се рјеч'па са срдашца оте:
„Зоро, сунце благо — ко то може знати?
„Да ми хоће кога Бог у срећи дати!"
„„Кога?"" глас одјекну, а Ружа се трже,

Па се млада сакри за горицу брже.
По трави се осу студена росица,
Под небо се диже танана маглица,
А из магле сиве никоше пастири,
Б'јело им се стадо по горици шири;
Зазвонише пјесме ода свијех страна,
Ухватише коло на сред Малована,
Па играју, пусти, па по гори скачу:
„Свирај, свирче, свирај!“ од свуда се зачу.
А Радивој клети у гајде им свира.
Рекао би коло земљу не додира.
Ма Ружице нема — ево б'јела стада,
Али гдје је Ружа, загоркиња млада?
Препаде се Милан и Љубинко мили,
Па кô да их вјетар однесе на крили.
Одлећеше гором да Ружицу траже,
Блâго срцу своме, од сунашца драже,
И ено их — воде б'јелу горску вилу.
У коло је вито доведоше милу.
Игра коло, игра, а Ружица красна,
Вито коло води, кô звијезда јасна!
Повија се коло наоколо редом,
А сунце их гледа веселим погледом,
Па приступа ближе — ој, сунашце јарко!
Куд се загледало окце твоје жарко?
Да те није жарко окце занијело,
И с пута те амо млађано завело?
Умукнуше гајде, сташе ноге лаке,
А сунце се диже небу под облаке.
Гледају пастири гдје се небо плави,
Па сједоше млади по зеленој трави,
Ал' однекуд ето Веселина старца,
Гдје пред собом гони два брадата јарца.

Ударише у см'јех млади враголани,
Нападоше старца, а старац се брани:
„Ако-богда, старче? де пјевај нам саде,
„Јер ти с' неће јарци наносити браде!“
Пјева старац, пјева, а да шта ће јадан?
Подвикује виком, кано курјак гладан:
„Поранила баба Ђурисава стара,
„Према себи рано свога старца кара:
„„Благо теби, старче, када бриге немаш,
„„Већ једнако з'јеваши и за пећком
др'јемаш!““
Око њег' се јато од пастира слеже,
Грохотом се смију, гора се разл'јеже:
„Та махни се бабе, Веселине стари!
„Што помињеш бабу? тко за бабе мари?“
Осјети се старац гдје већ нејма куда,
Па погледа редом наоколо свуда:
„Е када је тако, а ви чујте сада —
„Поранила рано дјевојчица млада,
„Прије јарког сунца у планину наже,
„Да зорици, млада, своје јадекаже:
„Невесело гледа, тужно проговара,
„Зелена јој гора јеком одговара:
„„Зоро, сунце благо - ко то може знати?
„„Да ми хоће кога Бог у срећи дати!““
А мој драги Боже, да весела збора!
Од тешкога смјеха затрепета гора:
„Нуто старца, нуто, вићи врага јако!
„А бора ти, старче, гдје научи тако?“
Па на њега часом слаба и нејака,
Наложише, побро, биља свакојака,
Смију с' млади момци и млађане секе,
Невиди се старац испод кукуреке!

А другима, клетник, мировати не да,
(Тек да старцу више натоваре једа!)
Подјенуше јарце а јарци се боче,
Један другом хоће да на леђа скоче,
Ста јараца врека. стаде старца вика,
Уједаред нетко из горе завика:
„Хај Милане, брате, угича ти неста!“
Заниј еми стараи, емјех и шала преста.
„А тко ли га уби, да није хајдуче?“
Одзив гором јекну: „Мркозелен вуче!“
Плану Милан гњевом па брзо отиде,
А за њим пастири да угича виде;
Ал' угича нема — ох веље жалости!
Останули само рогови и кости!
Сневесели с' Милан и бјеше му жао,
За угича свога пô би горе дао.
На далеко њему равна не бијаше,
Ружица му сама гриву оплеташе!
Свилено му руно пало на рамена,
А рози му бјеху кано у јелена:
Колико је, побро, у години дана,
Толико је угич однио мегдана!
Придрну се Милан од тешкога гњева,
Из очи му црних жива ватра с'јева,
Па повика тужно: „Браћо моја драга!
„Видјесте ли вука, проклетога врага?
„А тако ми стада и зорице плаве,
„Неће више вуче наносит' се главе;“
Кô из једног грла а једнога часа
Сви пастири намах викнуше из гласа:
„Нећемо те, брате, оставити сама,
„Што је теби жао, жао је и нама!“
Тако, побро, тужан пробавише данак,

Па одоше дома да бораве санак,
Да бораве санак, да се боју спреме,
Проклињући вука и вуково племе.

IV

Л О В

Још ни зоре б'јеле, ни бијела дана,
А надви се облак насред Малована,
Није оно облак насред Малована,
Веће чета мала али одабрана.
Пред четом је Милан четовођа млади,
Вељи су му, добро, на срдашцу јади;
Срдито се млађан са стријелом титра,
Па кроз гору ступа, кано мућа хитра!
А за њиме чета повија се пуста,
Кô за вјетром плахим облачина густа,
Спушта се и сл'јеже, диже се и пење,
На врлети страшне, на студено ст'јење,
Звјера, гледа, тражи горскога крвника,
Да устр'јели хоће вука злокобника!
Но је вуче клети лукаво звијере,
Потихо се краде и кроз гору вере.
Јарко сунце сијну, стаде лавеж паса,
А од вука нигдје ни трага, ни гласа!
Јарко сунце наже у висину горе,
Ма и оно пусто видјет га не море!
Ал' ено га, ено, гдје кроз гору струже—
Но да видиш јада изненада, друже!
Опазио, клети, гдје га стража чека,
Па низ гору наже и стаде га дрека,

А за њим се стиште плаховита хајка,
Викнуше пастири, весела им мајка:
„Хуја, курја, хуја, стан', крвниче клети!“
Вук прилеже к земљи, хајка за њим лети,
Халакнуше псине да престигну вука,
Уједаред вуче тужно завијука.
Осврте се натраг и погледа љуто,
Лице му је мрко крвљу обасуто,
Попале га пјене крваве и б'јеле,
Пристиже га чета, оштре запе стр'јеле,
И тек да га згоди — вук на страну ђипи,
У Милану крвца узаврела кипи.
Видје гдје му ловак за гору замаче,
Па урвином црном кâ помамљен скаче:
Лети хајка, лети, тутњи, крши, ломи,
Ал' нестаде вука, у гору се сломи!
Већ и пси му клети изгубише трага,
Невидом га виле одн'јеше бестрага.
Од жалости тешке и голема сјета,
Посједала редом наоколо чета,
Одмара се чета и тек да се крене,
Ал' повика Рајко из горе зелене:
„Хај не дајте, браћо, потјеците амо,
„Бијело нам стадо остануло само:
„Ено вука, ено, гдје на ст'јени лежи,
„Погледује мрко и на стадо режи!“
Препаде се чета па полеће скоком,
Не мореш је, побро, сагледати оком,
Кано вихор вјетар под небо се диже,
И за тили часак на стијену стиже:
Гледа чета, гледа, наоколо свуда,
Али клетог вука нигдје ни од чуда!
Осмјехну се Обрад а притаче Раде:

„Видјесте ли Рајка гдје нам страх зададе?
„Препао се јадан за Милицу красну,
„Па привиђа свашта, као болан на сну!“
А то Рајко слуша, па кô огањ плану,
Рекао би крвца низ образ му кану,
Па бесједи Рајко, а стријелу стеже.
Срце му је, побро, од олова теже:
„Ао Раде, брате, зар те, тужан, боли?
„Да ти није жао што ме Миља воли?“
Па се брзо млађан за горицу склони,
Кано да га нешто из потаје гони.
Видјеше пастири и мило им не би,
Повикаше у глас: „Шта би, Раде, теби?“ —
„„Та шалим се само да ме жеља мине,
„„Тко би врага знао да баш за њом гине!““
Свима бјеше тешко а најтеже Раду,
Па одоше, млади, сваки своме стаду,
Оставише вука до згодице боље,
Нек по гори лута, нек се с псима коље.
Ма куд оно Милан и Љубинко мину,
Кано да им сунце из очију сијну?
Угледаше Ружу гдје горицом иде,
Па одоше, побро, да Ружицу виде,
Уједаред — јаох, авај доба клето!
Повикаше с горе; „Ето вука, ето!“
Врисну Ружа млада, на Љубинка паде,
Са стријелом Милан пред Ружицу стаде,
Звизну стр'јела пуста — не погоди вука,
(Са Руже му, побро, задрктала рука!)
А вук б'јесни наже кâ орлина сл'јепа,
Дочека га Милан и за уши шчепа,
Па се гоне, пусти, по зеленој трави,
Један другом ради да дохака глави:

Но да видиш, болан, јада изненада,
Хоће вуче, хоће, Милана да свлада,
Страховито рикну а погледа ружно,
У Љубинку срце задрктало тужно,
Од Руже се трже па на вука скочи,
За гушу га стеже, вук избуљи очи.
Поврати се Ружа о, да дивне згоде!
Па замахну ножем вука да прободе,
Ма Љубинко већ му живо срце пара,
До балчака скрха љутога ханџара:
Лети чета, лети али понехари,
У крви се ваља горски хајдук стари!
Стаде граја ç горе млађаних пастира,
(Бојаху се вука горе нег' вампира,)
Па с планине у скок, кô јеленче лудо
Потрчаше доле да гледају чудо:
Ал' вучина шути — шути па дријема,
Да л' дријема, побро, да л' се на бој спрема
Репину отегô колика је дуга,
Кано какав паша од четири туга!
То се чудо, побро, чуло на далеко,
Прочуло се, богме уздуж и попр'јеко,
Од врзина кола, до Маркова стола,
Од јелова виса па чак до записа!
То дочуо Богдан са бијела стана,
Гдје погибе стари витез од мегдана,
Па Богдану мило, па дружину виче,
Разлијеже с' гора, кô да соко кличе:
„Амо-те козари и ви говедари!
„И ви, браћо друга, по избор станари!
„Нек пландује стока у зеленом гају,
„А ви хајте право високом Космају,
„Потјеците хитро, не почас'те часа,

„Е пастири вука укидоше с гласа:
„Све четири, кажу опружио псеће,
„Те нам више јада задавати неће!
„Поздрав'те их л'јепо, како боље знате,
„Нек нам сјутра амо на весеље сврате,
„Кад им добар ловак Бог и срећа дала,
„И од наске, браћо, нека им је хвала."
То Богдана они дивно послушали,
На Космају намах хитро похитали.
А пастири једва што их угледаше,
На далеко листом пред њих ишеташе,
Па их воде право на зимско станиште,
На вучије, побро, клето разбојиште:
Али вука нема — нуто вељег јада!
А куд ли се, клетник, степа изненада?
Чуде се пастири а Обрен се смије,
Док викнуше у глас: „А Веселин гди је?
„Та он га украо, не било му трага!
„А да Бог да, старче, усјео на врага!
Ал' бесједи Војин: „Нете, браћо, тако!
„Богме није старца преварити лако,
„Вучине се старац напатно клете,
„Па он не да цабе да се вуку свете.
„Ну примите поздрав од нашег Богдана,
„Па пођите сјутра до нашега стана,
„Ваља нама, браћо, да се постарамо,
„Да подобру дађу ми за вука дамо:
„Некол'ко јаради и нешто телади,
„А за Веселина два три чабра вина!"
Стаде кикот дјеце а пастири шуте,
Е не могу, побро, још да се одљуте,
Док повика Жарко: „Та већ није вајде!
„Нека Мргуд стари поудеси гајде,

„Па кад ноћца прође а зорица дође.
„Ето наске свијех на биљези воће.
„Лијепо се види путоват' по ноћи,
„Еда ће до зоре и Веселин доћи,
„А баш ако не би маторог злогука,
„А ми ћемо поћи и не било вука,
„Обрад ће нам стадо причуват и Раде.
„Нека више кавге са Рајком не граде."
Сви викнуше у глас: „Право Жарко вели!
„Нека буде 'нако, кâ што Богдан жели!"
То рекоше, побро, па одоше двору,
Да сниваају б'јелу и румену зору.

V

ГОЗБА

Е мој драги Боже, на свему ти хвала!
Каква с' оно граја по Космају дала?
Да л' змајеви љути с вилама се боре,
Прије јарког сунца и бијеле зоре?
Н'јесу љути змаји, нит' су горске виле.
Већ пастири млади и пастирке миле
Заметнули, побро игре свакојаке,
Па се дигла врева небу под облаке;
Утркују с', клети, као какви џини,
Тко ће прије стићи врху на планини,
Тко ће прије видјет' гонце окићено,
Зорицу бијелу и сунце румено.
Док ишета зора дивна, умиљата,
Па се тихо надви врх сунчевих врата
Ја када је, б'јелу, оком сагледало,

Од радости, побро, сунце затрептало:
Плану сунце јарко, па се за њом спусти,
Кано соко сиви, кано орô пусти,
У бисерну росу и у балсам благи.
Пољупци им намах растопише с' драги!
Зорица се красна зарумени стидом,
Маглица је сива заклонила видом.
Осм'јехну се сунце па весело грану,
Запјеваше тице, бијел данак свану.
Гледају пастири лијеп, красан данак,
Рекао би, побро, е бораве санак —
Не бораве санак, већ од жеље горе,
Рад би сваки своје нагледат' се зоре:
Зорице бијеле што небом не броди,
Већ кô плахо лане што горицом ходи!
А Веселин старац кад их видје младе,
Гдје снивају санак и санком се сладе.
Прикраде се крадом из горе зелене,
Па истаче вука на врх б'јеле ст'јене,
Кожу му је сламом напунио добро,
И л'јепо на коцу, намјестио г', побро,
Нек се вуче јежи, нек зубима шкљоца,
Нек на коцу режи, нек са коца звоца.
Ја какав је вуче, 'натема га било!
(Ја какво је чудо на сну се не снило!)
Замотрљô чалму а пустио браду,
Кано стари диздар у Гламочу граду!
Још се, клетник, дивно репом закитио,
Кано да је негдје на ћабу ходио.
Кад видјеше, болан, то чудо пастири,
Од смјеха им срце не мож' да се смири,
Од тешкога чуда изгубише памет,
Пачини се, побро, велики кијамет,

Па скидоше часом клепетуше с јарца,
Баш са оног јарца Веселина старца,
Натнуше му на врат нека вуче носи!
Нек ђидија носи нека се поносиі
А Веселин виче, кара се и грди:
Ко ти мари, побро, што се старац срди?
Док засвира Мргуд а зајеча гора,
Од пјесама красних, од весела збора,
Ето иде чета и Војин пред њоме,
На нука пастире завичају своме,
А пастири намах упртише вука,
На гласу витеза, горскога хајдука,
Разрујаше с', побро, кà из дупље челе,
Па одоше рано на станове б'јеле.
Ал' на стану дивно коло подиграва,
Дигао се тутањ чак до неба плава,
Кад видјеше госте — окрете се коло,
Поклони се коло редом наоколо!
А онамо, ено, сред зелене горе,
Постављене совре од липове коре,
На соврама, побро, ражњеви се суше,
На њима се дивно печенице пуше,
А чаброви клети иза горе вире,
Те нукају вином млађане пастире.
Дочекује Богдан сиве соколове,
Па их редом сједа за совре готове,
Ја да ти је, болан, оком погледати,
Како дивно сједе, кô кићени свати:
У врх совре, побро, лијепа Ружица,
Поносито сјела кано паунница,
Трепавице дуге ниско оборила,
Зора јој се стидна на лице савила!
А до Руже, побро, два горска јунака,

Милан и Љубинко, цвијет од момака:
В'јенцима их младе окитили красно,
Да им сунце лице не преплане јасно!
У заставу сједи чобанбаша Жарко,
Објесио брке, кô Краљевић Марко:
Марковог је, боме, соја и племена,
Па му пусти брци пали на рамена!
А до њега, побро, да зло не снијева,
С десне сјео Богдан а Војин с лијева,
Наоколо гости посједали редом,
Не мореш их ласно погледат' погледом,
А двори их вјерна љуба Богданова
И лијепа Миља, шћерца Војинова.
Веселе се, побро, нукају се гости,
Понуде им Богдан непрестано дости,
Па устаде Богдан с чутуром у руци,
(Згледаше се гости, кано мрки вуци),
Па бесједи Богдан: „Моји гости мили!
„Добро сте ми дошли, и здрави ми били!
„Ја не могу, браћо, наздрављати свјема,
„Чутура је мала а совра голема:
„Чобанбаша здраво, кнеже и витеже!“
Па весело Богдан чутуру натеже.
А дохвати Војин гусле јаворове,
Па запјева јунак пјесме даворове;
У пјесме прип'јева до два побратима,
По избор соколе међу соколима,
А међ' њима, побро, лијепу Ружицу,
Драгуницу красну, тицу пауницу.
Но да видиш, болан, ала и белаја,
Каква с' оно оздо подигнула граја?
Да с' не буде вуче помамио клети,
Те на мобу зове виле и хавети?

Пуца гора пуста, кô ледена санта,
Рекао би, побро, иде алаванта —
Док повика Мргуд: „Ето Веселина!
„Брже, дјецо, амо донесите вина:
„Нека знате, браћо а на моју душу!
„Неће бити ласно платит' клепетушу.“
А Веселин бахну кано из облака,
Па подвикну грлом старине Новака:
„Помози Бог, дјецо! помези Бог, људи!
„Тако ли се право вилајету суди?
„Код толиког ћара и цабе пазара,
„Ласно ви је, богме, пити без кантара,
„Ал' већ кад сте тако десили се туна,
„Нећу од вас тражит' голема рачуна:
„На част вама прохе а на част вам смока,
„Вржину ми дајте од дванаест ока,
„Нешто ме је здраво забољела гуша,
„Рећи ћете лаж је — а јест Бог и душа!“
Скочи Богдан горе па он старца сједа,
Али старац клети неће ни да гледа.
Већ вржину наже па у здравље наши.
У вржини, побро, не оста ни каши!
Па окупи дјецу козаре, ђаволе,
Па стадоше ђипат' погоре, подоле.
То гледају гости из горе зелене,
Па одоше гости дјецу да одм'јене,
Подскочише скоком, браћо моја драга!
Ал' ко ће надскочит' маторога врага?
Окретоше коло, поведоше хоро,
Засвираше, побро, гајде деветоро,
Зајечаше брда — стоји горе звека,
Па низ гору стрмом отиште се јека!
Већ и сунце јарко на заранак пође,

А нека га, нека, нек у коло дође,
У колу су, побро. три сунашца јасна,
Милан и Љубинко, и Ружица красна,
Па заврћу колом, па обрћу хором,
Витлају се, пусти, и долом и гором.
Ја како се, побро, у румени купа
Како дивно сунце ка западу ступа:
Запламтјели огњем ти сунчеви двори,
Рекао би гора у пламену гори!
Док повика Жарко: „Хајте, дјецо, хајте!
„Уставите пјесме, коло не хватајте.
„Далеко је, браћо, нама путовати,
„Бијело нам стадо ваља поглелати,
„Је ли нама стадо на окупу б'јело,
„Шећу ли нам јагњад здраво и весело.“
Уставише пјесме, коло прекидоше,
Под јелом се витом гости састадоше,
(И мало се, побро, бјеху накривили.
Кано да су негдје у сватови били!)
Пошеташе гости, кô кићени свати,
А Богдан их л'јепо са чутуром прати,
За Богданом Мргуд удесно гајде,
Па говоре гајде: „Ајде! ајде! ајде!“
Још једном се побро гости обазреше,
За бијелим станом жељу понијеше,
Па одоше право гором пјевајући,
А за њима вуче јадан звоцајући.

VI

БУРА

Ноћ се тамна пусти на лагана крила,
Па се ноћца тамна по земљи повила,
Притиснула, клета, као сиње море,
И цвијетна поља и дивотне горе.
Ја како је, тужан, сјетна, невесела!
Како ли је црне трепавице свела!
Па срдита, побро, гдје мјесеца нема,
Кроз гору пролјеће глуха и нијема.
Осмјехну се мјесец на погледа с неба,
Па је мјесец тамну кроз облаке вреба,
А Санко се клети из потаје краде,
Те куша пастире и пастирке младе,
Па Милану шапће: „Де кажи ми, кажи,
„Да ти ни е побро од Ружице дражи?“
А то Милан не зна гдје га Санко вара,
Па потихо Милан Санку одговара: -
„Дражи ми је побро од бијела св'јета!
„Ружа ми је дража од оба свијета!“
Подиже се Санко у тај облак густи,
Па се спет тајом на земљицу спусти,
Па Љубинку шапће: „Де кажи ми, кажи,
„Да ти није побро од Ружице дражи?“
А Љубинко не зна гдје га Санко вара,
„Дражи ми је побро од бијела св'јета!
„Ружа ми је дража од оба свијета!“
Скочи Санко скоком, кô да се помами,
Па Ружици тајне са срдашца мами,
А Ружа се млада саном занијела,
Па поп'јева гласно из грла бијела:

„Зоро, сунце благо — ко то може знати?
„Да ми хоће кога Бог у срећи дати!“
А то мјесец слуша па весело сијну,
Нојца му се тихо под небеса вину,
Па запламће пламом, па на Космај стаде,
Заиграше зв'језде, кô алајке младе.
Но да видиш, болан, јада изненада!
Зађеде се прамен магле од запада,
А кроз маглу Санко на криоца лака,
Невидом се диже горе до облака,
С облаком се, побро, у вретен окрсће,
Па кô вихар вјетар у небо полеће;
Баци вео црни на Милана сана,
Сатвори му поноћ у пô б'јела дана,
Учини му с', побро, јасно кô на јави,
Е се драгој Ружи око врата сави,
А Љубинко на њег' мрко погледива,
Удари га стр'јелом по сред срца жива!
Пробуди се Милан, па бунован скочи,
Прекрсти се крстом па отвори очи:
Ал' звијезде сјајне крају прибјегнуле,
Кано да су, побро, у крв огрезнуле!
А мјесец се спрема да борави санак,
Да га сана б'јели не застане данак.
Махну Милан главом па брзо отиђе,
Е не би му мило што на санку виђе.
Па најави стадо у гору зелену,
А зора се б'јела од истока крену:
Пошетала, побро, зеленом горицом,
Покрила се, б'јела, танаком маглицом.
Милана су јади на срцу притисли,
Па он, сјетан, мисли и размишља мисли:
Ал' из магле сиве, кô јелен у гори,

Љубинко се млађан пред Миланом створи!
Обрадова с' Милан на повика: „Гдје си?
„Еда гдјегод Ружу видио нијеси?“
Ал' из магле сиве, кано голубица,
Пред њима се створи лијепа Ружица!
Насмија се Милан па кô огањ плану,
Рекао би зора у души му свану.
У Милана, побро, грло поносито,
Па запјева јунак танко гласовито:
„Весели се, горо, дижи се високо,
„Е у тебе кликће сива тица соко!
„Радује се чела росноме цвијету,
„Радује се данак веселом свијету,
„Радује се зора сунцу руменоме,
„Кано сеја мила брату рођеноме:
„Авај тици малој, без зелена луга,
„И Србину брату без вијерна друга!“
А мој драги Боже, на свему ти хвала!
По гори се дивно пјесма одазвала,
Јавнуше се кликом из горе пастири,
Бијело им стадо по гори се шири,
Запјеваше млади кано горске виле,
Кô да су их виле мл'јеком задојиле.
А сунце их гледа па сијати преста,
За облаке зађе па га брзо неста,
А застр се тама небом и свијетом,
Из убаха тице полећеше летом.
Док повика Милан: Ха, помози Боже!
„Склоните се, браћо, како који може!
„Ти Љубинко с Ружом на Космај изађи,
„Па се тамо, побро, крај Ружице нађи
„А ја доље одох да најавим стадо,
„Да га вихар забун не учини младо.“

Ма Љубинко викну, „Не, Милане, тако!
„Бијело је стадо најавити лако,
„Но је мучно свладат' огњевита змаја,
„И сачуват' Ружу ала и белаја,
„А тебе се боје виле и хавети,
„Не могу је, побро, од тебе отети!"
То Љубинко рече па кô муња сену,
Па замаче брзо за гору зелену,
Са Ружицом Милан оде уз планину,
Па гледају млади горе у висину.
Но се пови облак над Космајем таман,
А диже се вихар б'јесан и помаман,
С облаком се бије о студено ст'јење,
На обара, побро, дрвље и камење!
На ст'јену се хладну Милан наслонио,
Десницом је руком Ружу пригрлио,
Загледô се млађан горе у небеса,
Не море се јунак нагледат' чудеса,
Око њег' се хале једна другој свете,
Витлају се муње, кано и проклете:
Сјевну муња клета — вихар вјетар режи,
Страховито, побро, облак се најежи,
Налеће се вихар да облак проломи,
Нисну кано гуја па се, силан, сломи!
Ал' за вихром, побро, гром б'јесно захори,
Запали се небо, кô да огњем гори:
Тресну громе пусти — облак се провали,
Рекао би свијет у бездан се свали!
Ја како је облак развалио уста!
Како ли је дажда навалила пуста!
Обасјало сунце па се тихо см'јеши,
А дажда се силно бури и костреши,
О ст'јене се бије, кроз гору јауче,

Па срдита, побро, што дохвати, вуче!....
Стаде плаха дажда, зазелени гора,
Па весело сијну, кô из мора зора
Заграјаше тице, заблејаше стада,
А Ружа се санком занијела млада:
Ај каква је, тужан, кô бијела вила!
Ни б'јела јој вила не би друга била!
Погледа је Милан и опет је гледа,
Млађано му срце мировати не да.
Сагледа јој црне вође вијугасте,
Пољуби јој, побро, очи зумбуласте;
Пољубац му медни на срдашцу оста,
Е биће му, богме, за навијек доста!
А Ружа се прену из слађаног санка,
Кô зорица б'јела испред б'јела данка.
Па бесједи Ружа: „А мој Боже благи!
„Гдје смо ми сад ово, о Милане драги?
„Камо нам Љубинко, куда ли се дио?
„Да га ниіе вихар бијесни занио?
Тек што Ружа, побро, у ријечи бјеше,
А Љубинка рекô б' виле донијеше.
Па пођоше млади низ планину доље,
Но је дажда клета прекрилила поље,
А у пољу равном дв'је се носе хале.
Бијесне се хале по пољу погнале:
За браду Весслин дохватио јарца,
Вуче старац јарца, вуче јарац старца!
Смију се пастири подигла се граја,
Па из баре оба извукоше змаја,
Па око њих коло ухватише млади,
Боже, мили Боже, шта се оно ради?
Старац, јарац, скаче, вито коло ђипа,
Од тешкога тутња стоји горе шкрипа!

Ухватили с' побро, један до другога.
Но да видиш, болан, чуда големога!
Диже јарац главу па врекати стаде
А загна се орô међ јагањце младе,
Викнуше пастири — Милан стр'јелу запе,
Па на сурог орла стријелу одапе:
Паде сури орле, са земље не маче,
Стријела га љута кроз срце протаче!
А дјеца се луда на орла нагнаше,
Бауче се, смију, једно друго плаше.
Одоше пастири стаду бијеломе,
Па кретоше стадо завичају своме,
Како их је б'јела зора саставила,
Е 'нако их тамна ноћца раставила.

VII.

ИВАЊ-ДАН

Дан за даном прође, ето Ивањ-данак:
Ну, како је лијеп Ивањски осванак!
Пролеће се пратта, с љетом се цјелива.
Рекао би, побро, е сузе пролива,
Па су росне сузе на травицу пале,
И горскијем листом дивно затрептале!
Горица се дигла у висину горе,
Па се њиха, пуста, као сиње море,
Над њоме се орô поносито віје,
А соко се сиви за облаке крије,
Лаконога срна са стијене голе,
Завирује плахо у урвину доле,
Витороги јелен уздигао главу,
А кошута гледа у зелену траву

Како цв'јеће мири, како вјетрић пири,
Како ли се, лагахан, по горици шири!
Насред горе, побро, зелена ливада,
На ливади стадо и пастирчад млада,
У двојнице свире горица се хори,
Пјесма им се дивно по гори лахори.
А веселе тице вревом узавреле,
Кâ да зоре б'јеле нијесу видјеле!
За зоре је л'јепа Ружа уранила,
Умила се, млада, и Богу молила,
Извила је, побро, два в'јенца зелена,
Па кроз гору шеће, б'јела и румена,
На Космај изађе, на стијену стаде,
А за њоме тихо Љубинко се краде:
Ај каква је, тужан, кô бијела вила!
Ни б'јела јој вила не би друга била!
Гледа је Љубинко и опет је гледа,
Млађано му срце мировати не да,
Сагледа јој прне вење вијугасте,
Пољуби јој, побро, очи зумбуласте,
Пољубац му медни на срдашцу оста,
Е биће му, богме, за навијек доста!
Па Ружицу грли, љевшу од прољећа,
На главу јој меће круну од цвијећа:
Застидје се Ружа, а сучашце грану,
Цјелива га зора, бијел данак свану!
А Милана ето гдје кроз гору иде,
Обрадова с', побро, е њих двоје виде,
У руци му сиво перје соколово,
Насред свог перја перо јастребово,
Па Ружици перје за круну задјева,
Да јој, побро, љевше круна одсијева,
А сјети се Ружа у весело доба,

Па в'јенцима кити побратима оба.
Ја каква је Ружа не допала јада!
Застидјела оба побратима млада!
Згледаше се, побро, до два побратима,
Заигра им живо срце у њедрима,
Па пођоше цркви здраво и весело,
Остаде им стадо за гором бијело,
Кад минуше, млади, крај бијела стана.
Но да видиш, болан чуднога земана.
Задр'јема Љубинко па Милану збори:
„Побратиме драги, мене санак мори!
„Ви хајдете цркви, у добри час пошли!
„Па ми здраво, побро, на Змајевац дошли!"
То Љубинко рече побру миленоме.
Па одоше право сваки сенту своме.
А кад Милан Божиј закон савршио,
Са Ружом се побри натраг повратио,
Па бесједи Милан: „Ружице бијела!
„А што си ми, дуно, сјетна, невесела?
„Ти Змајевцу хајде, а ја одох амо,
„Док најавим стадо, ето мене тамо!"
Па ко јелен часом низ планину сиђе,
А Ружица оде побра да обиђе.
Колико је Ружа млада похитала,
Зелена је гора листом затрептала.
А мој драги Боже, а мој Боже свети!
Ја кад Ружа дође на Змјевац клети,
Ма Љубинко тужан по травици пао,
Са бољезни тешке у незнан се дао.
Кад то виђе Ружа, препаде се, јадна,
Заниј еми, побро, кò стијена хладна,
У незнан Љубинко Ружи проговара,
Зелена му гора јеком одговара:

„Ружице бијела, о Ружице красна!
„Куда тако хитиш, преходнице јасна?
„Ну погледај свате у лијепој ноћи,
„Волиш ли ме, душо, хоћеш за ме поћи?
„Гле мјесеца сјајног гдје на тебе чека
„Ја те волим, Ружо, волим до вијека!“
А то Милан слуша па уздахну тужно,
Кано ропче, побро, у тамници сужно.
Десницу витешку на стријелу врже,
Запе љуту стр'јелу — па се млађан трже.
Прекрсти се крстом и Бога помену,
Па замаче брзо за гору зелену.
Над гором се диже хука и олуја,
А процвиље Милан, као љута гуја:
„Авај клети санче, зар ме не мимође?
„Хај Иваньски данче, па јад ли ми доће!
„Са тебе ми црно јутро освануло,
„На жалост ми јарко сунце ограну̀ло.
„И жалост ће тужна лијека да нађе,
„Моје сунце јарко за навијек заће: —
„Збогом, Ружо мила, збогом, б'јела вило!
„Збогом, побро драги, и — просто ти било!
„Ја не могу, побро, Ружу пребољети,
„А не могу тебе млада прегорети.
„Братићу се, тужан, с дрвљем и камењем,
„Са урвином црном, са студеним ст'јењем,
„Сестримићу виле б'јесне и помамне,
„Нек ме с вјетром носе у облаке тамне,
„Па кад муња сјевне, ти помисли на ме —
„Ха, мој драги побро, не брини се за ме!“
То изусти Милан па запламће пламом,
Па у вихру оде с б'јесом и помамом.
Окреће се, врти, премеће се, хуче,

А бауци буком за вихором буче,
Бјежи вихар, бјежи, оде под небеса,
Цвили Милан љуто, земља се потреса:
Ај како се, побро, кроз облаке вере!
Како за њим вјетри трепере, трепере!
Са аждахе скаче, на змаја усједа,
Па на Ружу тужно погледа, погледа!
Врисну Ружа јадна а Милана неста,
Занјемише вјетри, олујина преста,
А Љубинко прену па отвори очи,
Пробуди се, побро, и на ноге скочи,
Па бесједи млађан: „Ружо моја мила!
„А што си се, душо, на ме расрдила?
„Зар не чујеш, Ружо, како соко кличе,
„Зар не чујеш, душо, гдје нас Милан виче?
„Хајде, Ружо, хајде, немој сузе лити,
„Милан ће се, душо, на нас раскарити.“
Па одоше млади стаду бијеломе,
Па пландиште клето ка Милану своме:
Ал' Милана нема — ох, жалости веље!
На јад им се црни окретоше жеље.
Процвиљеше тужно, студен камен јекну,
Зелена им гора на жалост одјекну,
Оде жалост пуста, по гори се шири,
То дочуше побро, из горе пастири,
Па скочише млади на ноге лагане,
Обиђоше Космај са четири стране,
Прелећеше листом брда и долине,
Претурише бутун горе и планине:
Ал' Милана нема — авај тужна часа,
Од Милана нигдје ни трага, ни гласа!
По се пови облак над врзино коло,
Заиграше муње колом наоколо,

Звони облак, звони, а Десимир викну,
Захори се гора, кô да соко кликну:
„Хај потјецте амо на коло проклето,
„Тко издао, браћо, издало га љето!
„Не чујете л' виле како се веселе?
„Милана су клете виле занијеле!“
То пастири, побро, једва саслушаше,
У тетива љуте стр'јеле пометаше,
Па скочише скоком и ето их, ето,
На врзино коло, на коло проклето:
Но да видиш, болан, јада изненада!
Подунуше плахи вјетри са запада,
Подиже се облак горе у висину,
Па кô огњен пламен под небо се вину,
Полећеше небом огњени таласи,
Из облака дивно зазвонише гласи.
Гледају пастири чудо невиђено,
Па ступише гњевно на коло вилено:
Ал' у колу, побро, стопе Миланове!
Стријела му виси о гране јелове!
А мој драги Боже, чуда големога!
Погледаше млади један на другога.
Узедоше стр'јелу па се прекрстише,
Па стријелом клето коло закрстише;
Закопаше стр'јелу по сриједи кола,
Наваљаше ст'јену са Маркова стола.
Запјеваше тужно, гора се разл'јеже,
Под њима се црна земља утолеже!
Од јада им свијет помрча бијели,
Па одоше дома сјетни, невесели.

VIII

ВИДЈЕНИЈЕ

Мрак на земљу паде, неста тужног збора,
Умукнуше вјетри, занијеми гора.
Црнијем је ноћца све покрила мраком,
Застрла је небо тамом и облаком,
Облаци се тамни за мјесецом гоне,
Повија се мјесец па у њима тоне.
А видје их с неба громовна стријела,
У блеску је сајном свијет занијела:
Звекнуше небеса — ох, да дивне згоде!
Усправи се мјесец па под небо оде.
Колико је зорли кидисала клета,
Задрма се Космај и Тресија света,
Пробуди се из сна црни калуђере,
Па отвара, побро, срчали пенцере,
Па разгледа кале небесне прилике,
Како зв'језде трепћу ситне треперике,
Како мјесец свјетли, облаци се муте,
Кроз облаке муње сијевају љуте,
Па повика кале: „Ох, веље дивоте!"
Но да видиш, болан, големе страхоте:
Угледао кале један облак таван,
Као чарна гора облак самоставан,
У облаку Милан — о Господе благи!
Над њим зв'језда сјаје, као алем драги!
За Миланом језде виле и хавети,
А за њима лети Грабанцијаш клети!
Препаде се јадан црни калуђере,
Па бунован скочи доље кроз пенцере,
Па узјаха, побро, крилатога змаја,
А за њим се диже страховита граја,

Оде граја, оде, Марковоме столу,
Обрете се кале на врзину колу:
Ал' у колу, побро, вешти свакојаке,
Премећу се скачу кô хавети сваке!
Од њихова б'јеса и од урнебеса,
Одјекују јеком седмеро небеса!
Занесе се кале и чудо га снађе
У коло проклето међ' хавети зађе,
Па спопаде ону Гвоздензубу стару,
(Хвала теби, Боже, на твојему дару!)
Игра кале, игра, хавети се смију,
Реповима машу, око њег' се вију,
Подскакују вешти, коло се окреће,
Рекао би коло у небо полеће.
Но да видиш, болан, чуда големога!
Кретоше се зв'језде са неба ведрога,
Па зађоше, сјајне, за Космај планину,
А мјесец се тихо за зв'јездама вину,
Осв'јетли се гора, петô кукур'јекну,
Пренаде се коло, Гвоздензуба дрекну,
Па полеће у вис а вешти за њоме,
Одоше без трага завичају своме.
Мјесто оног, побро, змаја крилатога,
Оставише калу граба кракатога!
Удиви се кале и не би му мило,
Па повика кале: „Натема те било!“
Прекрсти се крстом и Бога помену,
Па замаче брзо за гору зелену.
Кад у јутр'у, побро, прије б'јела дана,
Поранио кале из свог самостана,
У рукама носи еванђеље свето,
Па он оде право на коло проклето,
Припалио јасне воштанице св'јеће,

Знаменија света на стијену мјеће.
Ал' процвиље нешто са Маркова стола,
Погледао кале виш' врзина кола.
Ма Ружица млада кô бијела вила,
На Љубинка, побро, главу наслонила,
За Миланом млада тужи и нариче,
Па Милана Ружа по имену виче:
„А гдје си нам данас зори на уранку,
„И бијелом, Миле, данку на осванку?
„Да се ниси, Миле, на нас расрдио?
„Да те није, Миле, санак преварио?
„Ружица те виче, Љубинко те зове,
„Ну отвори твоје очи соколове,
„Па погледај Космај гдје за тобом цвили,
„Ој соколе сиви, о Милане мили!
„Па погледај коло, јаох, невесело,
„И дружину красну и стадо бијело!
„Ко ће нама, Миле пјесме изводити?
„Ко ли ће нам, Миле, браћу соколити?“
А пастири млади ником поникнули,
Сузама су бјело лице обасули.
Сажали се калу па их разговара,
Па кроз сузе тужно њима проговара:
„А немојте, ђецо, душе гријешити,
„Ни на Бога драгог срцем зажалити,
„У Бога је драгог милост и доброта,
„Без њега нам нејма смрти ни живота!
„Ну ходите закон Божиј да свршимо,
„И проклето ово мјесто осветимо.“
То су они њега дивно послушали,
Врзиноме колу на мах похитали,
Па стадоше сјетно украј кола млади.
А кале их редом наоколо кади,

Кад изађе сунце горе на видоку,
Окрете се кале сунцу на истоку,
Па отвара свете књиге и типаре,
Па запјева оне пјесме и тропаре,
Диже кале у вис знаменија света,
И крст часни, побро, од часног дрвета,
Па подвикну грлом колко игда море,
Затрепташе листом планине и горе:
„Нек се расну врази Божјега имена
„Кô на вјетру пљеве од чиста сјемена!
„Боже благи, прости нашему Милану!
„Сачувај нас, Боже, на страшноме дану!“
Сви викнуше у глас: „Ну опрости Боже!
„Ти си један силан, све се с тобом може!“
То рекоше они па се заплакаше,
Знаменија света редом пјеливаше,
А кале их, побро, дивно благосиља,
Злаћенијем крстом и китом босиља!
Па им онда редом казивати стаде,
Видјеније страшно и ноћашње јаде.
Чуде се пастири па се прекрстише,
Крај врзина кола знаке поставише,
Прели кале вином студену стијену,
Па одоше, побро, у гору зелену.

IX

ПРСТЕН

Пролећеше летом мјесеци и дани,
Кâ облаци лаки вјетром разиграни,
Прелећеше поља, прелећеше горе,
Однесоше љето за горе на море,

Однесоше тугу и немиле јаде,
Кано плахи вихар цвијет са ливаде,
А спусти се јесен питома и блага,
Кô под вјенцем, побро, невјестица драга.
Златне косе свела на бијела њедра,
Па кроз гору шеће весела и ведра.
Ај, како се гора понијела красно,
Над њоме се небо осмјеива јасно.
А са неба плавог тихо, умиљато,
Сунашце трепери, кô бисерли злато!
Гором коло игра, гора се таласа.
Од пјесама красних, од лијепа гласа,
Ситно коло цупка огрлице звече,
А весело гајде кроз горицу јече,
Е данас је, побро, дивно састајање,
Дјевојачко звање на прстеновање:
Љубинко је цуру срцем севдисао,
Испросио млађан и прстеновао;
У колу му, ено, игра вјереница,
Побратиме драги, лијепа Ружица!
Вито коло воде другарице њене,
Танкостасе моме, бјеле и румене,
Па се гора чарна понијела скоком,
Лијепијем скоком, дјевојачким оком,
А врх чарне горе ко је оно, ко је?
Да л' хајдуци клети силно благо броје?
Оно ти је, побро, кита од момака,
Просилаца младих, по избор јунака!
Посједали момци украј винограда.
Љубинковог оног дивног рукосада,
Гдје су негда били, за царског земана,.
Виногради, побро, старог Југ-Богдана.
Угодили свадбу на л'јепом састанку,

У недјељу прву по Крстовом данку,
На Љубинку мило, па дружину гости.
Ђаконије сваке наспремао дости,
Понајвише, побро, винца руменога.
И дебелог оног меса овнујскога.
А када се гости понапише вина,
Но да видиш, болан, старца Веселина!
Окупио дјецу и чобанчад младу,
Па зашао редом свуд по винограду!
Он не бере с реда, хајдучина стара,
Већ он бира ону лозу са Мостара,
Па све љевше грожђе у евенке слаже,
Упртио дјеци па низ гору наже.
Право оде, побро, колу дјевојака,
А видје га стража кићених момака.
На повика стража: „Хеј, амо де, амо!
„Ако Бог да, старче? није газда тамо!"
Похитао старац, а дјеца се смију,
На се луда дјеца за грмове крију.
Пристиже их стража, пô товара крепу,
Па одскака скоком у гору зелену.
Ударише у смјеј из кола дјевојке,
Полетјеше старцу кано тице сојке.
Узеше евенке, мотке оставише,
За товаром старац нек не брине више,
Па одоше, побро, дома пјевајући,
А за њима стари оста з'јевајући.
Но је мало вр'јеме за тим постојало,
Из убаха нешто кроз гору се дало.
Ал' ето Богдана са бијела стана,
За Богданом језди чета одабрана,
А за четем Мргуд — е не да јој мира!
Накривио главу па у гајде свира.

Па на старца бутун натрапаше, побро,
Те просцима старца уц'јенише добро,
Нешто мало смока за обадва бока,
И вржину вина од дванаест ока.
А мој драги Боже, на свему ти хвала!
Ја како се, побро, дјеца раздрагала?
Подскакују дјеца кано и лепири,
А старац им клети у карабе свири!
Ту весело гости пробавише данак,
Па одоше дома да бораве санак,
А спусти се нојца глуха и нијема.
Уморан Љубинко др'јемом задријема,
Ма не море, побро, санак боравити,
Е не да му Санко ока затворити,
Већ све нешто крадом око њега баје,
Са лијепом Ружом пред очи му стаје.
Устаде Љубинко и на двор изиђе,
Да бијело стадо на двору обиђе,
Па он, млађан, гледа небесне красоте,
За облаке сиве поглед му се оте:
Ал' се нетко побро, са облаком вода
Учини му с' Милан по мјесецу хода,
Па се тихо спусти над Космај над гору
И сто га, сто, Љубинковом двору!
Видје га Љубинко кроз јелове гране,
Па радостан викну: „Милане! Милане!“
Б'јеле руке пружи — а мој Боже свети!
Нестаде Милана, оде облак клети.
Осмјехну се мјесец па за гору зађе,
А даница св'јетла на исток изађе,
Но Љубинка тужне мисли занијеше,
Не зна да ли Милан да л' то санак бјеше?
Пред очи му црна спустила се тама,

Помрча му ведро небо са зјездама,
Прекрсти се крстом па се дома врати,
За Миланом стаде сузе пољевати:
„О Милане мили, да те није жао,
„Што те нисам, побро, у сватове звао?“
Па најави стадо сред зелене горе,
Прије јарког сунца и бијеле зоре,
На јутрење часно рано поранио,
И Тресији цркви прилог учинио,
Припалио јасне воштанице св'јеће,
Рад' спомена драгог и лијепе среће,
Помоли се, млађан, Богу истиноме,
Па он оде своме стаду бијеломе.
И ноћ тамна прође и зора заплави,
А сунашце јарко с истока се јави,
Запјеваше тице, стоји горе врева,
Кано да им вила из горе прип'јева!
Погледа Љубинко и бјеше му мило,
Заборави, млађан, шта је ноћас било,
Па он броји дане кад ће који проћи,
Кад ли ће му свати по дјевојку поћи:
Три недјеље дана — а мој мили Бого!
Бре не лудуј, момче, ни то није много!

X

СВАДБА

Хвала милом Богу, хвала јединоме!
Шта се оно чује на небу ведроме?
Кô да виком вичу вуци и бауци?
То не вичу виком вуци ни бауци?
Већ'но плахи вјетри кроз гору се хоре,

Потоци им хладни жубором жуборе!
Облаци се гоне, јеком јека јечи,
Јасно звона звоне, ведро небо звечи,
Соко кликом кликће, разл'јеже се гора,
А из горе славуј подвикује: зора!
Ој ти зоро мила, зорице бијела!
Да што ли си, бона, сјетна, невесела,
Е од тебе сунце, то Божије чедо,
Одскочило скоком смутно и блиједо?
А знадеш ли, зоро, како нећеш знати
Данас ће нам свати гором заиграти!
Ну погледај, зоро, немој, мила, поћи,
Иду ли нам свати? хоће л' скоро доћи?
Умукнуше вјетри, оде зора б'јела,
Маглица је сива собом занијела,
А сунце се диже небу под облаке,
Па кроз гору сјајне опружило зраке,
Зазелени гора, бијел данак свану,
Недјељица прва по Крстову дану,
А кад зора прође и јутрење часно,
У Тресији цркви запјеваше красно,
Окити се црква збором и свијетом,
Кô перивој красан пролетним цвијетом,
А када су Божју службу савршили,
Пред бијелом црквом коло ухватили,
Колико се поље пред Тресијом дало,
У тренут је коло поље опасало!
Па погледа коло низ поље низ гору.
Бијеломе, побро, Љубинковом двору:
Ал' ето сватова гдје кроз гору језде,
Кô свијетле оне преко ноба зв'језде,
Пред сватима Ружа потихо се креће,
Рекао би јелен кроз горицу шеће!

Под рукс је воде два млада дјевера,
Два дјевера, побро, два млада левера,
А за њима свати виком подвикују,
На грудма им токе звеком позвекују.
Ја какви су свати, не допали јада!
Но да видиш, болан, чуда изненада,
Нешто вриском врисну кроз јелове гране.
Повикаше свати: „Милане! Милане!“
Препаде се коло, кô што нигда није,
Уставише свати свирке и борије,
Осврте се Милан на цркву бијелу,
Па он, млађан, скочи низ танану јелу.
Па бесједи Милан а гора се хори,
Зелени се листак по гори вихори:
„Ако Бог да, свати? Ружица је моја!“
Ма Љубинко викну: „Није, побро, твоја!“
А мој драги Боже, да несретна часа!
Потегоше љуте ноже од појаса.
Препаде се Ружа па међу њих стаде.
Уставише ноже мегданџије младе,
Сагледаше Ружи вође вијугасте,
Испод црних вођа очи зумбуласте:
Ај каква је, тужан, кô бијела вила!
Ни б'јела јој вила не би друга била!
А јаглуком Ружа махну из њедара,
Па кроз сузе тужно њима проговара:
„Ви немојте млади с Богом војевати,
„Ни јуначку крвцу своју пољевати,
„Ну пођите за мном оба Маловану,
„Лијепоме оном горском Ђулистану,
„Извићу се тужна у врх чарне горе,
„Ви потјец'те к мени, који прије море,
„Па коме ли од вас будем суђеница,

„Ономе ћу млада, бити вјеренница!“
И пођоше право оба Маловану,
Лијепоме оном горском ђулистану,
За њима се крете сила од свијета,
(О помози Боже и недјељо света!)
А Ружа се изви у горске висине,
Па погледа, побро, с високе планине.
Махну Ружа млада везеним јаглуком,
Везеним јаглуком и бијелом руком,
У једноме часу и у једно доба,
Полећеше хитро побратима оба:
Ја како ли скачу, како ли се гоне,
Кô да црна земља пода њима тоне!
Од тутња се Космај задрмао клети,
Рекао би Космај хоће да полети!
Но Љубинко млађан побри измакао,
На биљегу прву прије побра стао.
Проли сузе Милан па полеће скоком,
Не мореш га, побро, сагледати оком,
Кано вихар вјетар под небо се диже,
На биљегу другу прије побра стиже:
А мој вељи Боже саклони свакога!
Но је вјечна сила у Бога једнога!
Препуче му срце у њедрима живо,
Па на страну Милан ударио криво!
А Љубинко лети па Милана стиже,
Стиже га Љубинко па га и престиже:
А мој вељи Боже саклони свакога!
Но је вјечна сила у Бога једнога!
Препуче му срце у њедрима живо,
На страну Љубинко ударио криво!
И падоше к земљи побратима оба,
У једноме часу и у једно доба,

Попадаше млади самрт им се спрема,
Видје Ружа јадна, ал' помоћи нема,
Па Љубинку приђе, грозне сузе лије,
Пољуби га, млада, међу очи двије,
Пољубац јој, побро, на срдашцу оста,
Е биће јој, богме, за навијек доста!
Диже се Љубинко, па на земљу паде,
Осмјехну се, млађан, Богу душу даде,—
А уздахну Ружа, земља се потреса,
Уздах јој се тужној изви под небеса
Па Милану приђе, грозне сузе лије,
Пољуби га, млада, међу очи двије,
Пољубац јој, побро, на срдашцу оста,
Е биће јој, богме, за навијек доста!
Подиже се Милан па на земљу паде,
Осмјехну, се млађан, Богу душу даде —
Препаде се сунце и чудо га снађе,
Па крваво сунце за облаке зађе!
Над гором се диже хука и олуја,
А процвиље Ружа, кано љута гуја!:
„Авај мени јадној, голема гријеха
„Ајме тужној мени, одсад и до в'јека!
„Милане? Љубинко? зар се не сјећате,
„Е пољубац мени јадној не враћате?“
Па погледа Ружа два сокола сива,
Удари се ножем по сред срца жива!
Махну Ружа руком па на земљу паде.
Како млада паде, више не устаде.

РЕЧНИК

аба, грубо сукно.

Абиба, тако песник зове себе у песми посвећеној Бен-Сахибу т. ј. Љуб. Ненадовићу

авдес, умивање по турском закону пред молитву.

агалари, аге, господари.

Ад, по грчком веровању бог подземног света, брат Зевсов, син Хронов.

Акцпум, место у Акарнанији у Грчк ј, где је Октавијан попотукао Антонија, кога је издала Клеопатра.

акшам, вече.

алаванта, гомила људи кад је стане врева.

алмаз, дијамант, драги камен.

алт'н-чело, златно чело.

аман, вера у заклетви: амана ти.

Амор, по грчком веровању бог љубави.

Анадолија, Мала Азија.

Антоније, члан другог трипумвирства у Риму — са Октавијаном и Лепидом — (43 пре Хр.), кога је доцније заједно са Лепидом сатро Октавијан.

Аполо, по грчком веровању бог светлости, син Зевсов, cf. Феб.

арслан, лав.

аскербаша, поглавица војске.

Атина, 1) по грчком веровању богиња мудрости, кћи Зевсова. — 2) главна варош у Грчкој.

аферим, узвик којим се што похваљује.

ацамија, невешт, неук.

Ацем, Персија.

ацемски, персиски.

ашик, драг, мио: ашик се учинити, заволети.

Банлија, бановина; направљена реч према Урменлија.

бастај, бастијон, тврђава, утврђ ње.

бастисати, погазити, потрти.

бауче се, од баукати се, плашити се.

Бен-Сахиб, види Абиба.

беша, бешика, колевка.

бирден, у песми треба да значи стари, а иначе значи одмах.

Бјелај, варош у Новопазарском Санџаку.

блека, блејање оваца.

бочити се, борити се, свађати се.

брботати, вакати вр, као љутити се.

бујуклија, од вујук, велики; направљена реч (бујуклије) према речи у предњем стиху: двије.

буклија, плоска, чутура.

бутун, цео, сав.

ваиз, проповедник.
валах, валах билах, Бога ми!
Васојево племе, Васојевићи сад у Црној Гори и у Старој Србији.
веденичко, венедичко, млетачко.
Велзевул, поглавица ђаволи.
Венус, по грчком веровању богиња љубави и лепоте, кћи Зевсова.
вилогорка, као „горска вила.“
Галија, тако се у старо доба звала данашња Француска.
галијета, галија, лађа.
Гламоч, град у Босни.
гонце, пупољак од руже.
Горгона, по грчком веровању неко страшно створење, чији је поглед био ужасан.
грабанцијаш, који води облаке.
Гусиње, крај на граници Црне Горе и Старе Србије.

даврана! држ' се! не дај се! не бој се!
далбулана, турска музика.
дегенек, батина, ударац.
Делиград, сад село пред Алексинцем у Србији за време устанка и српско-турских ратова утврђено место.
демир, гвожђе, демир-сабља, гвоздена сабља.
дервишина, дервиш, турски калуђер.
дерт, брига
дертли, брижан.
Дидо, оснивачица Картагене, и њена богиња.
диздар, поглавар града, тврђаве.
Дијана, по римском веровању богиња лова, шума и поља.
димлије, као панталоне са врло широким ногавицама; носе их у Турака и мушки и женске.
дин, вера, закон.
динсузин, неверник.
дохакати, доћи коме хака главе, упропастити.
драгче, дра̑го̑, драган.
дудугција, онај који свира у дудук.
дудук, свирала без писка.
дује, духа, од духати.

Ђерђелез-Алија, турски јунак као наш Краљевић Марко.
ђузел, леп; ђузел-одијело лепо одело.
ђул, ружа.
ђулмидер, направљена реч: „ђулмидер ђул“ као „дођи ми дер, дођи“ итд.
Ђурђистан, Ђурђијанска, Грузија.

егбе, бисаге.
емперија, земљак, из истог града.
Ереб, по грчком веровању оличење праномрчине, брат ноћи, која је с њим родила дан.
Етна, високи брег са вулканом у Сицилији.
Ехидна, по грчком веровању неко грабљиво створење пола жена пола змија, које је родило друга чудовишта као: Цербера, Химеру, итд.

Жишка, славни чешки војвода, који се прославио у рату са Немцима, бранећи Чешку и Хусове присталице.

забун учинити, збунити.
замотрљô, од замотрљати, завити.
завијукати, закукати.
залац, зликовац.
захира, храна.
зацинљен, укочен, задивљен.
Зевс, по грчком веровању најсилнији бог, син Кронов.
земан, време, доба.
зивкати, сваки час звати.
злат, златан.
злогук, који једнако зло говори и прориче.
зор, сила, снага.
зорли, јако, веома,
Зриновић Петар, бан хрватски који се одликовао у ратовима против Шведа и Турака и кога су убили Аустријанци због неке завере у коју је био умешан.

иман, вера, закон.
индат, помоћ.
инцијел, коран, турско јеванђеље.
исхесанити, прорачунати, извројати.

јаглук, рубац, марама.
јамити, оставити, уклонити.
јарамаз, невољалац, зликовац.
јаспри, аспре, новци.
јашмак, покривало којим буле покривају лице.
јечерма, мушка горња хаљина, без рукава што се носи испод гуња.
јогурт, кисело, јогурт млеко.
Јоле Пилетић, сердар пиперски, који сада живи у Србији.

када, кадуна, госпођа (туркиња).
кадуница, кадуница, госпођа (туркиња).
калиф, наследник, намесник. Титула мухамеданских првих владалаца као наследника Мухамедових.
Кана, место у Италији где је Ханибал победио Римљане.
карабе, као свирале.
Карабег, према Карадаг начињена реч: Црни бег, Бег од Црне Горе.
Карадаг, Црна Гора.
карадагли, од Карадага, Црне Горе.
Караманија, земља у Малој Азији.
кардаш, пријатељ, друг.
карли, невесео, брижан.
катана, коњаник.
квирити, најстарији грађани римски.
кијамет, много, сила.
кимвал, музички инструменат.
Кирије елејсон, господи помилуј.
Клеопатра, мисирски царица, која је вукла за нос све римско војсковође до Октавијана.
Климена, кћи Океанова.

Клио, једна од девет муза, заштитница историје.

Колашин, крај сад у Црној Гори и у Новопазарском Санџаку.

кондрос, право значење дебео.

Кремељ, град у Москви где је царов двор

курбан, као жртва коју Турци приносе о свечаностима и о бајраму. Обично се закоље ован, један или више.

левер, војник који има царску плату.

Љељо, мисли се до се тако звао бог љубави код Словена.

љесан, шумовит.

Малесија, турска и арнаутска брда око Скадра.

Малован, вис у Космају.

Марс, по грчком веровању бог рата.

мајушка, мати.

медреса, школа.

мезул, пошта.

Менчиков, руски министар Петра Великог.

Мисир, Египат.

Мојсило, архимандрит Ђурђевих Ступова, знатан радник у Полимљу † 1850, и Турци су су му 1862 год. раскопали гроб.

моторуга, на колу воденичноме оне мотке за које су прибијене лапатке.

мурдатин, издајник.

назли-бело, нежно, деликатно.

нијет, намерење, план.

Нимфе, по грчком веровању нижа божанства, која живе у гајевима, крај извора, потока итд.

нраван, поштен.

нукати, нудити.

обастрен, обастрт од обастрти.

оросјети, оросити, росом укваснити.

Океан, по грчком веровању, почетак свих ствари, праотац свему па и боговима.

окриш, окршај.

Октавије, најглавни члан у другом триумвирству римском који је упропастио своје другове Антонија и Лепида и самовласно владао Римом до смрти.

Олимп, висока планина у Грчкој на којој су по грчком веровању седели богови.

отуз, тридесет.

папаз, поп.

пембе, лепотица.

пешкеш, поклон, дар.

плавно, плавило (небеско).

пљоска, плоска, чутура.

Повија, планинско седло између Никшићког поља и зетске долине.

помам, беснило.

понехари, доцкан.

поткнути, спотаћи.

придрнути се, ражљутити се.

Прометеј, син титана Јапета и Климене, кћери Океанове, који је од богова са Олимпа украо огањ и дао људма, а Зевс га за казну приковао за Кавказ

и наместио орла да му кљује срце.

путо, букагије, оно чим се спутају, вежу ноге.

разрујати се, разићи се као рој.

расварити, забринути се, растужити се; кар, брига; карли невесео.

рахметли, покојни.

рахт, накит коњски од сребра који је на узди у око прсију и врата.

рицал, министар, великаш.

Рожај, варош у Новопазарском Санџаку.

саба, јутро.

сактисати, уништити, покварити.

саморасан, који је сам израстао.

сандалије, полусвилено ткиво.

Санко, оличење „сна.“

сарај, двор.

Сатурн, по римском веровању бог усева, доцније се узимао као и грчки Хрон.

Светић Милош, књижевник српски и главни противник Вукових реформа у правопису

севдах, љубав.

севдисати, заљубити се.

селам, поздрав.

Семберија, део зворничке нахије у Босни.

сент, завиц ј.

сербез, без бриге, слободно.

сердарство, сердарско звање, чин.

серхатлија, крајишник.

сехир, гледање.

сијасет, беда, невоља.

Сирена, по грчком веровању створења што живе у води, пола риба, пола девојка.

Сихем, град, место у Палестини (Самарији).

скврн, нечист.

Скодри, келтско племе које је некад имало државу на Балканском Полуострву.

Слава, по Коларовој песми „Кћери Славе“, она је мати свих словенских народа.

споредница, која стоји напоредо, која исто толико вреди.

спрешити, хитати, журити се.

спутати, оковати, свезати

степати се, нестати, ишчезнути.

срчали, од стакла.

Сутјеска, тесно место на путу крај Лима између Плава и Ђурђевих Ступова.

Тајмс, енглеске новине „Време“.

тартар, доњи свет, пакао.

татли, слатко.

текне, корито.

тепати се, потуцати се, скитати се

терћилук, оно што се привеже на седлу одостраг.

типар, штампано.

Тичино, место у Италији где је Ханибал потукао Римљане.

Токај, крај у Угарској.

Томазео, Србин из Шибеника знаменити талијански књи-

жевник. Српски је написао „Искрице“

Тразимен, језеро у Италији где је Ханибал потукао Римљане.

Требија, место у Италији где је Ханибал потукао Римљане.

Тресија, црква (а сада црквина) на зап. страни Велик. Космаја.

тулбе, над турским гробом као капела округластог облика.

Турција, Турска.

ћулав, мала плетена капица, коју Турци носе поред феса.

ћуше, магаре.

уапити, слагати, затајати.

убах, изненада.

угич, оваи који је десет пута преходио, а преходник постаје четврте године; на њему је звоно и он води овце и обично се не стриже.

уисати, личити, доликовати.

Уран, по грчком веровању небо, син земље, отац Хронов

Урменлија, Румелија, Тракија.

усперак, клин, уметак на гаћама

учтуглија (паша), са три тага (коњска репа).

Феб, види Аполон

Фурија, по грчком веровању богиње осветнице које су се створиле од крви погубљеног Урана.

хабер, глас.

хадет, обичај.

хазна, благајницо.

хазрети, свети.

хак, прави.

халакнути, викнути „халах,“ јуришити.

халед, тако се звао мач Мухамедов.

Ханибал, славни војсковођа картагенски који је силне ударце задао Риму.

Hanibal ante portas, Ханибал је пред вратима!

Херкул, по грчком веровању најсилнији јунак старог времена, који је починио многа чуда.

хесап, рачун.

Химера, по грчком веровању чудовиште што бљује ватру. Види Ехидна.

Хирон, по грчком веровању Центаур (створење поло човек пола коњ), син Хронов и Филирин.

Хрон, по грчком веровању најмлађи син Урана и Гее (земље), који је збацио свога оца, отац Зевсов.

хршум, нагло ударити на кога.

Хус, славни чешки свештеник и професор који је први подигао глас против папских злоупотреба и кога су зато на сабору у Констанцу спалили.

Цербер, по грчком веровању врата подземног света, где је био и рај и пакао, чувао је троглави пас по имену Цербер. Види Ехидна.

чајати; чекати.

челебија, господин.

Чубро Чојковић, Сима Милутиновић Сарајлија, песник.

ценем, пакао.

цилит, кратко копље, за бацање пустимице у трку.

Цингисхан, силни владалац татарски који је у средњем веку освојио био целу Азију. Европски Цингисхан — Наполеон.

шадрван, водоксок.

Шам, Сирија, Дамаск.

Шеих-ил-ислам, првосвештеник мухамедански.

шејтан, ђаво.

шејтанов, ђаволи.

шербе, медовина.

шехит, верска секта мухамеданска.

шехрлија, варошанин, грађанин.

шикали, од шика, клободана.

ШТАМПАРСКЕ ПОГРЕШКЕ

СТР.	ВР.	СТОЈИ	ТРЕБА
8	11	тужна	тужан
25	10	Рвоја	Твоја
27	16	гонче	гонце
54	15	стр'јеле	стр'јела
61	15	Словени	Славени
69	12	ниси	н'јеси
71	2	Ружу	Ружа
79	5	ума	уме
86	12	Магохан	Магоган
87	3	маррон	марран
88	19	занијеми	зан'јеми
89	7	Силао	Силна
101	27	цокћу	цакћу
102	26	Праг	праг
108	2	сјајним	с'једим
109	6	стари	с'једи
„	15	Тразимена	Тразимене
121	21	Туре	Туро

PG
1418
I48A17
1894

Ilic, Jovan
Pesme

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

ИЗДАЊА СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ

I Коло

1. Живот и Прикљученија Димитрија Обрадовића, свеска I, за штампу приредио и предговор написао Ж. Поповић. Друго издање. У Београду 1893. Цена . . . . . 2 дин.

2. С Мора и са Сува, црте др. Милана Јовановића. Друго издање. У Београду 1893. Цена . . . . . 2 дин.

3. Даворје Ј. С. Поповића, за штампу приредио и речник и предговор написао Љубомир Стојановић. Друго издање. У Београду 1893. Цена . . . . . 2 дин.

4. Бакоња Фра-Брне, написао Симо Матавуљ; с речником и предговором Љубомира Јовановића. Друго издање. У Београду 1893. Цена . . . . . 3 дин.

5. Драматски Списи Косте Трифковића, свеска I, за штампу приредио и предговор написао Данило А. Живаљевић. Друго издање. У Београду 1893. Цена . . . . . 2 дин.

6. Истинска Служба, написао И. Н. Потапенко, превео М. Ђ. Милићевић. Друго издање. У Београду 1893. Цена . . . . 2 дин.

7. Историја Српскога Народа с погледом на историју суседних Хрвата и Бугара, написали Љубомир Ковачевић и Љубомир Јовановић, свеска I. Друго издање. У Београду 1893. Цена 2 дин.

II Коло

8. Живот и Прикљученија Димитрија Обрадовића, свеска II, за штампу приредио и поговор и речник написао Ж. Поповић. У Београду 1893. Цена . . . . . 2 дин.

9. Мемоари Проте Матије Ненадовића, за штампу приредио и предговор, регистре и речник написао Љубомир Ковачевић. У Београду 1893. Цена . . . . . 4 дин.

10. Два Идола, написао Богобој Атанацковић, за штампу приредио и предговор написао Андра Гавриловић. У Београду 1893. Цена . . . . . 3 дин.

11. Камено Доба, написао Јован Жујовић. У Београду 1893. Цена . . . . . 3 дин.

12. Прве Жртве, приповетка из српске прошлости, написао Андра Гавриловић. У Београду 1893. Цена . . . . . 2 дин.

13. Из Природе, мањи списи Др. Јосифа Папчића, за штампу приредио и предговор написао Живан Живановић. У Београду 1893. Цена . . . . . 3 дин.

14. С Француског Парнаса, преводи Владимира М. Јовановића. У Београду 1893. Цена . . . . . 3 дин.

III Коло

15. Антологија Дубровачке Лирике, за штампу приредио и предговор и речник написао Милан Решетар. У Биограду 1894. Цена . . . . . 2 дин.

16. Тамо амо по Истоку, црте др. Милана Јовановића, с речником и с картом Индискога Океана и околних земаља. У Београду 1894. Цена . . . . . 3 дин.

17. Песме Јована Илића, за штампу приредио Љубомир Стојановић. У Београду 1894. Цена . . . . . 3 дин.

18. Драматски Списи Косте Трифковића, свеска II, за штампу приредио и предговор написао Данило А. Живаљевић. У Београду 1894. Цена . . . . . 2 дин.

19. Воденица на Флоси, написао Џорџ Елиот, превео с енглескога Андра Николић, свеска I. У Београду 1894. Цена . 3 дин.

20. Воденица на Флоси, написао Џорџ Елиот, превео с енглескога Андра Николић, свеска II. У Београду 1894. Цена . 3 дин.

21. Историја Српскога Народа с погледом на историју суседних Хрвата и Бугара, написали Љубомир Ковачевић и Љубомир Јовановић, свеска II. У Београду 1894. Цена . . . . . 2 дин.

Свако засебно коло књига може се добити преко повереника или непосредно од управе Српске Књижевне Задруге по цену од 10 динара.

1892